

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ**

**ΘΕΜΑ: Η γονεϊκή απόρριψη, η
συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση
από την συντροφικότητα**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
της
Μαρίας Σόντρα**

A.M.:2303

**Επιβλέπων καθηγητής
Γιοβαζολιάς Θεόδωρος**

Ρέθυμνο 2012

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	v
Α΄ Μέρος.....	1
1. Εισαγωγή.....	1
1.1. Αγάπης Αγώνας Άγονος	2
1.2. Τύποι γονέων και Αποδοχή	3
1.3. Η επίδραση των συναισθημάτων στην υγεία των παιδιών	5
2. Το θεωρητικό Υπόβαθρο	8
2.1. Η θεωρία της Γονεϊκής Αποδοχής/ Απόρριψης.....	8
2.2. Παραδείγματα αποτελεσμάτων της Θεωρία της Γονεϊκής Αποδοχής/ Απόρριψης (Partheory) σε άλλες χώρες.	10
2.2.1. Κορέα	11
2.2.2. Κουβέιτ.....	12
2.2.3. Κολομβία και Πουέρτο Ρίκο	12
2.2.4. Ουκρανία.....	13
2.2.5. Ιαπωνία.....	14
2.3. Η αντιλαμβανόμενη γονεϊκή αποδοχή/απόρριψη του παιδιού κατά την βρεφική και ύστερη ηλικία.	15
2.4. Η θεωρία των σχέσεων αντικειμένου	16
2.5. Η θεωρία της προσκόλλησης.....	18
2.6. Οι τύποι δεσμών προσκόλλησης.....	20
2.7. Τα χαρακτηριστικά των παιδιών ανάλογα με τον τύπο δεσμού	20
2.8. Η ψυχολογική προσαρμογή του παιδιού σε συνάρτηση με την σχέση των γονέων.....	24
2.9. Παραδείγματα αντιλαμβανόμενης απόρριψης από σοβαρά οικογενειακά συμβάντα	27

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

2.9.1.	Στην περίπτωση ενός διαζυγίου	27
2.9.2.	Στην περίπτωση ενδοοικογενειακών συγκρούσεων.....	29
2.10.	Από την οικογένεια στις συντροφικές σχέσεις	31
3.	Η αποδοχή/ απόρριψη στις συντροφικές σχέσεις	35
3.1.	Λίγα λόγια για την έννοια της συντροφικότητας.....	35
3.2.	Η εξάρτηση σαν αποτέλεσμα και σαν αιτία σχέσης.....	36
3.3.	Η επιλογή συντρόφου και η ικανοποίηση από την σχέση.....	37
3.4.	Συντροφική Αποδοχή.....	40
3.4.1.	Ορισμός.....	40
3.4.2.	Συντροφική απόρριψη και ψυχική υγεία.....	40
3.4.3.	Συντροφική αποδοχή και ψυχική υγεία.....	42
3.5.	Άντρες και Γυναίκες: Διαφορές και ομοιότητες.....	43
3.5.1.	Οι διαφορετικές ανάγκες.....	43
3.5.2.	Διαφορές στον τρόπο δέσμευσης.....	46
3.5.3.	Διαφορές στην έκφραση των συναισθημάτων.....	46
3.6.	Η επικοινωνία μέσα στην σχέση.....	48
3.7.	Η συναισθηματική ωριμότητα	51
3.8.	Ικανοποίηση από την σχέση	52
B' Μέρος.....		59
4.	Συλλογή δεδομένων	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
4.1.	Συμμετέχοντες	59
4.2.	Διαδικασία	60
5.	Ερευνητικά Εργαλεία	60
5.1.	Δημογραφικά στοιχεία	61
5.2.	Ερωτηματολόγια	61
5.3.	Interaction v 1.4	65
6.	Ανάλυση Δεδομένων.....	67

6.1.	Παραδοχές της έρευνας	59
6.2.	Αποτελέσματα.....	67
6.2.1.	Αναλύσεις T-test και Συσχετίσεις.....	67
6.3.	Ανάλυση Παλινδρόμησης.....	77
6.4.	Ανάλυση Αλληλεπίδρασης	82
7.	Συμπεράσματα Έρευνας.....	86
7.1.	Περιορισμοί	95
7.2.	Προγράμματα Παρέμβασης.....	97
8.	Βιβλιογραφία.....	100
9.	Παράρτημα.....	108

Περίληψη

Ο στόχος της παρούσας μελέτης ήταν να προσδιοριστεί η σχέση της αντιλαμβανόμενης γονικής απόρριψης με την ικανοποίηση που λαμβάνει το άτομο από την συντροφική σχέση, με το αίσθημα της αποδοχής, της ασφάλειας και της επιφυλακτικότητας στην επικοινωνία με τον σύντροφο και να διερευνηθεί αν αυτή η σχέση μπορεί να μεταβληθεί από την παρουσία του παράγοντα της αντιλαμβανόμενης συντροφικής αποδοχής. Ακόμη προσδιορίστηκαν το φύλο του ατόμου και η διάρκεια της σχέσης ως προς τις παραπάνω μεταβλητές. Οι συμμετέχοντες ήταν 183 άντρες και γυναίκες, φοιτητές του Πανεπιστημίου Κρήτης. Η συλλογή δεδομένων έγινε με τη χορήγηση ερωτηματολογίων αυτό- αναφοράς και οι πληροφορίες που ζητούνταν περιλάμβαναν δημογραφικά στοιχεία, την αντιλαμβανόμενη γονική αποδοχή απόρριψη (πατέρας, μητέρα), την αντιλαμβανόμενη ποιότητα/ αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση, την αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή/ απόρριψη και τον αντιλαμβανόμενο έλεγχο μέσα στην σχέση από τον σύντροφο, την επιφυλακτικότητα στην έκφραση και το αίσθημα αποδοχής και ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση. Οι αναλύσεις έδειξαν πως το χαμηλότερο αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση, η υψηλότερη επιφυλακτικότητα στην έκφραση και το μεγαλύτερο αίσθημα αποδοχής και ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση είναι πολύ συχνά αποτέλεσμα της αντιλαμβανόμενης πατρικής και μητρικής απόρριψης αλλά και της αντιλαμβανόμενης συντροφικής απόρριψης. Η παρουσία του φύλου ανατρέπει τις ισορροπίες ως προς την δυναμική επιρροή της μητέρας, του πατέρα, του συντρόφου και των άλλων μεταβλητών. Με την χρήση της παλινδρόμησης αποκαλύφθηκε πως η αντιλαμβανόμενη μητρική απόρριψη και η χαμηλή αντιλαμβανόμενη ικανοποίηση από την σχέση μπορούν να προβλέψουν την υψηλή επιφυλακτικότητα στην έκφραση του ατόμου, με δυνατότερη σχέση αυτή της αντιλαμβανόμενης ικανοποίησης από την σχέση. Ακόμη, το φύλο, η αντιλαμβανόμενη ικανοποίηση από την σχέση και η συντροφική αποδοχή μπορούν να προβλέψουν το υψηλό αίσθημα της αποδοχής και ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση, με δυνατότερη σχέση και σε αυτήν την ανάλυση την αντιλαμβανόμενη

ικανοποίηση από την σχέση. Από τις ίδιες αναλύσεις, προέκυψε ότι η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή αποτελεί προβλεπτικό παράγοντα για την ικανοποίηση που λαμβάνουν οι σύντροφοι μέσα από την σχέση. Όσο αναφορά τα ευρήματα από την μελέτη της αλληλεπίδρασης, οι εξειδικευμένες στατιστικές αναλύσεις παρουσίασαν ότι η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή και απόρριψη είναι ο πιο σημαντικός παράγοντας που μπορεί να προβλέψει περισσότερο το επίπεδο του αισθήματος της αποδοχής και της ασφάλειας στην έκφραση του ατόμου μέσα στην σχέση και τον βαθμό της επιφυλακτικότητας στην επικοινωνία με τον σύντροφο ανεξάρτητα από την αντιλαμβανόμενη πατρική αποδοχή/απόρριψη. Τέλος, ο παράγοντας της διάρκειας δεν φαίνεται να αποτελεί σημαντική επιρροή σε καμία από στις στατιστικές σχέσεις που μελετήθηκαν.

Οι σημαντικές λέξεις είναι: αντιλαμβανόμενη μητρική και πατρική αποδοχή/απόρριψη, αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή/ απόρριψη, αντιλαμβανόμενη ικανοποίηση από την σχέση, αίσθημα αποδοχής και ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση, επιφυλακτικότητα στην επικοινωνία.

Α΄ Μέρος

Εισαγωγή

Είναι γνωστό ότι η τέλεια σχέση, η τέλεια οικογένεια, η τέλεια φίλια είναι έννοιες που δεν υπάρχουν στην πραγματική ζωή. Όμως υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός σχέσεων μέσα στις οποίες οι άνθρωποι είναι δεμένοι με ζεστούς και ειλικρινείς συναισθηματικούς δεσμούς. Οι δεσμοί αυτοί τους εξασφαλίζουν ένα καλό επίπεδο αυτογνωσίας και μια αίσθηση ασφάλειας, δύναμης και τους οδηγούν σε ευτυχισμένες στιγμές και σε προσωπικές επιτυχίες. Η ασφάλεια και η θαλπωρή των καλών οικογενειακών δεσμών διαρκούν για μια ολόκληρη ζωή και δεν σταματούν μόνο μέχρι εκεί. Η ζεστασιά από τις καλές σχέσεις περνάει από τα παιδιά της οικογένειας στα δικά τους παιδιά και κατά συνέπεια διαιωνίζεται. Όμως μερικές οικογένειες βασανίζουν και σημαδεύουν τους ανθρώπους τους με πάθη, με τραύματα και με άλυτα διλήμματα. Τα αρνητικά συναισθήματα που παράγονται μέσα σε αυτές τις δύσκολες οικογένειες γεμίζουν τους ανθρώπους με ανασφάλειες, με ψυχικό πόνο και με μια βαθιά σύγχυση (Παπαδάκη-Μιχαηλίδη, 2006). Επιπλέον αν συνυπολογίσουμε το πολύπλοκο των ημερών μας και την αλλαγή της δομής των ανθρωπίνων σχέσεων, η εποχή μας θα χαρακτηριζόταν από μετα-παραδοσιακές σχέσεις, όπου ο καθένας έχει την ευκολία να συνάπτει δεσμούς με σκοπό την αυτοβελτίωση και να τους διαλύει το ίδιο εύκολα αν αυτό δεν επιτελείται. Αυτή η ανεξαρτησία του ανθρώπου είναι που καλλιεργεί μια "γήσια αμφιβολία" εκ των προτέρων για τις σχέσεις η οποία δημιουργεί άγχος και σε ορισμένες περιπτώσεις εκδηλώνεται με την μορφή εξαρτήσεων. Ανεξάρτητα από το είδος, την προέλευση και την έκβαση των δεσμών, είναι ένα αμφίσημο φαινόμενο, ένα δίκοπο μαχαίρι που ενώ χαρίζει χαρές και οφέλη παράλληλα φέρει και αρνητικά συναισθήματα (Gross & Simmons, 2002). Υπάρχουν μεγάλοι θεωρητικοί που υποστηρίζουν την καταλυτική δύναμη που έχει η οικογένεια στην ψυχική ισορροπία, στην ανάπτυξη και την προσωπική ευτυχία του ανθρώπου. Μέσα σε ένα ατέρμονο συνεχές το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον των οικογενειών είναι απλώς τρία τμήματα ενός κύκλου που επαναλαμβάνεται. Αυτό σημαίνει ότι στην καθημερινή ζωή της οικογένειας αναβιώνεται διαρκώς το συναισθηματικό παρελθόν των οικογενειών προέλευσης του ζευγαριού και

παράλληλα προδιαγράφεται η μορφή των σχέσεων που πρόκειται να δημιουργήσουν τα παιδιά ή μήπως όχι;

Αγάπης Αγώνας Άγονος

Η αγάπη ως ορισμός είναι η θέληση του ανθρώπου να επεκτείνει τον εαυτό του με σκοπό να καλλιεργήσει τη δική του, ή ενός άλλου, την πνευματική ανάπτυξη. Ως ενιαίος ορισμός περιλαμβάνει τόσο την αγάπη του εαυτού μας όσο και την αγάπη για τον άλλο. Δεν είμαστε ικανοί να αγαπήσουμε έναν άλλον παρά μόνο αν αγαπάμε τον εαυτό μας, ακριβώς όπως είναι ανίκανοι να διδάξουν οι γονείς στα παιδιά τους την αγάπη αν δεν είναι εμποτισμένοι οι ίδιοι στην αγάπη. Όταν αγαπάμε κάποιον, η αγάπη μας γίνεται αποδεκτή ή ουσιαστική μόνο με την άσκηση της – με το γεγονός ότι για αυτόν τον κάποιον (ή τον εαυτό μας) κάνουμε ένα παραπάνω βήμα ή βαδίζουμε ένα παραπάνω χιλιόμετρο. Η αγάπη δεν είναι χωρίς προσπάθεια. Αντίθετα, η αγάπη απαιτεί μεγάλες προσπάθειες (Peck, 1988). Στην εξέλιξη της μετατρέπεται σε απέραντη αποδοχή του εαυτού μας και του άλλου. Υπάρχει μια βαθιά γενετήσια ανάγκη του καθενός να ψάξει ή να του δοθεί φροντίδα, αγάπη, οικειότητα, στήριξη και σεβασμός. Είναι έννοιες που καθιστούν κάποιον ως ξεχωριστή και μοναδική προσωπικότητα. Η αγάπη γεννά αγάπη και γίνεται αξία. Οι άνθρωποι λοιπόν που στερήθηκαν αυτό το δικαίωμα στην βρεφική, νηπιακή και παιδική ηλικία έχουν την τάση να ενστερνίζονται διαφορετικούς τρόπους συνδιαλλαγής με το περιβάλλον τους, εκδηλώνουν τα συναισθήματα τους με συγκεκριμένο τρόπο και διαμορφώνουν απαρχαιωμένους χάρτες συμπεριφοράς για τους άλλους.

Αυτή η συμπεριφορά της ενεργούς προσκόλλησης σε μια απαρχαιωμένη αντίληψη της πραγματικότητας είναι η βάση για την κακή ψυχολογική προσαρμογή του ατόμου. Το σύνολο εκείνο των τρόπων με τους οποίους αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο και αντιδρούμε σε αυτόν έτσι όπως αναπτύσσεται κατά την παιδική ηλικία, και που συνήθως προσιδιάζουν εξ ολοκλήρου στο περιβάλλον της παιδικής ηλικίας (συχνά είναι και σωτήριοι) αλλά που μεταφέρονται ακατάλληλα στο περιβάλλον του ενηλίκου, ορίζεται ως Συναισθηματική Μεταφορά (Peck, 1988). Η καλή ή η κακή συναισθηματική υγεία του παιδιού εξαρτάται από τον τρόπο που το ίδιο αισθάνεται, σκέφτεται, συμπεριφέρεται και συνδέεται με τον υπόλοιπο κόσμο. Ο τρόπος αυτός καλλιεργείται μέσα από την αγάπη και την αποδοχή που δέχεται το παιδί από την

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

οικογένεια του και αποτελεί τον κυριότερο παράγοντα για την ανάπτυξη ενός ψυχικά και σωματικά υγιούς ατόμου.

Τύποι γονέων και Αποδοχή

Η Baumrind, μετά από έρευνες τη δεκαετία του 1970, κατέληξε ότι υπάρχουν τρία βασικά είδη συμπεριφοράς γονέων που καθορίζουν και τη σχέση τους με τα παιδιά: α) οι αυταρχικοί γονείς, β) οι επιτρεπτικοί- ανεκτικοί γονείς και γ) οι διαλεκτικοί-δημοκρατικοί γονείς. Ο Gottman το 2000, μετά από ανάλογες έρευνες σε σχέση με τους τύπους γονεϊκής συμπεριφοράς και εμπλοκής, αναφέρει ότι υπάρχουν τέσσερις τύποι γονέων, οι οποίοι, ως πρώτοι φορείς κοινωνικοποίησης, μπορούν να καλλιεργήσουν την υγιή ψυχολογική προσαρμογή των παιδιών (Χατζηχρήστου, 2008).

Ειδικότερα, οι "αποστασιοποιημένοι" γονείς:

Αντιμετωπίζουν τα αισθήματα του παιδιού ως ασήμαντα, μηδαμινά.

Αποστασιοποιούνται ή αγνοούν τα συναισθήματα του παιδιού.

Επιθυμούν τη γρήγορη εξαφάνιση όλων των αρνητικών συναισθημάτων του παιδιού.

Χρησιμοποιούν διάφορους περισπασμούς για να αναστείλουν τα συναισθήματα του παιδιού.

Μπορεί να μην έχουν πλήρη επίγνωση των δικών τους συναισθημάτων ή εκείνων των άλλων.

Επικεντρώνονται περισσότερο στο ξεπέραςμα των συναισθημάτων, παρά στο ίδιο τους το νόημα.

Νιώθουν αβέβαιοι για το τι πρέπει να κάνουν με τα συναισθήματα του παιδιού.

Δεν λύνουν το πρόβλημα με το παιδί, πιστεύοντας ότι η λύση θα έρθει με το πέραςμα του χρόνου.

Οι `` επικριτικοί- αποδοκιμαστικοί `` γονείς:

Κρίνουν και επικρίνουν τις συναισθηματικές εκφράσεις του παιδιού.

Δίνουν έμφαση στην συμμόρφωση με καλά πρότυπα ή συμπεριφορές.

Πιστεύουν ότι η έκφραση αρνητικών συναισθημάτων πρέπει να έχει περιορισμένη χρονική διάρκεια.

Πιστεύουν ότι τα αρνητικά συναισθήματα είναι δείγματα κακού χαρακτήρα.

Πιστεύουν ότι το παιδί χρησιμοποιεί τα αρνητικά συναισθήματα για να πετύχει κάποιο σκοπό. Η πεποίθηση αυτή οδηγεί σε συγκρούσεις επίδειξης ισχύος.

Πιστεύουν ότι τα συναισθήματα αποδυναμώνουν τους ανθρώπους και ότι τα παιδιά, για να επιβιώσουν, πρέπει να είναι συναισθηματικά σκληρά.

Οι `` επιτρεπτικοί- παραχωρητικοί `` γονείς:

Αποδέχονται ελεύθερα την κάθε συναισθηματική έκφραση του παιδιού.

Προσφέρουν παρηγοριά στο παιδί που βιώνει αρνητικά συναισθήματα.

Παρέχουν ελάχιστη καθοδήγηση σε θέματα συμπεριφοράς.

Επιτρέπουν γενικά και δεν θέτουν όρια.

Δεν διδάσκουν στο παιδί μεθόδους επίλυσης προβλημάτων.

Θεωρούν ότι δεν μπορείς να κάνεις και πολλά πράγματα για τα αρνητικά συναισθήματα, πέραν του να τα ξεπεράσεις.

Οι `` συναισθηματικοί μέντορες `` :

Αξιολογούν τα αρνητικά συναισθήματα των παιδιών σαν ευκαιρία δημιουργικής φιλικής ατμόσφαιρας και οικειότητας.

Δίνουν χρόνο για την έκφραση των συναισθημάτων.

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

Έχουν επίγνωση και εκτιμούν τα δικά τους συναισθήματα.

Δεν μπερδεύονται, ούτε αγχώνονται με τις εκφράσεις των συναισθημάτων του παιδιού.

Δεν λένε στο παιδί πώς να νιώσει.

Δεν νιώθουν ότι πρέπει να τακτοποιήσουν κάποιο πρόβλημα για λογαριασμό του.

Θέτουν όρια.

Καθοδηγούν και διδάσκουν στο παιδί μεθόδους επίλυσης προβλημάτων (Χατζηχρήστου, 2008).

Τα διαφορετικά μοντέλα διαπαιδαγώγησης και ανατροφής των παιδιών καταδεικνύουν ότι υπάρχει μεγάλη διαφοροποίηση στις οικογένειες ως προς την συναισθηματική εμπλοκή των γονέων με το παιδί, την ποιοτική επικοινωνία, την διαδικασία επίλυσης συγκρούσεων, την διαχείριση των συναισθημάτων, την αυτοεπίγνωση και την αυτο-υποδοχή (Χατζηχρήστου, 2008). Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, το άτομο που αγάπα τον εαυτό του αγάπα και τον άλλον, κατά συνέπεια το άτομο που έχει μάθει να αποδέχεται τον εαυτό του, αποδέχεται και τον άλλον. Ένα από τα χαρακτηριστικά των γονέων που αποδέχονται το παιδί τους είναι η φιλικότητα και η στοργικότητα που του προσφέρουν. Σε αντίθεση με τους απορριπτικούς γονείς, δείχνουν την αγάπη τους προς το παιδί περισσότερο, το ενισχύουν και το επιδοκιμάζουν ψυχολογικά πολύ περισσότερο, κάνουν διάφορες δραστηριότητες μαζί και παίρνουν ευχαρίστηση από την συντροφιά του, δείχνουν κατανόηση για τα σφάλματα και τις δυσκολίες του παιδιού. Η άλλη οπτική είναι ότι οι απορριπτικοί γονείς δείχνουν λιγότερο τη στοργή τους προς τα παιδιά, τα αμείβουν λιγότερο, κάνουν συχνή κριτική, μεγαλοποιούν τα λάθη των παιδιών τους και δείχνουν επιλεκτική προσοχή στα σφάλματα και τις ατέλειες του παιδιού. Είναι ευδιάκριτο ότι οι δύο ομάδες γονέων διαφέρουν ως προς τον συναισθηματικό τόνο. Οι απορριπτικοί γονείς στην καθημερινή τους συμπεριφορά είναι συνήθως οξύθυμοι, βίαιοι και τραχείς, ενώ οι στοργικοί και φιλικοί γονείς είναι ήρεμοι, ήπιοι και μαλακοί (Παπαδάκη-Μιχαηλίδη, 2006).

Η επίδραση των συναισθημάτων στην υγεία των παιδιών

Η αποδοχή του παιδιού από το γονέα αποτελεί τον πρωταρχικό παράγοντα για την ανάπτυξη μιας υγιούς προσωπικότητας. Η απόρριψη του παιδιού προκαλεί ανασφάλεια, χαμηλή αυτοεκτίμηση, έλλειψη εμπιστοσύνης και οδηγεί στο να βιώνει το παιδί ματαίωση, θυμό και φόβο (Kring, Davison, Neale & Johnson, 2007). Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, τα συναισθήματα και κατ' επέκταση οι ψυχολογικοί παράγοντες, μπορούν να επηρεάσουν την ψυχική υγεία του σώματος. Η σχέση μεταξύ των συναισθηματικών εμπειριών και της σωματικής υγείας έχει αναλυθεί στις εξής διαστάσεις: α) τα συναισθήματα μπορεί να σχετίζονται με την εμφάνιση κάποιου προβλήματος στην υγεία, β) τα συναισθήματα μπορεί να εμφανιστούν χρονικά αργότερα, εξαιτίας κάποιου προβλήματος υγείας και γ) τα συναισθήματα μπορεί να λειτουργήσουν ως δείκτες για το πόσο ευάλωτο μπορεί να είναι το άτομο απέναντι σε συγκεκριμένες αρρώστιες. Στην περίπτωση που τα συναισθήματα σχετίζονται με την εμφάνιση προβλημάτων υγείας, οι έρευνες αναφέρουν ότι κοινωνικοί παράγοντες όπως το εχθρικό και ανταγωνιστικό περιβάλλον, η ύπαρξη απειλής για μεγάλο χρονικό διάστημα, η προκλητική συμπεριφορά των άλλων ανθρώπων και το έντονο άγχος που μπορεί να εμφανιστεί σε καταστάσεις κρίσεις, είναι πιθανό να οδηγήσουν σε ψυχολογικές και σωματικές αλλαγές και να προκληθούν σοβαρές αρρώστιες σύμφωνα με τους (Lazarus, 1991 και Leon, Poole και Kloner, 1996, βλ. Χατζηχρήστου, 2008). Επίσης, συναισθηματικές καταστάσεις και δυσκολίες είναι δυνατό να προκαλέσουν τέτοιες αλλαγές στη συμπεριφορά ενός ατόμου, ώστε να εμφανιστεί αργότερα πρόβλημα στην υγεία του, π.χ. η κατάθλιψη μπορεί να οδηγήσει ένα παιδί σε απότομες αυξομειώσεις του βάρους, σε συνεχή υπνηλία ή σε παραισθήσεις όπως αναφέρουν οι Ryan, Puig-Antich, Ambrosini, Rabinovich, Robinson, Nelson, Iyengar και Twomet (1987). Σε παλαιότερες έρευνες είχεδειχθεί ότι η κατάθλιψη στην ενήλικη ζωή ενός ατόμου μπορεί να σχετίζεται με την γονική απόρριψη και την άσκηση ελέγχου μέσω των μηχανισμών όπως χλευασμός, αρνητική αξιολόγηση και αδιαφορία κατά την παιδική ηλικία. Η μητρική απόρριψη, κατά τα αποτελέσματα, συσχετίστηκε περισσότερο με την εμφάνιση της κατάθλιψης στις γυναίκες από ότι στους άντρες σε δείγμα μαύρων και λευκών συμμετεχόντων. Η πατρική απόρριψη εμφανίστηκε να συνδέεται με την κατάθλιψη στους άντρες έναντι των γυναικών μεταξύ των μαύρων, ενώ συνδέεται περισσότερο με την κατάθλιψη στις γυναίκες όταν το δείγμα αποτελούνταν από λευκούς συμμετέχοντες (Crook & Raskin, 1981).

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

Τα συναισθήματα, ακόμη, μπορούν να αποτελέσουν δείκτες για το κατά πόσο το άτομο είναι ευάλωτο ή έχει την δύναμη να αντισταθεί σε ερεθίσματα του περιβάλλοντος, που πιθανώς να επηρεάσουν τη σωματική του υγεία όπως αποδείχθηκε σε έρευνα των Leventhal, Patrick-Miller, Leventhal και Burns (1997). Η συναισθηματική διάθεση, θετική η αρνητική, μπορεί να αποτελεί ένδειξη της εσωτερικής αντοχής και της ενέργειας που διαθέτει το άτομο την συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Ωστόσο οι Idler και Leventhal το 2000 επισήμαναν ότι δεν σημαίνει πως τα συναισθήματα μπορούν να προβλέψουν την τελική έκβαση κάποιας ασθένειας, περισσότερο παρέχουν πληροφορίες για την ετοιμότητα του οργανισμού να αντιμετωπίσει κάποιες καταστάσεις και ποια συμπεριφορά θα εκδηλώσει (Χατζηχρήστου, 2008).

Από τα παραπάνω λοιπόν, γίνεται άμεσα αντιληπτή μια αιτιώδης σχέση: από την μία η αποδοχή/απόρριψη που βιώνει το παιδί και από την άλλη η ψυχολογική προσαρμογή του ατόμου ως αποτέλεσμα. Η διαδικασία εκείνη του οργανισμού που θα επιτρέψει στο άτομο να ανταποκριθεί και να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις συνθήκες και τις απαιτήσεις του περιβάλλοντος ονομάζεται **προσαρμογή**. Η προσαρμογή στην πραγματικότητα είναι μια ένδειξη ψυχικής υγείας. Οι τρόποι και τα μέσα που χρησιμοποιεί το άτομο για να αντιμετωπίσει τις απαιτήσεις τόσο του βιολογικού όσο και του κοινωνικού και φυσικού περιβάλλοντος του μπορεί να είναι συνειδητοί ή ασυνείδητοι. Η προσαρμογή στην πραγματικότητα είναι μια δύσκολη και συνεχής διαδικασία που βασίζεται σε μια δυναμική διεργασία και όχι σε απλή και παθητική αποδοχή των απαιτήσεων του περιβάλλοντος. Η δυνατότητα/ ικανότητα του ατόμου να αντιμετωπίσει την πραγματικότητα και να δώσει λύσεις σε καταστάσεις και προβλήματα που τον ταλαιπωρούν εξαρτάται από τις εξωτερικές συνθήκες αλλά κυρίως από την προσωπικότητα του (Γεωργαντά, 2009).

1. Το θεωρητικό Υπόβαθρο

1.1. Η θεωρία της Γονεϊκής Αποδοχής/ Απόρριψης

Μια θεωρία που προσπάθησε να εξηγήσει την επίδραση της βιολογικής ανάγκης των ανθρώπων (παιδιών και ενηλίκων) για αγάπη, την αντιλαμβανόμενη απόρριψη από γονείς ή σημαντικούς άλλους και την ψυχολογική προσαρμογή του ανθρώπου, είναι η Θεωρία της Γονεϊκής Αποδοχής-Απόρριψης (PARTheory). Πρόκειται για μια τεκμηριωμένη θεωρία την οποία ανέπτυξε ο Ronald Rohner με ενδιαφέρον σε θέματα κοινωνικοποίησης προσπαθώντας να προβλέψει και να εξηγήσει σημαντικές αιτίες, συνέπειες και άλλους συσχετισμούς των διαπροσωπικών σχέσεων, ειδικότερα σχέσεων με γονείς σε θέματα αποδοχής- απόρριψης στις Η.Π.Α. και σε όλο τον κόσμο (Khaleque & Rohner, 2002). Σύμφωνα με την συγκεκριμένη προσέγγιση αν θα λέγαμε πως η αποδοχή –απόρριψη βρίσκονται πάνω σε ένα συνεχές, ο κάθε άνθρωπος θα μπορούσε να τοποθετηθεί πάνω σε αυτό επειδή όλοι έχουν εμπειρία από καταστάσεις περισσότερης ή λιγότερης αγάπης και φροντίδας. Η διάσταση της ζεστασιάς σχετίζεται με τον στοργικό δεσμό ανάμεσα στους γονείς και τα παιδιά και με τον φυσικό, λεκτικό, συμβολικό τρόπο που χρησιμοποιούν οι ίδιοι για να εκφράσουν αυτά τα συναισθήματα. Το ένα άκρο του συνεχούς εκφράζει την γονική αποδοχή μέσα από την ζεστασιά, την αγάπη, την φροντίδα, την άνεση, την ανησυχία και την στήριξη. Το άλλο άκρο του συνεχές παρουσιάζει την γονική απόρριψη που εκδηλώνεται με την απουσία και την σημαντική απόσυρση του γονέα από την συναισθηματική και την επικοινωνιακή επαφή με το παιδί. Δείγματα συμπεριφορών που δηλώνουν πως το άτομο έχει δεχθεί απόρριψη είναι η ψυχρότητα, η αδιαφορία, η παραμέληση, η εχθρικότητα και η επιθετικότητα. Υπάρχει και η περίπτωση της μη διαφοροποιημένης μορφής απόρριψης που αναφέρεται στην πεποίθηση του ατόμου ότι οι σημαντικοί άλλοι δεν ενδιαφέρονται πραγματικά για τον ίδιο ή ότι δεν τον αγαπούν, αν και αυτό μπορεί να μην ισχύει λόγω έλλειψης αποδείξεων, εντούτοις η συμπεριφορά του δείχνει άτομο που έχει απορριφτεί (Rohner, 2008). Δεν είναι όμως μόνο η γονεϊκή απόρριψη στην παιδική ηλικία που σχετίζεται με αρνητικές συνέπειες. Η απόρριψη είναι αυτοαπόρριψη που συνοδεύεται με την απόρριψη των άλλων συνεπώς δεν έχει συγκεκριμένη στιγμή και διάρκεια στην ζωή μας αλλά μπορεί να

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

βρεθεί σε οποιαδήποτε σχέση στην πορεία του ανθρώπου. Όταν λοιπόν οι ενήλικοι και κυρίως τα παιδιά δεν έχουν ικανοποιήσει αυτήν την πρωταρχική τους ανάγκη για ουσιαστική επαφή για παράδειγμα με τους γονείς ή με σημαντικούς άλλους, είναι προδιατεθειμένοι να αποκρίνονται με μια συστάδα συναισθημάτων και συμπεριφορών. Με βάση την θεωρία τα άτομα που έχουν δεχτεί απόρριψη έχουν πολλές πιθανότητες να εμφανίσουν άγχος και αισθήματα ανασφάλειας. Ειδικότερα, έχουν αναγνωριστεί 7 κατηγορίες –προδιαθέσεις προσωπικότητας:

α) θυμός, επιθετικότητα, παθητική επιθετικότητα και προβλήματα συμπεριφοράς.

β) εξάρτηση ή αμυντική ανεξαρτησία (εξαρτάται από το είδος του δεσμού, την συχνότητα, τον χρόνο και την ένταση της απόρριψης)

γ) χαμηλή αυτοπεποίθηση

δ) χαμηλή αυτοαποτελεσματικότητα

ε) μη συναισθηματική απόκριση

ζ) συναισθηματική αστάθεια

η) αρνητική οπτική για τον κόσμο και τους άλλους

Τα αρνητικά γνωστικά σχήματα για τους άλλους, η χαμηλή αυτοεκτίμηση και η χαμηλή αυτο-αποτελεσματικότητα είναι σημαντικά δεδομένα που καθορίζουν τις γνωστικές αναπαραστάσεις ή τα κοινωνικά σχήματα (Rohner, 2008). Ακόμη να αναφέρουμε πως υπάρχει ισχυρή συσχέτιση ανεξαρτησίας και απόρριψης. Σε μια προσπάθεια αποφυγής του πόνου, της θλίψης και του θυμού, καθώς και για να ικανοποιήσουν τα άτομα αυτά παράλληλα την γενετήσια ανάγκη τους για θετική απόκριση από τους άλλους, επιλέγουν έναν περισσότερο επιφανειακό χαρακτήρα συνδιαλλαγής με τους ερωτικούς συντρόφους τους. Όμως η μορφή της αντίδρασης ποικίλλει από άτομο σε άτομο, από την εμφάνιση του θυμού και των άλλων συναισθημάτων ή όχι, και έτσι τα άτομα καταλήγουν σε ερωτικές ιστορίες παραμένοντας αδέσμευτοι και σίγουρα προστατευμένοι (Khaleque & Rohner, 2002).

Επιπρόσθετα, ο Rohner υποστηρίζει ότι η αντιλαμβανόμενη γονεϊκή αποδοχή/απόρριψη και οι επιδράσεις της στον βίο του ανθρώπου αποτελεί παγκόσμιο φαινόμενο, είναι γνώρισμα σε όλες τις κουλτούρες ανεξαρτήτου φυλής, εθνικότητας, γλώσσας, πολιτισμού ενώ υπάρχει συσχέτιση με συγκεκριμένες προδιαθέσεις προσωπικότητας ως μέρος της ψυχολογικής προσαρμογής. Η κουλτούρα και οι μαθημένοι παράγοντες όπως και αυτοί που προκύπτουν από την διαφορά των δύο φύλων μεσολαβούν στην σύνδεση της αντιλαμβανόμενης γονικής αποδοχής-απόρριψης και της ψυχολογικής προσαρμογής στην παιδική ηλικία και στην συσχέτιση μεταξύ της αντιλαμβανόμενης συντροφικής αποδοχής-απόρριψης και της ψυχολογικής προσαρμογής στην ενήλικη ζωή (Rohner, 2008). *Έχει αποδειχθεί μετά από έρευνες πως γενικά στις γυναίκες η ψυχολογική προσαρμογή έχει άμεση σχέση με την αντιλαμβανόμενη αποδοχή/απόρριψη από τους γονείς και τον σύντροφο ενώ λιγότερης σημασίας η αντιλαμβανόμενη αποδοχή/απόρριψη που δέχεται από την μητέρα. Στην περίπτωση του άντρα οι μελέτες έχουν δείξει πως ποικίλουν σημαντικά ανάλογα με την κοινωνία και τους εκάστοτε κοινωνικούς κατά το φύλο τρόπους συμπεριφοράς. Τέλος, μετά από έρευνες σε χιλιάδες παιδιά και ενήλικους βρέθηκε ότι η συσχέτιση μεταξύ των διαπροσωπικών σχέσεων και της γονικής αγάπης είναι πιο δυνατή στους νέους λόγω του γεγονότος ότι έχουν ανάγκη και στηρίζονται στην προσφορά της οικογένειας τους σε αντίθεση με τους ενήλικες που ζουν ανεξάρτητα και πιθανόν οι σχέσεις με τους γονείς τους να παίρνουν την μορφή περιστασιακών επισκέψεων (Rohner, 2008).*

1.2. Παραδείγματα αποτελεσμάτων της Θεωρία της Γονεϊκής Αποδοχής/ Απόρριψης (Partheory) σε διάφορες περιοχές του κόσμου.

Παρακάτω θα αναφέρουμε ορισμένες έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί στα πλαίσια της διερεύνησης της συγκεκριμένης θεωρίας σε διαφορετικούς πληθυσμούς και πολιτισμούς για να δειχθεί η πανανθρώπινη σημασία της γονεϊκής και συντροφικής αποδοχής στην ισορροπία και το ευ ζην του κάθε ανθρώπου. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν πως το πλαίσιο και οι συγκεκριμένοι κανόνες, ήθη, έθιμα και η γενικότερα η ιστορία της οικογένειας των χωρών επηρέασαν τον βαθμό σημαντικότητας του γονέα ή του συντρόφου στην ζωή του καθενός.

1.2.1. Κορέα

Στον πληθυσμό της Κορέας πραγματοποιήθηκε έρευνα για την διερεύνηση διαφορών στα δύο φύλα μέσα στις ρομαντικές σχέσεις υπό την αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή/απόρριψη και την ψυχολογική προσαρμογή συγκριτικά με τις αναμνήσεις από την γονική αποδοχή/απόρριψη κατά την διάρκεια της παιδικής ηλικίας. Στην παραδοσιακή κορεάτικη οικογένεια ο ρόλος του πατέρα ήταν συνυφασμένος με την αυταρχικότητα. Ήταν μια αρχηγική μορφή που λάμβανε τις αποφάσεις και αποτελούσε την κεφαλή της οικογένειας. Αντίθετα, η μητέρα ενσάρκωνε την έννοια της προσφοράς και της στοργής (Chyung & Lee, 2008). Με την είσοδο όμως της κοινωνίας στην βιομηχανική περίοδο, ο ρόλος του πατέρα συρρικνώθηκε ενώ της μητέρας επεκτάθηκε, σύμφωνα με τον Lee (2005). Η πολύωρη αναγκαστική παρουσία του στο χώρο της εργασίας τον απομάκρυνε από τον ρόλο του γονέα και η ενασχόληση του με τα παιδιά μειώθηκε σε σημαντικό βαθμό. Μέσα από την μετάβαση οι γυναίκες έδειξαν πως ήταν πιο πρόθυμες να αποδεχτούν τις αλλαγές από ότι οι άντρες σύμφωνα με τους Park, Park και Kim σε έρευνα που διεξήγαν το 2005. Από ότι φαίνεται η παρουσία της μητέρας στο σπίτι, η συνεχής προσφορά αγάπης και στοργής προς την οικογένεια της, είχε ως αποτέλεσμα οι άντρες να συσχετίζουν σε σημαντικό βαθμό την ψυχολογική προσαρμογή με την αντιλαμβανόμενη αποδοχή/απόρριψης από την μητέρα τους. Οι γυναίκες παράλληλα φαίνεται να είχαν ιδιαίτερες σχέσεις με τον πατέρα γεγονός που ερμηνεύει την σημασία της αντιλαμβανόμενης αποδοχής/απόρριψης του στην ψυχολογική προσαρμογή. Τα συμπεράσματα ακόμη κατέληξαν στο **ότι οι δηλώσεις των συντρόφων για την αντιλαμβανόμενη αποδοχή από τον σύντροφο τους σχετίζονται θετικά με την ικανοποίησή τους από την ζωή.** Διαφορές όμως στο φύλο στο πως αντιλαμβάνονται την γονική και την συντροφική αποδοχή κατέδειξαν πως **στους άντρες σε μεγάλο βαθμό η αποδοχή που λαμβάνουν από την σύντροφο τους και οι αναμνήσεις αντιλαμβανόμενης αποδοχής από τους γονείς τους (όχι όμως μόνο από την πατρική αποδοχή) συμβάλλουν σε μια ισορροπημένη καθημερινότητα.** Οι γυναίκες δήλωσαν πως η ανάμνηση των πρώτων εκείνων χρόνων υπό την οικογενειακή τους εστία, αποτελούν τον σημαντικότερο παράγοντα ικανοποίησης και ισορροπίας, με την αποδοχή των γονέων. Ακόμη οι γυναίκες μέσα από τις σχέσεις τους απολαμβάνουν μεγαλύτερη ικανοποίηση από ότι οι άντρες λόγω του ότι έχουν μάθει να μην έχουν ιδιαίτερες προσδοκίες από

την αγάπη των συντρόφων τους αλλά να δείχνουν μια υπέρμετρη κατανόηση προς αυτούς (Chyung & Lee, 2008).

1.2.2. Κουβέιτ

Η ερευνητική προσπάθεια του Rohner συνεχίστηκε στο Κουβέιτ ως χαρακτηριστικό μέλος των Μεσο-ανατολικών κουλτούρων. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον στον πολιτισμό αυτό αποτελεί η παλαιότερη αντίληψη ότι απαγορευόταν να δείξει κάποιος ενδιαφέρον για το αντίθετο φύλο. Κατά τον Tucker (1993), οι γυναίκες ήταν υπόδουλες να συμπεριφέρονται με έναν ακραίο συντηρητισμό και συμμόρφωση τις επιταγές των αντρών και των ηθικών της εποχής. Αυτή η ανεκτικότητα των γυναικών ήταν που έδινε στο αντίθετο φύλο το δικαίωμα να εναλλάσσεται μεταξύ των διαφορετικών γυναικών, να βαίνει σε μονομερείς χωρισμούς και να διατηρεί χωρίς δικαστικές διαμάχες την επιμέλεια των παιδιών. Με την ραγδαία όμως ανάπτυξη του πετρελαίου και την εξέλιξη που έμελλε να αλλάξει την ζωή τους μια για πάντα, πως θα μπορούσε να μείνει απτόητη η δομή της οικογένειας; Η θέση της γυναίκας αλλάζει πλέον πρόσωπο χαρίζοντας περισσότερη ελευθερία και πρωτοβουλία από ότι στο παρελθόν. Το αποτέλεσμα ήταν ότι από πολυπληθής και εκτεταμένες οικογένειες μετατρέπονται σε πυρηνικές και πιο δεμένες (Parmar, Ibrahim & Rohner, 2008). Ο διαφορετικός τρόπος ζωής επηρέασε και την έκβαση των αποτελεσμάτων της έρευνας **ώστε τόσο η αντιλαμβανόμενη αποδοχή από τον σύντροφο στις ρομαντικές ή συζυγικές σχέσεις όσο η αντιλαμβανόμενη αποδοχή που έχει λάβει το άτομο από τους γονείς του στην παιδική ηλικία να επηρεάζει την ψυχολογική του προσαρμογή.** Επιπλέον αποδείχθηκε ότι οι παιδικές εμπειρίες μεσολαβούν στα ενήλικα γνωστικά σχήματα ενώ όσο λιγότερη αποδοχή, ζεστασιά, οικειότητα και αγάπη δέχεται κανείς από γονείς ή από τον σύντροφο, τόσο μεγαλύτερο άγχος παρουσιάζει (Parmar, Ibrahim & Rohner, 2008).

1.2.3. Κολομβία και Πουέρτο Ρίκο

Μεγάλο όμως ερευνητικό ενδιαφέρον προκάλεσαν τα αποτελέσματα της μελέτης που πραγματοποιήθηκε στην Κολομβία και στο Πουέρτο Ρίκο. **Πολλές αναλύσεις έδειξαν ισχυρή θετική συσχέτιση της μητρικής αντιλαμβανόμενης αποδοχής /απόρριψης με την συντροφική αντιλαμβανόμενης αποδοχή/απόρριψη και την ψυχολογική προσαρμογή σε άντρες και σε γυναίκες.** Η πατρική αντιλαμβανόμενη

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

αποδοχή εν αντιθέσει φάνηκε να συνδέεται σε ένα σημαντικό βαθμό με την γυναικεία ψυχολογική προσαρμογή. Συγκεκριμένα, **στο δείγμα των γυναικών η ανάμνηση της αντιλαμβανόμενης εκείνης παιδικής γονεϊκής αποδοχής φάνηκε ότι μεσολαβεί μερικώς στον τρόπο που αντιλαμβάνεται την αποδοχή από τον σύντροφο και στο πώς αξιολογείται η ψυχική ισορροπία και ικανοποίηση από την ζωή, ενώ οι πρώιμες εμπειρίες με την μητέρα έδειξαν ότι έχουν ισχυρότερη επιρροή στην ρομαντική σχέση και στην γενικότερη ευημερία της γυναίκας (Ripoll-Nunez & Alvarez, 2008)**. Για να γίνουν πιο σαφή τα αποτελέσματα, θα ήταν σημαντικό να κατατεθούν χαρακτηριστικά της ταυτότητας των οικογενειών στο παρελθόν και στο παρόν. Τα αποτελέσματα απέδωσαν δευτερεύοντα ρόλο στον πατέρα, μιας περισσότερο περιφερειακής ανατροφής που δεν οφείλεται στις υποχρεώσεις που τον απομακρύνουν από την εστία αλλά στην δυναμική παρουσία των γυναικών στην οικογένεια (Ripoll-Nunez & Alvarez, 2008).

1.2.4. Ουκρανία

Ακόμα μια έρευνα που έχει ενδιαφέρον από εκπαιδευτικής και οικονομικής απόψεως είναι αυτή που ολοκληρώθηκε στην Ουκρανία. Στην χώρα αυτή οι οικογένειες πιστεύουν στις έννοιες της ομάδας, της προσφοράς, της ζεστασιάς και της αγάπης. Δημιουργούν στενούς δεσμούς που δίνουν την αίσθηση της ασφάλειας και του "ανήκειν" σε κάθε μέλος της οικογένειας. Λόγω της συναισθηματικής στήριξης και ενδυνάμωσης που δέχονται τα παιδιά από τους γονείς τους παρουσιάζουν ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά στην βασική εκπαίδευση και στην ανώτερη εκπαίδευση ως ένδειξη της ενασχόλησης των γονέων με το παιδί (Cournouer, Sethi & Cordero, 2005). **Τα συμπεράσματα υπέδειξαν πως η συνεχής ενδυνάμωση της αποδοχής από τους γονείς συνδέεται με την ψυχολογική προσαρμογή του παιδιού (Cournouer, Sethi & Cordero, 2005)**. Κατά τους Rohner, Kean και Cornoyer (1991) ο γονεϊκός έλεγχος σχετίζεται μερικές φορές με την ψυχολογική προσαρμογή αλλά σε μεγαλύτερο βαθμό αντιλαμβάνεται ως απόρριψη. Στην περίπτωση αυτή, ο γονεϊκός έλεγχος δεν αποδεικνύεται ως συνδεδεμένος κρίκος μεταξύ της αντιλαμβανόμενης αποδοχής και την ψυχολογική προσαρμογή.

Στην Ιαπωνία του σήμερα, η δομή της οικογένειας δε θυμίζει σε τίποτα τις αλληλεπιδράσεις εκείνες των μελών της που υπήρχαν πριν μερικές δεκαετίες. Οι δεσμοί μιας οικογένειας χτίζονταν πάνω στο φάσμα της ιεραρχίας με τον πατέρα να παρουσιάζεται ως το ηθικό, νομικό και κοινωνικό πρόσωπο της. Μετά τον 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο, το 2^ο μισό του 20^ο αιώνα, η εξέλιξη έφερε αλλαγή στην αντιμετώπιση της γυναίκας απέναντι στο θέμα της εργασίας. Έγιναν πιο δημοκρατικές οι κοινωνίες που χαρακτηρίστηκαν από ατομισμό και διάθεση για ανάπτυξη. Με βάση τον Giddens (2002) «οι μετασχηματισμοί που επηρεάζουν την προσωπική και την συναισθηματική σφαίρα υπερβαίνουν τα σύνορα της κάθε συγκεκριμένης χώρας» έτσι η Ιαπωνία δεν θα μπορούσε να αποτελεί εξαίρεση. Ο εκμοντερνισμός υπέσκαψε τα θεμέλια του παραδοσιακού κανονιστικού συστήματος και επέφερε σημαντικές αλλαγές στις αξίες και τις νόρμες της παραδοσιακής-πατριαρχικής οικογένειας. Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας έφερε νέες προκλήσεις και υποχρεώσεις στους ανθρώπους. Ο άντρας σήμερα αποτελεί την σημαντικότερη πηγή εξόδων αλλά είναι σωματικά και ψυχολογικά απών από το σπίτι. Κατά τους Shwalb, Nakazawa, Yamamoto και Hyun (2004), ο ρόλος της γυναίκας επεκτείνεται και ισχυροποιείται στα πλαίσια της οικογένειας και της ανατροφής των παιδιών. Είναι δυσάρεστο το γεγονός ότι οι πατεράδες ηλικίας 25-39 ετών ασχολούνται ημερησίως μόνο 11 με 12 λεπτά την ημέρα με τα παιδιά τους, σύμφωνα με στοιχεία της έρευνας του Sorifu το 1997. Ο πυρήνας της οικογένειας είναι η μητέρα και η συνδιαλλαγή μαζί της καθορίζει τις συμπεριφορές και τα γνωστικά σχήματα των παιδιών. Με βάση τα στατιστικά στοιχεία στην Ιαπωνία το 95% των εφήβων κάνει παρέα με άτομα του ίδιου φύλου, το 44% με αντίθετου φύλου ενώ μόλις το 26% έχουν δημιουργήσει ρομαντική σχέση (Rohner, Uddin, Shamsunnaheer & Khaleque, 2008). Οι Murray και Kimura (2006) απέδωσαν αυτό το ποσοστό στην μεγάλη δυσαρέσκεια των γυναικών για την απουσία και την απάθεια των αντρών προς την συζυγική ζωή και την ανατροφή των παιδιών με αποτέλεσμα να εκφράζουν την ομολογουμένως δικαιολογημένη οργή σε λάθος δέκτες, τα παιδιά τους. Παρόλα αυτά τα αποτελέσματα της μελέτης, υπό την θεωρία του Rohner, στην Ιαπωνία κατέδειξαν ότι οι πατεράδες αφιέρωναν χρόνο δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στις κόρες με τον φόβο ότι κάποτε θα φύγουν από την οικογένεια με αποτέλεσμα να δημιουργείται μια ιδιαίτερη σχέση μεταξύ τους, μια χημεία διαφορετική από εκείνη

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

του πατέρα-γιού. Συμπερασματικά από τα παραπάνω, από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων αποδείχτηκε πως η ψυχική ισορροπία των αντρών δεν σχετίζεται με την αντιλαμβανόμενη συντροφική ή την αντιλαμβανόμενη πατρική αποδοχή/απόρριψη αλλά σε ένα μεγάλο βαθμό με την αγάπη της μητέρας. Σε αντίθεση, το γνώρισμα της ικανότητας να ανταπεξέρχονται και να προσαρμόζονται στις δυσκολίες μέσα από την αισιοδοξία και την δύναμη ψυχής, οι γυναίκες το συγγέουν με την αντιλαμβανόμενη πατρική και την αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή/απόρριψη (Rohner, Uddin, Shamsunnaher & Khaleque, 2008).

1.3. Η αντιλαμβανόμενη γονεϊκή αποδοχή/απόρριψη του παιδιού κατά την βρεφική και ύστερη ηλικία.

Ο τρόπος δόμησης της σχέσης με το βρέφος θα εξαρτηθεί από την διαθεσιμότητα και την ευαισθησία των γονέων προς το νέο μέλος της οικογένειας. Έχειδειχθεί πως το είδος της ανταπόκρισης των μητέρων και των πατέρων προς το παιδί αντανακλά την διαφορετικότητα του ρόλου τους. Σύμφωνα με τους (Power & Parke, 1983, βλ. Maio, Fincham & Lycett, 2000) και (Volling, McElwain, Notaro & Herrera, 2002, βλ. Maio, Fincham & Lycett, 2000) η μητέρα είναι πιο δοτική, ως σύμβολο της προσφοράς, της τρυφερότητας που προκύπτει από την μοναδικότητα της δυαδικής αλληλεπίδρασης σε αντίθεση με τον πατέρα που εμπλέκεται στις δραστηριότητες του παιχνιδιού και της εξερεύνησης, σύμφωνα με τους (Lamb, 1997 βλ. Maio, Fincham & Lycett, 2000) και Parke και Buriel, 1998, βλ. Maio, Fincham & Lycett, 2000). Το βρέφος μαθαίνει να λαμβάνει ως βασικό τροφό και να εξαρτάται από την μητέρα και όχι από τον πατέρα και τους άλλους. Το πιο πιθανό είναι ότι χρησιμοποιεί τις συνδιαλλαγές με τον πατέρα σαν μοντέλο αλληλεπίδρασης με τους άλλους, έναν τρόπο επικοινωνίας με το ευρύ περιβάλλον. Ο πατέρας είναι εκείνος που, μετά το πρώτο διάστημα της ζωής του παιδιού, θα προστατεύσει τα όρια της οικογένειας, διευκολύνοντας σταδιακά την ανεξαρτησία και τον αυτοπροσδιορισμό των δύο άλλων μελών (μητέρας και παιδιού), ενώ η μητέρα θα επισφραγίσει το γεγονός ότι, η ψυχολογική τους σχέση ξεκινάει πολύ πιο πριν από κάθε άλλη σχέση που το παιδί θα αναπτύξει στο μέλλον (Maio, Fincham & Lycett, 2000).

Ανεξάρτητα όμως από την διαφορετική επαφή που έχουν οι γονείς με το παιδί, αντανακλάται μία αναδυόμενη αμοιβαιότητα και αυτή είναι γονεο-κατευθυνόμενη. Ο χρόνος και η ποιότητα του χρόνου που οι γονείς αφιερώνουν στα παιδιά δείχνει σε αυτά πόσο τα εκτιμούν οι γονείς τους. Για παράδειγμα, μερικοί γονείς που στο βάθος δεν αγαπούν τα παιδιά, προσπαθώντας να καλύψουν την δική τους έλλειψη φροντίδας για αυτά, κάνουν συχνά διακηρύξεις αγάπης στα παιδιά τους, κατ'επανάληψη και μηχανικά, λέγοντας τους πόσο πολύ τα εκτιμούν χωρίς όμως να αφιερώνουν αρκετό χρόνο για αυτά. Τα παιδιά τους ποτέ δεν ξεγελιούνται από αυτές τις επιφανειακές κουβέντες. Συνειδητά μπορεί να τους αρέσουν, γιατί θέλουν να πιστεύουν ότι οι γονείς τους τα αγαπούν, υποσυνείδητα όμως ξέρουν ότι οι κουβέντες των γονιών τους δεν ταιριάζουν με τις πράξεις τους. Αντίθετα, τα παιδιά που οι γονείς τους τα αγαπούν αληθινά, συμβαίνει βέβαια σε στιγμές που θίγονται να νιώθουν ή να διακηρύττουν συνειδητά ότι έχουν παραμεληθεί, ωστόσο υποσυνείδητα ξέρουν ότι οι γονείς τους τα εκτιμούν. Ακόμη έρευνες στην βρεφική ηλικία παιδιών κατέδειξαν πως ο γονέας που ανταποκρίνεται στον 7^ο μήνα, θα πράττει αναλόγως και στον 15^ο μήνα. Αντίστοιχα αν το παιδί μάθει να αντιδρά στον 7^ο μήνα, θα ανταποκρίνεται και στον 15^ο μήνα (Kochanska & Aksan, 2004). Η διαδικασία της γονεϊκής προσφοράς θα φέρει γρήγορες αναπτυξιακές αλλαγές στο παιδί και στην μεταξύ τους σχέση. Όπως αναφέρει και ο (Parke, 2002, βλ. Rholes, Simpson & Friedman, 2006) η αμοιβαιότητα συνδέεται με την οικολογία στις σχέσεις.

1.4. Η θεωρία των σχέσεων αντικειμένου

Στην σημασία που έχει η δημιουργία ισχυρού δεσμού μεταξύ γονέα και παιδιού στην ταυτότητα και στην ψυχολογική του προσαρμογή, αναφέρθηκαν εκτενώς αρκετοί οπαδοί των νεοψυχαναλυτικών απόψεων. Οι Klein, Mahle, Kohut κ.α. ενστερνίστηκαν την θεωρία των σχέσεων αντικειμένου ή θεωρία των αντικειμενοτρόπων σχέσεων με κεντρική αρχή την πεποίθηση ότι ο άνθρωπος είναι κατά βάση όν κοινωνικό. Η ανάγκη του για επαφή με άλλα άτομα είναι πρωτογενής, δηλαδή δεν ανάγεται σε κάτι πιο βασικό. Ο κεντρικός σκοπός της ζωής και το βασικό κίνητρο των ανθρώπων είναι η δημιουργία και η διατήρηση στενών σχέσεων αγάπης. Σύμφωνα με την θεωρία, οι άνθρωποι βρίσκονται σε ένα δυαδικό κόσμο εσωτερικών και εξωτερικών σχέσεων οι οποίες αλληλεπιδρούν και αλληλεπηρεάζονται. Δίνεται

μεγάλη έμφαση στην δυάδα μητέρα-βρέφος κατά τα πρώτα χρόνια και κυρίως τους πρώτους μήνες. Η συγκεκριμένη θεωρία χρησιμοποιεί τον όρο “αντικείμενο” (παρότι αναφέρεται πάντα σε κάποιον άνθρωπο) για να κάνει μια σαφή διάκριση ανάμεσα στην πραγματική εξωτερική υπόσταση του ανθρώπου (υποκείμενο) και στο είδωλο του ανθρώπου του ίδιου ανθρώπου όπως αυτό έχει διαμορφωθεί μέσα στο νου κάποιου άλλου (αντικείμενο). Το “αντικείμενο κάποιου ανθρώπου” βρίσκεται λοιπόν πάντα μέσα στον νου κάποιου άλλου, δηλαδή αποτελεί μια απόλυτα προσωπική αντίληψη ή μια καθαρά υποκειμενική εμπειρία. Για παράδειγμα, το “αντικείμενο μητέρα” είναι το είδωλο της μητέρας, όπως αυτό έχει διαμορφωθεί μέσα στο νου του παιδιού της. Είναι δηλαδή η αντίληψη που έχει το παιδί για τη μητέρα του. Το “αντικείμενο μητέρα” δεν συμπίπτει αναγκαστικά με το τι είναι η μητέρα στην πραγματικότητα. Αντίστοιχα, ο όρος “σχέση αντικειμένου” δηλώνει το συναισθηματικό δεσμό ο οποίος υπάρχει ανάμεσα στον άνθρωπο που αγαπά και στο είδωλο του αγαπημένου του προσώπου, όπως αυτό υπάρχει μέσα στο μυαλό του πρώτου (Παπαδάκη-Μιχαηλίδη, 2006). Σύμφωνα με αυτήν την θεωρία όλοι οι άνθρωποι σχηματίζουν εσωτερικευμένα είδωλα των σημαντικών για την ζωή τους ανθρώπων τα οποία αποκαλούνται “αντικείμενα των σημαντικών άλλων” (αντικείμενο μητέρας, αντικείμενο πατέρας κ.λπ.). Οι εσωτερικεύσεις των άλλων μπορεί να έχουν περισσότερα ή λιγότερα κοινά στοιχεία με την πραγματική υπόσταση των άλλων, αφού τα είδωλα αυτά χρωματίζονται από τις προσωπικές εμπειρίες και φαντασιώσεις των ατόμων που τις κατέχουν. Δεν είναι σπάνιο το γεγονός ότι κάνουμε σχέσεις με τα είδωλα κάποιων ανθρώπων τα οποία υπάρχουν μόνο στην φαντασία μας. Παράλληλα όμως, όλοι οι άνθρωποι σχηματίζουν εσωτερικευμένα είδωλα των σχέσεων που διατηρούν με τους σημαντικούς άλλους. Καθοριστικό ρόλο στην διαμόρφωση του εαυτού παίζουν οι εμπειρίες από τις σχέσεις αντικειμένου (δηλαδή οι προσωπικές υποκειμενικές εμπειρίες του ατόμου) και όχι αναγκαστικά τα γεγονότα όπως αυτά εξελίχθηκαν στην πραγματικότητα. Ειδικότερα, για τη διαμόρφωση του εαυτού του παιδιού είναι σημαντικό τι πιστεύει (ή καλύτερα αισθάνεται) το ίδιο το παιδί ότι συνέβη στην ζωή του και όχι αυτό το οποίο συνέβη πραγματικά. Κατά την θεωρία των αντικειμενοτρόπων σχέσεων, οι “σχέσεις αντικειμένου” που σχηματίζονται στα πρώτα χρόνια της ζωής του ανθρώπου συνεχίζουν να δρουν για ολόκληρο τον κύκλο της ζωής του. Έτσι, οι πρώτες σχέσεις παίζουν το ρόλο ενός προτύπου ή ενός καλουπιού μέσα στο οποίο παίρνουν συγκεκριμένη μορφή όλες οι μετέπειτα σημαντικές σχέσεις. Επομένως, οι σχέσεις

που το παιδί διαμορφώνει με τη μητέρα και τον πατέρα του θα επηρεάσουν πολύ αργότερα τον χαρακτήρα που θα παίζει στις ερωτικές του σχέσεις αλλά και τον γονεϊκό του ρόλο. Ενώ, τέλος υποστηρίζεται πως οι αρχαϊκές σχέσεις θα προκαθορίσουν σε μεγάλο βαθμό το πώς ο άνθρωπος θα αντιλαμβάνεται την πραγματικότητα και το πώς θα σχετίζεται με το περιβάλλον του (Παπαδάκη-Μιχαηλίδη, 2006).

1.5. Η θεωρία της προσκόλλησης

Η σχέση γονέων και παιδιών είναι ένας δεσμός διαρκούς αλληλεπίδρασης, που «επεμβαίνει» στον ψυχισμό του παιδιού και διαμορφώνει πρότυπα, συμπεριφορές αλλά κατά κύριο ρόλο την ισορροπία του ίδιου του ατόμου. Μόνο που η «λεπτή γραμμή» ανάμεσα στη προσωπικότητα των γονιών και την εκδήλωση της αγάπης τους προς το παιδί, ποτέ της δεν υπήρξε διαχωριστική. Η αποδοχή ή η απόρριψη που θα βιώσει το παιδί μέσα στην οικογένεια θα εξαρτηθεί από το είδος του “δεσίματος” που θα χαρακτηρίζει την μεταξύ τους σχέση. Με βάση την εξελικτική βιολογία, οι απόγονοι του ανθρώπου είναι από τα πλέον ευαίσθητα, αβοήθητα και εξαρτημένα πλάσματα της φύσης, επομένως η επιβίωση τους είναι απόλυτα συνδεδεμένη με την προστασία και την φροντίδα από τους γονείς τους. Ο εκπρόσωπος της θεωρίας της προσκόλλησης, Bowlby, τόνισε ιδιαίτερα το γεγονός ότι η γονεϊκή αφοσίωση και η φροντίδα αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για να επιβιώσει το νεογέννητο την περίοδο της μεγάλης ανασφάλειας του. Ο ενήλικας αυτός πρέπει να ικανοποιεί με συνέπεια όλες τις βασικές φυσικές ανάγκες του παιδιού για τροφή, ζεστασιά, καθαριότητα και καταφύγιο. Ο ίδιος ο άνθρωπος όμως πρέπει επίσης να καλύπτει μια πρωταρχική ψυχολογική ανάγκη του βρέφους, η οποία αφορά τη δημιουργία ενός ζεστού δεσμού αγάπης. Ο συγκεκριμένος δεσμός ρυθμίζει σε σημαντικό βαθμό την νοητική, την ψυχολογική και την κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού, ενώ ταυτόχρονα επηρεάζει την σωματική του ανάπτυξη και υγεία. Είναι πολύ σημαντικό η σχέση προσκόλλησης να είναι διαρκής, αδιατάρακτη και να παρέχεται σταθερά και αδιάσπαστα από το ίδιο το άτομο του οικογενειακού περιβάλλοντος. Η μητέρα μέσω των καθημερινών αλληλεπιδράσεων (χάδια, παιχνίδια, θηλασμός, τελετουργίες του μπάνιου και της καθαριότητας κ.λπ.) μεταβιβάζει στο παιδί της την αγάπη και την υπερηφάνεια που αισθάνεται για αυτό

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

και με τον τρόπο αυτό του μαθαίνει να αισθάνεται αγάπη και σεβασμό για τον εαυτό του. Επειδή ο τρόπος παροχής της μητρικής φροντίδας είναι σταθερός και καθημερινά επαναλαμβανόμενος, με την πάροδο του χρόνου δημιουργούνται στο παιδί κάποια νοητικά μοντέλα τα οποία αφορούν τον εαυτό του και τους υπόλοιπους ανθρώπους του εξωτερικού του περιβάλλοντος. Σταδιακά τα συγκεκριμένα νοητικά μοντέλα εσωτερικεύονται, σταθεροποιούνται και απομακρύνονται από την σφαίρα της συνείδησης. Τα ίδια μοντέλα αργότερα συνιστούν την βάση της συνειδητής εικόνας την οποία κατέχει ο κάθε άνθρωπος για τον εαυτό του και τους υπόλοιπους ανθρώπους. Τα εσωτερικευμένα νοητικά μοντέλα του εαυτού και των άλλων υποστηρίζεται πως επηρεάζονται πολύ λίγο από τις καταστάσεις του περιβάλλοντος στην διάρκεια της ζωής, διότι είναι παγιωμένα από το συνειδητό πεδίο και από τις λογικές παρεμβάσεις των ανθρώπων. Συνεπώς, τα παιδιά που μεγαλώνουν με ευαίσθητες, αποκριτικές και συνεπείς μητέρες εσωτερικεύουν το μοντέλο ενός εαυτού ο οποίος "αξίζει την αγάπη και την φροντίδα των άλλων". Παράλληλα, τα ίδια τα παιδιά δημιουργούν ένα μοντέλο για τους άλλους ανθρώπους το οποίο εμπεριέχει την φροντίδα, την εμπιστοσύνη και την ευχαρίστηση που τα ίδια είχαν αντλήσει από την συναισθηματική εγγύτητα με την μητέρα. Αντίθετα, τα παιδιά τα οποία μεγαλώνουν με απόμακρες ή ασυνεπείς μητέρες δημιουργούν το μοντέλο ενός εαυτού ο οποίος "δεν αξίζει να πάρει αγάπη και στοργή". Το μοντέλο των παιδιών αυτών για τους άλλους εμπεριέχει την ασυνέπεια, το φόβο απόρριψης και τον ψυχικό πόνο που δημιουργεί η απόρριψη. Επιπλέον όπως εξήγησαν ο Bowlby (1969, 1973), ο Morris (1982) και πολλοί άλλοι, ο δεσμός προσκόλλησης ανάμεσα στην μητέρα και το βρέφος, λόγω της πρωταρχικότητας και της μεγάλης του έντασης, δημιουργεί στους ανθρώπους ένα είδος "καλουπιού", μέσα στο οποίο όλες οι μετέπειτα σημαντικές σχέσεις της ζωής παίρνουν μια συγκεκριμένη μορφή. Με αυτόν τον τρόπο η ποιότητα του αρχέτυπου δεσμού με την μητέρα καθορίζει το αν και πόσο οι άνθρωποι θα είναι σε θέση να δημιουργήσουν σταθερές και μακροχρόνιες σχέσεις αγάπης στην διάρκεια της ζωής τους. Τέλος, ο πρωταρχικός δεσμός προσκόλλησης διαμορφώνει τις προσδοκίες των ανθρώπων για την ευχαρίστηση και την ικανοποίηση που θα επιζητούν από τους δεσμούς τους (Παπαδάκη-Μιχαηλίδη, 2006). Επομένως, ο δεσμός με την μητέρα προκαθορίζει σε μεγάλο βαθμό τα στοιχεία του συντρόφου, του ερωτικού και του γονεϊκού ρόλου τους οποίους πρόκειται οι άνθρωποι να παίζουν στη διαμόρφωση της ζωής τους.

1.6. Οι τύποι δεσμών προσκόλλησης

Οι Ainsworth, Blehar, Waters και Wall (1978) και η Ainsworth (1979), ισχυρίστηκαν ότι η ποιότητα της αλληλεπίδρασης μητέρας-βρέφους καθορίζεται από την ευαισθησία της μητρικής φροντίδας ή, αλλιώς, από τη θετική ανταπόκριση της μητέρας στις ανάγκες του βρέφους. Ο τύπος προσκόλλησης ο οποίος έχει διαμορφωθεί ανάμεσα στην μητέρα και το παιδί μπορεί να αναγνωριστεί από ορισμένα οργανωμένα πρότυπα συμπεριφορών που το παιδί εκδηλώνει κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες. Έχει διαπιστωθεί πειραματικά ότι υπάρχουν τρεις διαφορετικοί τύποι δεσμών προσκόλλησης. Ο πρώτος τύπος αναφέρεται στην ασφαλή προσκόλληση στην οποία επικρατούν τα υγιή στοιχεία της συσχέτισης και της συναλλαγής. Οι άλλοι δύο τύποι οι ανασφαλείς, αφορούν τις απορριπτικές και τις αγχώδεις μορφές της προσκόλλησης. Η πλέον βασική διαφορά ανάμεσα στους ασφαλείς και ανασφαλείς δεσμούς είναι ότι η μητρική φροντίδα στους πρώτους έρχεται ως απάντηση σε κάποια απαίτηση του βρέφους, ενώ στους δεύτερους ξεκινάει από κάποιες ασταθείς και απρόβλεπτες μητρικές παρορμήσεις και δεν έχει καμία σχέση με τις πραγματικές ανάγκες ή αιτήματα του βρέφους. Οι (Main & Solomon, 1986, βλ Παπαδάκη-Μιχαηλίδη, 2006) προσδιόρισαν και έναν τέταρτο σπάνιο τύπο δεσμού ο οποίος δεν μπορεί να ενταχθεί στις προηγούμενες κατηγορίες και τον ονόμασαν “δεσμό αποδιοργανωμένης προσκόλλησης”.

1.7. Τα χαρακτηριστικά των παιδιών ανάλογα με τον τύπο δεσμού

Είναι σύνηθες για τα παιδιά που διαθέτουν **ασφαλείς δεσμούς προσκόλλησης** με την μητέρα (και γενικά με τους σημαντικούς άλλους) να αισθάνονται ότι αξίζουν την αγάπη και την φροντίδα των άλλων και να νιώθουν ότι οι άλλοι άνθρωποι ανταποκρίνονται σε αυτά με αγάπη και με σεβασμό. Ως αποτέλεσμα αυτού, τα παιδιά διαμορφώνουν μια θετική εικόνα τόσο για τον εαυτό τους όσο και για τους άλλους. Στην ζωή τους φέρονται ελεύθερα και ανεξάρτητα, διότι νιώθουν ασφάλεια, εμπιστοσύνη και αυτοπεποίθηση. Τα παιδιά αυτά έχουν περιορισμένες αναστολές, είναι ζωηρά στο παιχνίδι και εξερευνούν με άνεση και περιέργεια το περιβάλλον τους. Επίσης, λόγω του ότι μεγαλώνουν με ζεστούς και υπεύθυνους γονείς, εκδηλώνουν συχνά θετικά συναισθήματα, εμπιστεύονται τους άλλους ανθρώπους,

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

είναι κοινωνικά και συνεργάσιμα και δημιουργούν ικανοποιητικούς φιλικούς δεσμούς. Ακόμη, τα παιδιά με ασφαλείς προσκολλήσεις έχει δειχθεί πως αναφέρουν χαμηλότερα επίπεδα επιθετικότητας και κατάθλιψης κατά τους Laible, Carlo, και Raffaelli σε έρευνα του 2000. Διαπιστώθηκε, επιπλέον, πως τα παιδιά με ασφαλείς προσκολλήσεις σπάνια υποφέρουν από χρόνιους πόνους, είναι ανθεκτικά στο στρες και καταφέρνουν να αναρρώνουν εύκολα και γρήγορα από δύσκολες εμπειρίες. Στην ενήλικη ζωή τους οι άνθρωποι αυτοί είναι άτομα εύκολα μέσα στις σχέσεις τους, έχουν ελάχιστες αμφιβολίες ή φόβους για τον εαυτό τους και για τις ικανότητες τους και εμπιστεύονται τους άλλους θεωρώντας ότι αυτοί έχουν καλές προθέσεις απέναντι τους. Οι ίδιοι πιστεύουν ότι η ρομαντική αγάπη αποτελεί όνειρο το οποίο μπορεί να επιτευχθεί και δεν είναι απαραίτητο να σβήσει με το πέρασμα του χρόνου. Συνηθίζουν να επιδιώκουν και να επιτυγχάνουν να διατηρήσουν μακροχρόνιους ερωτικούς ή φιλικούς δεσμούς μέσα στις οποίες ικανοποιούν τις ψυχικές τους ανάγκες για ζεστασιά, ασφάλεια, άνεση και αποδοχή. Έχει διαπιστωθεί ότι αυτοί οι άνθρωποι δημιουργούν καλές φιλικές και συναδελφικές σχέσεις και νιώθουν ικανοποίηση από την δουλειά τους. Όμως, παρά το γεγονός ότι αγαπούν την δουλειά τους, δεν την αφήνουν να παρεμποδίσει ή να φθείρει τις διαπροσωπικές τους σχέσεις ή να τους χαλάσει την υγεία. Τέλος, όπως υποστήριζαν οι Simpson και Rholes (1994), οι άνθρωποι με εμπειρίες από ασφαλείς προσκολλήσεις χειρίζονται τα αρνητικά τους συναισθήματα με εποικοδομητικό τρόπο, αναγνωρίζουν την πίκρα, τον θυμό και την στεναχώρια τους και δεν αφήνουν τα συναισθήματα αυτά να συσσωρευτούν ή να εκφραστούν με κρίσεις ή με άδικες επιθέσεις. Αντίθετα, όταν δεν νιώθουν καλά στρέφονται στα κοντινά τους πρόσωπα και επιδιώκουν την βοήθεια τους ενώ παράλληλα και οι ίδιοι δείχνουν κατανόηση και συμπάσχουν με τα προβλήματα των άλλων και επομένως μπορούν να τους προσφέρουν βοήθεια και στήριξη όταν αυτό χρειάζεται. Είναι ικανότητες που αποτελούν βασικές αρχές της συνεργατικότητας και της κοινωνικότητας και συμβάλλουν στην ψυχική ισορροπία όλων των ανθρώπων (Παπαδάκη-Μιχαηλίδη, 2006).

Όταν οι μητέρες είναι ψυχρές, απορριπτικές, άκαμπτες, επιθετικές, αυστηρές και δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες των παιδιών, αναπτύσσεται μεταξύ τους ένας **απορριπτικός τύπος προσκόλλησης**. Τα παιδιά που βιώνουν απορριπτική προσκόλληση θεωρούν ότι η μητέρα τους τα απορρίπτει επειδή δεν αξίζουν την αγάπη της, και επομένως διαμορφώνουν μια αρνητική εικόνα για τον εαυτό τους. Τα

παιδιά αυτά με την πάροδο του χρόνου απωθούν την ανάγκη τους για αγάπη διότι η έλλειψη της τους προκαλεί αβάσταχτο πόνο. Ο Bowlby ονόμασε την άρνηση της ανάγκης για συναισθηματική κάλυψη "αμυντικό συναισθηματικό αποκλεισμό" και υποστήριξε ότι η άρνηση αυτή μπορεί να προκαλέσει "μόνιμη συναισθηματική παράλυση" στους ανθρώπους. Τα παιδιά που μεγαλώνουν μέσα σε απορριπτικές σχέσεις είναι διαρκώς φοβισμένα και εμφανίζουν έντονη εξάρτηση και έλλειψη εμπιστοσύνης. Πολύ συχνά διαγιγνώσκονται ως ναρκισσιστές και περνούν την ζωή τους εγκλωβισμένα σε έναν ψεύτικο και φοβισμένο εαυτό. Σύμφωνα με τους Erickson, Sroufe, και Egeland (1985), τα συγκεκριμένα παιδιά εκδηλώνουν συχνά έλλειψη υπακοής και επιθετικότητα, και χαρακτηρίζονται από έντονη επιφυλακτικότητα ή από πλήρη αποφυγή των κοντινών σχέσεων. Ειδικότερα, οι (Brendgen, Vitaro, Tremblay & Lavoie, 2001, βλ. Παπαδάκη-Μιχαηλίδη, 2006) διαπίστωσαν ότι στα αγόρια η επίδραση της μητρικής προσκόλλησης στην εκδήλωση επιθετικών συμπεριφορών ήταν ισχυρότερη από την επίδραση της πατρικής προσκόλλησης. Τέλος, η (Μακρή-Μπότσαρη, 2005, βλ. Παπαδάκη-Μιχαηλίδη, 2006) διαπίστωσε ότι οι ανασφαλείς προσκολλήσεις με την μητέρα ασκούν άμεση επίδραση στον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά σχετίζονται με τους φίλους τους, αλλά και με στις επιθετικές συμπεριφορές που εκδηλώνουν. Σύμφωνα με την ίδια ερευνήτρια, τα ευρήματα αυτά ήταν ισχυρότερα για τον πληθυσμό των αγοριών από ότι για τον πληθυσμό των κοριτσιών. Στην ενήλικη ζωή, τα άτομα που μεγάλωσαν μέσα σε απορριπτικές προσκολλήσεις, με την δικαιολογία ότι παραβιάζεται η αυτονομία τους, αποφεύγουν την συναισθηματική εγγύτητα και την δέσμευση. Όμως στην πραγματικότητα απλώς φοβούνται μήπως βιώσουν ξανά την οδύνη της απόρριψης. Οι συγκεκριμένοι άνθρωποι δίνουν μεγάλη έμφαση στην συναισθηματική ανεξαρτησία και θεωρούν τις συναισθηματικές ανάγκες και την συναισθηματική έκφραση ενδείξεις αδυναμίας. Στην καθημερινή τους ζωή εκδηλώνουν έντονη επιθετικότητα και θυμό, έχουν χαμηλή αυτοεκτίμηση, χαμηλή αυτογνωσία, φοβούνται να αναγνωρίσουν, να δεχτούν και να σεβαστούν τα συναισθήματα τους, και πολύ περισσότερο δεν μπορούν να κατανοήσουν και να σεβαστούν τα προβλήματα των άλλων. Όσο αναφορά την δουλειά τους δίνουν μεγάλη έμφαση στην επαγγελματική και οικονομική επιτυχία δημιουργώντας με την δουλειά τους μια καταναγκαστική σχέση και την χρησιμοποιούν ως μέσο διαφυγής από τις στενές διαπροσωπικές σχέσεις. Οι ίδιοι συχνά αναφέρουν πως η δουλειά τους δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στην υγεία τους. Σε στρεσογόνες καταστάσεις έχουν τη τάση να

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

αποσύρονται ακόμα περισσότερο από τις σχέσεις τους και σπάνια αναζητούν βοήθεια και υποστήριξη από τους γύρω ανθρώπους. Ως αποτέλεσμα αυτού είναι η πολύ συχνή εμφάνιση έντονων ψυχοσωματικών προβλημάτων ή επιθετικότητας προς τους άλλους ή προς τον εαυτό τους (Παπαδάκη-Μιχαηλίδη, 2006).

Στις περιπτώσεις που η γονεϊκή φροντίδα είναι ασυνεπής και απρόβλεπτη, δηλαδή όταν οι μητέρες και οι υπόλοιποι σημαντικοί άλλοι ανταποκρίνονται στις ίδιες ανάγκες των παιδιών άλλοτε με θετικό και άλλοτε με αρνητικό τρόπο, δημιουργείται η **αγχώδης προσκόλληση**. Οι συγκεκριμένες μητέρες συχνά χαρακτηρίζονται από έλλειψη ευαισθησίας και από αδιάκριτες και ενοχλητικές παρεμβάσεις στην προσωπική ζωή των παιδιών τους. Όταν οι μητέρες δεν ανταποκρίνονται με μια στοιχειωδώς συνεπή συμπεριφορά, τα παιδιά είναι διαρκώς φοβισμένα, έχουν έντονες ανασφάλειες και πολύ άγχος. Επιπλέον, επιδιώκουν να βρίσκονται διαρκώς κοντά στην μητέρα τους και αποφεύγουν τις επαφές με τους άλλους ανθρώπους. Τα παιδιά αυτά εμφανίζουν χαμηλή ενεργητικότητα, έντονη καταστρεπτικότητα και συναισθηματικές και κοινωνικές δυσλειτουργίες. Τα συγκεκριμένα παιδιά εκδηλώνουν επίσης συχνά αγχώδεις συμπεριφορές, όπως έντονο κλάμα και μεγάλη εξάρτηση από τους γονείς τους. Όπως όμως επισημαίνουν οι Γαλανάκη και Μπεζεβέγκης (1996), τα παιδιά τα οποία είναι είτε επιθετικά είτε υπερβολικά δειλά πολύ συχνά απορρίπτονται από τους συνομηλίκους τους και βιώνουν πολύ έντονα συναισθήματα μοναξιάς. Στην ενηλικίωση τους οι άνθρωποι αυτοί συνεχίζουν να αισθάνονται ότι έχουν μειωμένο έλεγχο στην ζωή τους και εκδηλώνουν υπέρμετρη ανάγκη για στοργή, έντονους φόβους απόρριψης, υπερβολική επίδειξη ψυχικού πόνου και μειωμένη αναζήτηση αυτονομίας. Τα ίδια τα άτομα αναπτύσσουν υπερευαισθησία στα αρνητικά συναισθήματα και εκφράζουν υπερβολική αγωνία, πίκρα, θυμό, απελπισία και δυστυχία στις δύσκολες περιόδους της ζωής τους. Με την πάροδο του χρόνου τα αρνητικά συναισθήματα μετατρέπονται σε έμμονες ιδέες, ενώ οι θετικές στιγμές της ζωής τους και οι επιτυχίες τους περνούν απαρατήρητες (Παπαδάκη-Μιχαηλίδη, 2006). Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι είναι αυξημένο το ποσοστό εμφάνισης έντονων ψυχοσωματικών προβλημάτων. Οι Rubenstein και Shaver (1982) διαπίστωσαν ότι οι άνθρωποι που μεγάλωσαν μέσα σε αγχώδεις δεσμούς προσκόλλησης έχουν την τάση να περνούν πολύ χρόνο στις αγορές και να χρησιμοποιούν τα ψώνια ως μέθοδο αντιμετώπισης των αρνητικών συναισθημάτων. Οι ερωτικές σχέσεις των συγκεκριμένων ανθρώπων έχουν μια

έντονη δραματική φύση, διότι χαρακτηρίζονται από συναισθηματικές ακρότητες, από ασταμάτητα και υπερβολική αναζήτηση της εγγύτητας, από έλλειψη προσωπικών ορίων και από κατακλυστικά συναισθήματα ανασφάλειας και ζήλιας. Ταυτόχρονα, οι ίδιες σχέσεις εμπεριέχουν υψηλά επίπεδα άγχους και αμφιβολίας, διαρκείς φόβους εγκατάλειψης και έντονο ψυχαναγκασμό. Οι άνθρωποι με αγχώδεις προσκολλήσεις συχνά παραμελούν ή αρνούνται τις προσωπικές τους ανάγκες και είναι ιδιαίτερα υποχωρητικοί στις σχέσεις τους. Έχει διαπιστωθεί κατά τον Morris (1982) ότι υπάρχει πολύ στενή σύνδεση ανάμεσα στην αγχώδη μορφή προσκόλλησης και την λάθος επιλογή συντρόφου ή τους δυσλειτουργικούς γάμους. Σύμφωνα με τους (Bell & Esses, 1997, βλ. Παπαδάκη-Μιχαηλίδη, 2006), τα άτομα που βιώνουν έντονη αμφιθυμία και άγχος μέσα στις σχέσεις και νιώθουν ταυτόχρονα θετικά και αρνητικά συναισθήματα για τον σύντροφο τους, έχει παρατηρηθεί ότι στις θετικές στιγμές μέσα σε μια τέτοια σχέση είναι μεγαλύτερη η εύνοια που έχουν για τον σύντροφο τους σε αντίθεση με κάποιον που δεν αισθάνεται παράλληλα και θετικά και αρνητικά συναισθήματα για τον άνθρωπο του.

Η πιο σπάνια μορφή δεσμού μεταξύ παιδιού-μητέρας είναι η **αποδιοργανωμένη** προσκόλληση που δημιουργείται από τις βίαιες και τις ψυχωσικές μητέρες οι οποίες έχουν σημαδευτεί από επώδυνους αποχωρισμούς και δεν έχουν καταφέρει να συνέλθουν από αυτούς. Σε τέτοιες περιπτώσεις τα παιδιά βιώνουν ακραία επίπεδα απειλής και κινδύνου καθώς εκδηλώνουν αισθήματα τρόμου, σύγχυσης και αποπροσανατολισμού στον χώρο και στον χρόνο (Παπαδάκη-Μιχαηλίδη, 2006). Τα άτομα που διαμορφώνουν αποδιοργανωμένη μορφή προσκόλλησης συχνά εκδηλώνουν πολύ ακραίες μορφές ψυχοπαθολογίας. Οι Sarason, Sarason και Gurung (1997) επισήμαναν πως υπήρχαν περισσότερες από 5.000 διαφορετικές μελέτες οι οποίες πιστοποιούσαν την καταλυτική δράση των διάφορων διαπροσωπικών σχέσεων στην ψυχική υγεία των ανθρώπων.

1.8. Η ψυχολογική προσαρμογή του παιδιού σε συνάρτηση με την σχέση των γονέων

Η οικογένεια αποτελεί ένα δυναμικό σύνολο ανθρώπων που συνδέονται μεταξύ τους με τον ισχυρό δεσμό του αίματος από όπου πηγάζει και η αμοιβαιότητα

αισθημάτων των μελών της και η ανάγκη προστασίας των ανίσχυρων από τα πιο δυνατά μέλη. Αποτελείται από τους συζύγους και πλαισιώνει την εμφάνιση των παιδιών μέσα στα προστατευτικά όρια της. Η οικογένεια είναι ένα σύστημα κατά το οποίο το όλον δεν περιλαμβάνει απλώς τα μέλη, «αλλά και τις αλληλεπιδράσεις και τις διεργασίες μεταξύ των μελών της οικογένειας», αλληλεπιδράσεις οι οποίες ξεπερνούν τη δραστηριότητα κάθε μέλους μεμονωμένα. Μια οικογένεια δεν περιλαμβάνει τον πατέρα, τη μητέρα και τα παιδιά ως άθροισμα από ενότητες, αλλά και τη δυναμική οργάνωση και αλληλοσυσχέτιση μεταξύ τους. Η Virginia Satir, (1983) παρομοιάζει παραστατικά τη λειτουργία της οικογένειας με τη λειτουργία ενός puzzl. Κάθε κομμάτι του παζλ συμπληρώνει την όλη εικόνα. Αν ένα κομμάτι αλλάξει σχήμα, για να συμπληρωθεί ξανά η εικόνα, θα πρέπει να αλλάξουν σχήμα, να προσαρμοστούν δηλαδή και τα άλλα κομμάτια, για να συμπληρωθεί το puzzl. Για τον λόγο αυτό, η σχέση ενός γονέα με τον άλλο και το πώς αυτή εκφράζεται στην καθημερινότητα μέσα από συμπεριφορές, έχει επίδραση σε όλο το σύστημα της οικογένειας και φυσικά στην προσωπικότητα και την πορεία των παιδιών. Η οικογένεια, επίσης, με έναν ασυνείδητο τρόπο, καθορίζει και διαφορετικούς ρόλους για τα παιδιά της, που έχει ως συνέπεια, η συμπεριφορά τους, ως ένα μεγάλο βαθμό, να είναι αποτέλεσμα του ρόλου που τους δίδει η οικογένειά τους. Τις συμπεριφορές αυτές που η οικογένεια με έναν ασυνείδητο τρόπο καθορίζει για τα μέλη της, ο (John Byng – Hall, 1995, βλ. Satir, 1983), ονομάζει **οικογενειακά σενάρια**, δανειζόμενος τον όρο από το θέατρο για να δείξει ακριβώς το δοτό χαρακτήρα της συμπεριφοράς τους. Οι ρόλοι αυτοί είναι συχνά συμπληρωματικοί μεταξύ τους. Ο τρόπος με τον οποίο οι γονείς χειρίζονται τις καθημερινές συζυγικές δυσκολίες και διαφορές, φαίνεται να σχετίζεται με την συναισθηματική εξέλιξη και προσαρμογή των παιδιών τους. Χρειάζεται εδώ να τονίσουμε ότι το κάθε παιδί είναι ένας εξαιρετικός παρατηρητής αλλά ‘‘κακός’’ ερμηνευτής. Συνηθίζουν να μαθαίνουν πολλά μέσω της παρατήρησης αλλά πολύ συχνά αυτά που παρατηρούν τα ερμηνεύουν λανθασμένα και αυθαίρετα λόγω άγνοιας. Ερευνητικά αποτελέσματα κατέδειξαν ότι τα παιδιά που παρατηρούν τις συγκρούσεις των γονιών τους, μπορεί να φοβούνται ότι η ανησυχία και το γονεϊκό άγχος θα μεταδοθεί ως συναισθηματική αδιαφορία ή εχθρικότητα και θυμός στην επικοινωνία μεταξύ τους. Είναι γνωστό πως όλες οι σχέσεις αντιμετωπίζουν δυσκολίες και διαφορές. Η διαφορά όμως είναι στον βαθμό της σοβαρότητας μιας κατάστασης και στον τρόπο επίλυσης της. Τα παιδιά

που γίνονται μάρτυρες στις δύσκολες στιγμές της σχέσης των γονιών τους φέρουν αρνητικές ψυχολογικές συνέπειες. Σύμφωνα με τους (Dunn & Davies, 2001, Erel & Burman, 1995, Grych & Fincham, 2001, βλ. Κουρκούτας, 2007) η έκθεση σε υψηλά επίπεδα διαγονεϊκής σύγκρουσης, αυξάνει την πιθανότητα εμφάνισης ψυχολογικών προβλημάτων συμπεριλαμβανομένης συναισθηματικές (καταθλιπτικά συμπτώματα, άγχος), συμπεριφορικές (θυμός, εγκληματικότητα), κοινωνικές (φτωχές φιλικές σχέσεις) και ακαδημαϊκές δυσκολίες. Τα συναισθήματα όπως, φόβος, θυμός και λύπη αναγνωρίζονται ως σημάδια ανασφάλειας. Άλλο ένα σημάδι ότι το παιδί έχει γίνει μάρτυρας ενδοοικογενειακών συγκρούσεων, είναι η δημιουργία αρνητικών εσωτερικευμένων αναπαραστάσεων που παγιώνονται με την συνεχή έκθεση στην γονεϊκή σύγκρουση και θα μπορούσαν μελλοντικά να χρησιμοποιηθούν ως οδηγός εμπλοκής και κατανόησης άλλων παισίων. Η σύγκρουση καθατή είναι που πλήττει την ευημερία του (ανησυχία για εκδήλωση επιθετικότητας, απόφαση χωρισμού) και τα πρότυπα δεσμού στην οικογένεια (φόβοι ότι η διαφωνίες μπορεί να κλιμακώσουν και να προκαλέσουν ρήγματα στην σχέση των γονέων και του παιδιού) (Davies, Harold, Goeke-Morey & Cummings, 2002). Οι αρνητικές αυτές αναπαραστάσεις φέρουν συνήθως απαισιόδοξες προσδοκίες σχετικά με την έκβαση της γονεϊκής σύγκρουσης ενισχύοντας στο παιδί την ικανότητα να θέλει να προστατεύσει τον εαυτό του και την οικογένεια του. Στις περιπτώσεις που οι διαφωνίες έχουν πολλές πιθανότητες να διαρκέσουν μεγαλύτερο διάστημα και να μεταδοθούν και σε άλλα μέλη της οικογένειας, το παιδί καταφεύγει σε προσπάθειες που θα του προσφέρουν μεγαλύτερη ασφάλεια, όπως η μεσολάβηση ή η αποφυγή. Κατά τους Lanmakis, Margolin και John (1998), τα παιδιά αναφέρουν περισσότερη ανησυχία από την απειλή της μη επαφής με τον γονέα από ότι την γενικότερη εχθρικότητα του στον λόγο. Σε έρευνα αποδείχθηκε ότι υπάρχει σημαντική σύνδεση ανάμεσα στην συναισθηματική ασφάλεια και στην ψυχολογική προσαρμογή του παιδιού αλλά αδύναμη συσχέτιση ανάμεσα στις αντιδράσεις του παιδιού και στο φύλο του γονέα. Επιπλέον η ανασφάλεια του παιδιού στο πλαίσιο των ενδοοικογενειακών συγκρούσεων είναι περισσότερο συνδεδεμένη με τα εσωτερικευμένα συμπτώματα από ότι ο ανασφαλής δεσμός προσκόλλησης που έχει μεγαλύτερη συσχέτιση με τα εξωτερικευμένα συμπτώματα (Davies, Harold, Goeke-Morey & Cummings, 2002).

1.9. Παραδείγματα αντιλαμβανόμενης απόρριψης από σοβαρά οικογενειακά συμβάντα

1.9.1. Στην περίπτωση ενός διαζυγίου

Υπάρχουν περιπτώσεις ανθρώπων που δεν είναι ικανοποιημένοι μέσα στον γάμο τους και καταλαβαίνουν πως δεν έχουν πλέον κοινή πορεία με τον/την σύντροφο τους. Το αποτέλεσμα της απογοήτευσης και της δυσαρέσκειας οδηγεί σε έναν ατέρμονο κύκλο συγκρούσεων και ταραχών με τελική έκβαση το διαζύγιο. Πολλές φορές οι συγκρούσεις που πραγματοποιούνται ανάμεσα στο ζευγάρι γίνονται αντιληπτές από το παιδί ως συμπεριφορές απόρριψης, εγκατάλειψης ή παραμέλησης. Συνεπώς γεννάται στο μυαλό τους μια επικείμενη ανασφάλεια για την ζωή τους. Ο τρόπος που θα εκδηλωθεί ο πόνος και η αναταραχή θα εξαρτηθεί σημαντικά από την ηλικιακή ομάδα του παιδιού (Kienhuis, 2006). Οι ψυχολογικές αντιδράσεις των παιδιών διαφέρουν ανάλογα με την αναπτυξιακή τους ηλικία:

α) Τα παιδιά προσχολικής ηλικίας μπορεί να εμφανίσουν διαταραχές στον ύπνο (να κοιμούνται λίγες ή πολλές ώρες, ο ύπνος του να είναι ανήσυχος ή να βλέπουν συχνούς εφιάλτες), διαταραχές στο φαγητό (απώλεια όρεξης ή αυξημένη λήψη τροφής), επιθετικότητα, ενούρηση, τραυλισμό, παλινδρόμηση σε προηγούμενες συμπεριφορές είτε αυξημένη προσκόλληση στον ένα γονέα λόγω φόβου ότι μπορεί και αυτός να το εγκαταλείψει.

β) Τα παιδιά σχολικής ηλικίας μπορεί να εκδηλώσουν κρίσεις θυμού (να γίνουν αντιδραστικά, απείθαρχα), να γίνουν αντικοινωνικά, να παρουσιάσουν αδυναμία συγκέντρωσης το οποίο συνεπάγεται πτώση στη σχολική επίδοση, να λένε ψέματα, είτε να είναι υπερβολικά υπάκουα και κλεισμένα στον εαυτό τους. Αυτές οι περιπτώσεις είναι ιδιαίτερα ανησυχητικές, διότι το παιδί δεν εξωτερικεύει τα συναισθήματά του αντιθέτως τα καταπιέζει μέσα του και αυτό κάποια στιγμή θα αποβεί καταστρεπτικό για την ψυχική του ισορροπία (Teyber, 2011). Χαρακτηριστικά είναι πως τα μικρά παιδιά είναι πιο πιθανό να παρουσιάσουν αγχώδεις συμπεριφορές στο σπίτι κατά τον (Hetherington, 1993, βλ. Amato, 1994), στο σχολείο σύμφωνα με τους (Hetherington, 1993, Hoyt, Cowet, Pedro-Carrol & Alpert-Gillis, 1990, βλ. Amato, 1994) και έντονη λύπη με ψυχοσωματικά

συμπτώματα όπως απέδειξαν οι (Aro & Pollasaari, 1992, Cockett & Tripp, 1994, βλ. Kienhuis, 2006). Συμπληρωματικά, τα παιδιά αυτά εκδηλώνουν χαμηλή αυτοεκτίμηση κατά τους Aro και Pollasaari (1992), Cockett και Tripp (1994) και Doherty και Needle (1991) αλλά και δυστυχία όπως αναφέρουν οι Cockett και Tripp (1994).

γ) Στην περίπτωση του εφήβου, το διαζύγιο της οικογένειας θα αντιμετωπιστεί με περισσότερη ωριμότητα όμως αυτό δεν σημαίνει ότι δεν χρειάζεται προσοχή. Ο έφηβος είναι αντιδραστικός και επιρρεπής σε περιέργες εμπειρίες και χρήση ουσιών, όπως τα ναρκωτικά (Teyber, 2011). Ο Fergusson (1994) αποκάλυψε πως οι έφηβοι με χωρισμένους γονείς είχαν συχνά την τάση να λαμβάνουν διάγνωση διαταραχής συμπεριφοράς και αγωγής καθώς και διπολικής διαταραχής. Επιπλέον έχει δειχθεί ότι η εμφάνιση των εσωτερικευμένων συμπτωμάτων στις μητέρες μπορεί να προκαλέσει εσωτερικευμένα προβλήματα στην συμπεριφορά των εφήβων, εξαιτίας της αντιλαμβανόμενης χαμηλής αποτελεσματικότητας των μητέρων στον ρόλο του γονέα, σύμφωνα με τους Rogers & Matthews (2004) και τους Hughes και Gullone (2010). Οι Zill, Morrison και Coiro (1993), συμπλήρωσαν ότι οι νέοι είχαν υψηλότερα ποσοστά σε αποβολές και εγκατάλειψη του σχολείου. Το άγχος και η θλίψη φαίνεται πως εκφράστηκαν με διαφορετικό τρόπο ανάλογα με το φύλο του εφήβου. Συγκεκριμένα, οι κοπέλες επηρεάστηκαν σε σημαντικό βαθμό ως προς την ακαδημαϊκή επίδοση και την ψυχολογική προσαρμογή ενώ οι νέοι παρουσίασαν αλλαγές στην κοινωνική προσαρμογή και στην συμπεριφορά (Kienhuis, 2006).

δ) Εξελικτικά, οι Aro και Pollasaari (1992) διαπίστωσαν πως η χρήση μεγάλης ποσότητας αλκοόλ και το καθημερινό κάπνισμα αλλά και εγκληματικές παραβάσεις κατά τους Armistead, Forehand, Summers, και Tannenbaum, (1998), έχουν αναγνωριστεί σε ενήλικες που προέρχονται από χωρισμένες οικογένειες. Τα συναισθήματα και οι μνήμες επιμένουν παρά το πέρασ του καιρού και ενώ στους ενήλικες μπορεί η ψυχολογική κατάσταση να κυμαίνεται σε αρκετά καλά επίπεδα, να αναφέρουν συχνά πόνο και άσχημες αναμνήσεις από την παιδική τους ηλικία με βάση την έρευνα του (Emery, 1999, βλ. Amato, 1994). Όσον αφορά τις ρομαντικές σχέσεις, τα άτομα αυτά συχνά αισθάνονται αμφιθυμία, λαμβάνουν λιγότερη ικανοποίηση από τον σύντροφο τους, χαρακτηρίζονται από χαμηλή αυτοπεποίθηση και συχνές διαμάχες που εξαρτώνται από τον άλλον με βάση την έρευνα των Jacquet

και Surra (2001). Μπορεί ο χωρισμός να επηρεάζει την εμπιστοσύνη του βρέφους προς την μητέρα και τους άλλους αλλά δεν σχετίζεται με την εμπιστοσύνη του καθενός προς τον σύντροφο του (King, 2002). Η σχέση των γονέων και του παιδιού στην συνέχεια και κυρίως η σχέση τους κατά την διάρκεια της εφηβείας μπορεί να καλύψει αυτή την πληγή ανάμεσα τους. Ακόμη οι θετικές εμπειρίες του ατόμου σε διαπροσωπικό και συντροφικό επίπεδο θα βελτιώσουν την διάθεση εμπιστοσύνης προς τους άλλους (King, 2002).

1.9.2. Στην περίπτωση ενδοοικογενειακών συγκρούσεων

Τα θεμέλια για την σωστή συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού τοποθετούνται στην νηπιακή και παιδική ηλικία και εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την ποιότητα της φροντίδας που δέχεται το παιδί από τους γονείς ή όποιους άλλους έχουν αναλάβει την ανατροφή του στο στάδιο αυτό. Όταν οι πρώτες αυτές εμπειρίες, αλλά και η σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στο παιδί και τους γονείς, χαρακτηρίζεται από ζεστασιά, εγγύτητα και υπευθυνότητα, το παιδί ακολουθεί μια φυσιολογική συναισθηματική ανάπτυξη. Αντίθετα, ο γονιός που δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες του παιδιού του, που δεν παρέχει αγάπη, φροντίδα και συναισθηματική σταθερότητα, καλλιεργεί συναισθήματα ανασφάλειας και ανησυχίας που υποδαυλίζουν την ίδια του την σχέση με το παιδί (Kring, Davison, Neale & Johnson, 2007). Αυτή η ανασφάλεια που νιώσει το παιδί μπορεί να προέρχεται από την εκδήλωση βίας και την δημιουργία συγκρούσεων από οποιοδήποτε μέλος της οικογένειας προς ένα άλλο ή τα υπόλοιπα. Σε αυτές τις οικογένειες που ενυπάρχει βία οι ισορροπίες χαλάνε και οι γονείς δεν ανταποκρίνονται με αγάπη και στοργή όση θα ήθελε ένα παιδί. Όταν οι γονείς καταφεύγουν για την επίλυση ενός θέματος σε επιθετικές συμπεριφορές είτε λεκτικού-επικοινωνιακού τύπου είτε σωματικής επιθετικότητας για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα δημιουργούν συναισθηματικές αποστάσεις με το παιδί τους. Σύμφωνα με έρευνα , ένα ποσοστό 50% των παιδιών μπορεί να νιώθει θλίψη, το 47% θυμό και το 14,7% αισθήματα τρόμου (DeBoard-Lucas & Grych, 2011). Οι Silvern, Karyl, και Landis (1995) υποστήριξαν πως η επιθετικότητα στο οικογενειακό πλαίσιο σχετίζεται με σοβαρά ψυχολογικά προβλήματα στην νεαρή ενηλικίωση του παιδιού (κατάθλιψη, ανεξίτηλες τραυματικές εμπειρίες, χαμηλή αυτοεκτίμηση κ.α) όμως αυτή η σχέση δεν είναι σημαντική όταν η βία εκδηλώνεται κατά την βρεφική και νηπιακή ηλικία (Tajina, Herrenkohl, Moylan & Dell, 2010). Έπιπλέον, έχει δειχθεί ότι η

γονεϊκή τιμωρία στην παιδική ηλικία αποτελεί θετικό προβλεπτικό παράγοντα για την εμφάνιση εξωτερικευμένων προβληματικών συμπεριφορών στο παιδί τέσσερα χρόνια αργότερα, ενώ είναι αρνητικός προβλεπτικός παράγοντας για την εμφάνιση εσωτερικευμένων προβλημάτων συμπεριφοράς στο παιδί στην ίδια χρονική διάρκεια (Tao, Zhou & Wang, 2010). Πιθανολογείται ακόμη πως η βία μέσα στην οικογένεια περιορίζοντας την συναισθηματική ανταπόκριση του γονέα επιδρά στην αυτοεκτίμηση του παιδιού που είναι μάρτυρας σφοδρών συγκρούσεων. Η ψυχολογική προσαρμογή του παιδιού επηρεάζεται από το γονεϊκό μοντέλο επικοινωνίας και επίλυσης των συγκρούσεων. Η συναισθηματική ασφάλεια, σύμφωνα με τους (Davies & Cummings, 1994, βλ. Dick, 2004), σχετίζεται από το αν και κατά πόσο το παιδί γίνεται μάρτυρας των γονεϊκών διαφωνιών και από το είδος δεσμού που έχει αναπτύξει μαζί τους. Τα παιδιά που έχουν εκτεθεί σε συζυγικές συγκρούσεις ή είναι θύματα της βίας των γονέων έχει αποδειχθεί ότι είναι ψυχικά πολύ πιο ευάλωτα (τρωτά) στην εμφάνιση και εξωτερικευμένων και εσωτερικευμένων διαταραχών κατά τους (Cicchetti & Lynch, 1993, Pears & Fisher, 2005, βλ. Κουρκούτας, 2006). Όπως αναφέρουν και οι (Kats & Woodin, 2002, βλ. Dick, 2004), οι γονείς που αντιμετωπίζουν με εχθρικότητα ο ένας τον άλλον και είναι απόμακροι συναισθηματικά από τα παιδιά τους, έχει αποδειχθεί πως αυτά τα παιδιά θα ενστερνιστούν δυσλειτουργικά μοντέλα συμπεριφοράς. Στην έρευνα των Fisher και Stormshack (2000), δείχθηκε ότι χαμηλά ποσοστά γονικής τρυφερότητας και ζεστασιάς και γενικότερα χαμηλή συναισθηματική εμπλοκή των γονέων συσχετίζονται σε υψηλό βαθμό με την εμφάνιση εναντιωματικής/ αντιδραστικής συμπεριφοράς στα παιδιά. Οι Webster-Stratton και Hammond (1997), όπως καταγράφει ο Κουρκούτας το 2006, διαπίστωσαν ότι οι περιορισμένες ή φτωχές δεξιότητες στην επίλυση των συζυγικών συγκρούσεων, εκτός από τη γονική κριτική και τη χαμηλή ανταποκρισιμότητα, αποτελούσαν κοινά χαρακτηριστικά των γονέων που είχαν παιδιά με διαταραγμένες συμπεριφορές. Υπάρχει όμως ακόμα μία αλήθεια, ότι τα παιδιά πιστεύουν πως η βία συμπεριφορά είναι κάτι κακό και πως αποτελεί στοιχείο του χαρακτήρα όπως η τσιγκουνιά, η ζήλεια κτ.λ. Αυτό ακριβώς επειδή είναι κάτι κατακριτέο και ξένο για αυτούς, δεν τους επιτρέπει να το ενστερνιστούν με την έννοια ότι δεν αποτελεί δικό τους γνώρισμα αλλά του άλλου. Το άσχημο είναι πως μαθαίνουν να δείχνουν αποδοχή στα χαρακτηριστικά του άλλου και κατά συνέπεια ανοχή ενός τέτοιου συντρόφου στην μετέπειτα ζωή χωρίς καμία προσπάθεια αλλαγής των επιλογών τους (DeBoard-Lucas & Grych, 2011).

1.10. Από την οικογένεια στις συντροφικές σχέσεις

Η ευρέως γνωστή φράση "περασμένα ξεχασμένα" χρησιμοποιείται για να περιγράψουμε πως ότι έγινε, έγινε και ανήκει πλέον στο παρελθόν. Μπορεί όμως αυτή η φράση να λεχθεί από κάποιον όταν αναφέρεται στις οικογενειακές του εμπειρίες; Σε ποιο βαθμό, άραγε, οι οικογενειακές εμπειρίες από την περίοδο της παιδικής ηλικίας και της εφηβείας παρεμβαίνουν στην ικανοποίηση από την συντροφική σχέση που λαμβάνουν τα ενήλικα άτομα;

Η αρχική διατύπωση της Θεωρίας της Γονεϊκής Αποδοχής/ Απόρριψης αναφερόταν αποκλειστικά και μόνο στο τρόπο που η αντιλαμβανόμενη από το άτομο γονική αποδοχή/ απόρριψη σχετίζεται με την εμφάνιση συγκεκριμένων συμπεριφορών και συναισθημάτων ως αποτέλεσμα της καλής (στην περίπτωση της αποδοχής) ή κακής (στην περίπτωση της απόρριψης) ψυχολογικής προσαρμογής του ατόμου (Khaleque & Rohner, 2002). Σύμφωνα με την θεωρία του Rohner όσο πιο καλές είναι οι αναμνήσεις από την παιδική ηλικία λόγω της γονικής αποδοχής, τόσο θα προβλέπεται καλύτερη η ψυχολογική προσαρμογή του ατόμου. Το κατά πόσο όμως θα επηρεάσει το οικογενειακό παρελθόν τις συντροφικές σχέσεις θα εξαρτηθεί από τον φύλο του γονέα και την αντιλαμβανόμενη απόρριψη που βιώνει το άτομο (Rohner, Melendez & Kraimer-Rickab, 2008). Υπήρχαν και άλλες έρευνες που απέδειξαν ότι η οικογένεια αποτελεί την βάση για την ρύθμιση της συντροφικής σχέσης και την ψυχολογική ωριμότητα του ατόμου στην ενήλικη ζωή, σύμφωνα με τους Bartle-Haring και Sabatelli (1998), Carnelley, Pietromonaco και Jaffe (1994), Feeney και Noller (1990), Feng, Giarrusso, Bengtson και Frye (1999), Furman και Flanagan (1997) και Haws και Mallinckrodt (1998).

Στην Θεωρία του Rohner, η αντιλαμβανόμενη γονική απόρριψη μεσολαβεί και διαμορφώνει αρνητικά γνωστικά σχήματα για τον εαυτό, για τους άλλους και τις σχέσεις. Οι εσωτερικευμένες αναπαραστάσεις καλλιεργούνται από την αποδοχή ή την απόρριψη που θα δεχθεί κάποιος και τείνουν να καθορίσουν τον τρόπο που τα άτομα αντιλαμβάνονται, ερμηνεύουν και ανταποκρίνονται στα νέα ερεθίσματα. Επιπρόσθετα, ο τρόπος που αναπαράγονται και διατηρούνται οι αρνητικές εσωτερικευμένες πεποιθήσεις επηρεάζουν τον τρόπο εκτίμησης, προσοχής και συγκράτησης πληροφοριών και εμπειριών δυσάρεστων για το άτομο. Επεξηγηματικά, τα παιδιά και οι ενήλικες που έχουν απορριφθεί, είναι πιθανόν να ερμηνεύσουν, να

δημιουργήσουν και να αντιληφθούν τις εμπειρίες, τις καταστάσεις και τις ανθρώπινες σχέσεις με έναν τρόπο που είναι πιο συνεπής με τις διαστρεβλωμένες εσωτερικευμένες αναπαραστάσεις. Είναι σύνηθες να αγνοούν και να απορρίπτουν τις σκέψεις, τις σχέσεις και τους ανθρώπους που δεν ταυτίζονται με τα γνωστικά τους σχήματα (Parmar, Ibrahim & Rohner, 2008). Επομένως τέτοιου είδους αναπαραστάσεις φέρουν τα αποτελέσματα τους και στις συντροφικές σχέσεις.

Ο Freud ως πατέρας της ψυχανάλυσης υποστήριξε ότι με έναν ασυνείδητο ή συνειδητό τρόπο, μέσα από τα γονεϊκά μοντέλα ή την επανάληψη ίδιων ή παρόμοιων τρόπων συμπεριφοράς, οι γονείς αποτελούν μέρος της διαδικασίας της επιλογής συντρόφου για ένα άτομο. Το 1979, ο Bowen υποστήριξε ότι η επιλογή του συντρόφου βασίζεται σε μια προσπάθεια του ατόμου να ξαναδημιουργήσει σε τέλεια μορφή το ίδιο πλαίσιο σχέσεων όμοιο με αυτό της οικογένειας του. Η εξήγηση του Bowen ήταν ότι το κάθε άτομο προσπαθεί να αναγκάσει τον σύντροφο του να απαντήσει για τα ελλείμματα και τα λάθη που συσσωρεύτηκαν στην οικογένεια του. Σύμφωνα με αυτήν την θεώρηση είναι και το ερευνητικό αποτέλεσμα του (Angelo, 1955, βλ. Falcke, Wagner & Mosmann, 2008), ο οποίος αναφέρει πως τα άτομα που αντιμετώπισαν δυσκολίες με τον πατέρα τους στην παιδική τους ηλικία, συνήθως προσπαθούν να βρουν σε μια πετυχημένη ή όχι σχέση λύσεις για τα προβλήματα που αντιμετώπισαν στην οικογένεια τους. Όταν κάποιος έχει βιώσει την απόρριψη και την αδιαφορία από την οικογένεια του, προσπαθεί να τα επαναφέρει στην ενήλικη ζωή του, όσο πόνο και αν προκαλούν, γιατί είναι περισσότερο οικεία για αυτόν. Οι (Barbach & Geisinger, 1998, βλ. Falcke, Wagner & Mosmann, 2008) διευκρινίζουν ότι αυτή η τάση των ατόμων να επαναλαμβάνουν τα οικογενειακά μοντέλα στην συνδιαλλαγή τους με το αντίθετο φύλο αποτελεί μια ασυνείδητη επιθυμία για την επαναφορά του τραύματος με στόχο να βρεθεί μια διαφορετική και ικανοποιητική προς το άτομο έκβαση. Σε αυτήν την διαδικασία, το πώς το κάθε παιδί παρατηρεί την σχέση των γονιών του έχει μεγάλη σημασία για τις μελλοντικές του συντροφικές σχέσεις. Η σχέση των γονέων λειτουργεί ως πρότυπο για τον μελλοντικό τρόπο προσκόλλησης του ατόμου με τους άλλους. Κατά συνέπεια τα άτομα προσπαθούν να συνάψουν παρόμοιες σχέσεις με τους συντρόφους τους ακόμα και αν δεν το επιθυμούν, όπως κατέδειξε ο (Severino, 1996, βλ. Falcke, Wagner & Mosmann, 2008).

Η αναδιαμόρφωση της αρχικής ιδέας της Θεωρίας της Γονεϊκής αποδοχής/ απόρριψης, έδωσε σημασία ιδιαίτερη σε όλους τους σημαντικούς άλλους της ζωής

των ανθρώπων. Η βασική σκέψη ήταν ότι η αντιλαμβανόμενη απόρριψη από έναν σημαντικό άλλο στην ζωή ενός ατόμου, σε οποιαδήποτε στιγμή, σχετίζεται με τα χαρακτηριστικά εκείνα της συμπεριφοράς, των συναισθημάτων και της νόησης (υπερβολική καχυποψία ή έλλειψη εμπιστοσύνης προς τον σύντροφο, ευαισθησία στην απόρριψη, ανασφάλεια εκφραζόμενη ως ανεξαρτησία κ.α.) που αναγνωρίζονται στα παιδιά και στους ενήλικες που έχουν δεχθεί την απόρριψη στην ζωή τους. Από παγκόσμια ερευνητική δραστηριότητα αναδείχθηκε ότι η αποδοχή του συντρόφου είναι μοναδικά σημαντική για την ψυχολογική προσαρμογή του ατόμου όπως και το φύλο του γονέα (μητέρα- πατέρα) και ο τρόπος με τον οποίο το άτομο αντιλαμβάνεται την αγάπη του (ως απόρριψη ή ως αποδοχή), η πιθανότητα ή όχι να μεσολαβούν τα παιδικά βιώματα στις μετέπειτα διαπροσωπικές σχέσεις, το φύλο του ατόμου και η αντίληψη/οι προσδοκίες που έχει για τον σύντροφο του (Khaleque & Rohner, 2008). Σύμφωνα με την θεωρία του Rohner όσο μεγαλύτερη αποδοχή λαμβάνει το άτομο από τον σύντροφο του τόσο καλύτερη θα είναι η ψυχολογική του προσαρμογή (Rohner, Meledez & Kraimer - Rickaby, 2008). Αποτελέσματα των ερευνών σε πολλές χώρες επιβεβαίωσαν την ισχυρή φύση του πλαισίου και την μοναδικότητα των σχέσεων στην σύγκριση μεταξύ των γονεϊκών και των συντροφικών δεσμών. Συγκεκριμένα σε έρευνα που πραγματοποιήθηκαν στην Τουρκία αποδείχθηκε ότι και οι τρεις φιγούρες στην ζωή ενός ατόμου (μητέρα, πατέρας, σύντροφος) έχουν την δική τους μοναδική και ανεξάρτητη συνεισφορά στην καλή και ισορροπημένη ψυχολογική προσαρμογή και στα δύο φύλα (Varan, Rohner & Eryuksel, 2005).

Άλλες έρευνες που επιτεύχθηκαν σχετικά με το θέμα αποκάλυψαν πως οι εμπειρίες από τους γονείς και η παρουσία τους στην ζωή ενός ατόμου επηρεάζουν σε ποσοστό 10.8 % την ποιότητα της συντροφικής σχέσης του ενήλικου ατόμου (Falcke, Wagner & Mosmann, 2008). Το στατιστικό αυτό αποτέλεσμα επεξηγεί ότι οι εμπειρίες του καθενός με τους γονείς του κατά την παιδική και εφηβική ηλικία έχουν μικρή επίδραση στην ποιότητα των συντροφικών σχέσεων της ενήλικης ζωής. Για τον λόγο αυτό οι παράγοντες που έχουν περισσότερη επίδραση στην ποιότητα της σχέσης σχετίζονται με τον χαρακτήρα των δύο συντρόφων, το είδος και το περιεχόμενο της μεταξύ τους σχέσης. Σε διαφυλικές έρευνες των Haws and Mallinckodt (1998), δείχθηκε ότι η σχέση των αντρών με τους πατεράδες τους είχε μεγαλύτερη επιρροή στην συντροφική σχέση συγκριτικά με τις γυναίκες και τις εμπειρίες από την οικογενειακή ζωή. Μια πιθανή μεγαλύτερη διαθεσιμότητα των γυναικών να

κατανοούν τις δυσκολίες και να προσπαθούν να δίνουν λύσεις στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, σύμφωνα με τον McGoldrick (1995), εξηγεί γιατί συνήθως αξιολογούν τις αρνητικές εμπειρίες της παιδικής ηλικίας, προσπαθούν να βρουν την αισιόδοξη πλευρά στα γεγονότα και ψάχνουν λύσεις για να υπερβούν τις δυσκολίες. Σε αντίθεση, οι άντρες πιθανόν να αναλύσουν περισσότερο επιφανειακά τα περιστατικά του παρελθόντος, για αυτό και επηρεάζουν σε μεγαλύτερο βαθμό την ποιότητα της συντροφικής σχέσης τους.

Προφανώς η ένταση και η επιρροή των παρελθοντικών γεγονότων να συνεχίζεται στο παρόν μόνο στις περιπτώσεις που υπάρχει κάποια τρέχουσα ανάγκη που δικαιολογεί αυτήν την παρουσία. Εντούτοις, όσο ο καιρός περνάει, οι άνθρωποι μαθαίνουν πως είναι υπεύθυνοι για την ζωή τους παρά τις καταστάσεις που έχουν βιώσει. Με αυτήν την λογική, δεν έχουν σημασία οι πράξεις των γονέων ή το είδος της σχέσης που ανέπτυξαν με τα παιδιά τους αλλά το πώς οι άνθρωποι θα διαχειριστούν τις εμπειρίες του παρελθόντος, πως θα μπορέσουν να βγουν πιο δυνατοί μέσα από τα γεγονότα και πως θα συμπεριφερθούν στην ενήλικη ζωή τους (Falcke, Wagner & Mosmann, 2008).

2. Η αποδοχή/ απόρριψη στις συντροφικές σχέσεις

2.1. Λίγα λόγια για την έννοια της συντροφικότητας

Συντροφικότητα είναι η σχέση δύο ατόμων που ορίζεται μέσα από την ανάπτυξη ενός ιδιαίτερου συναισθηματικού δεσμού, ενός ιδιαίτερου "δυσδικού εμείς", που διαφοροποιείται από άλλες σχέσεις (φιλικές, οικογενειακές, επαγγελματικές) και ο οποίος δεσμός εμπεριέχει, πλάθει και αναπλάθεται μέσα από την σεξουαλικότητα και τις σχέσεις οικειότητας. Η (Cahn,1992 βλ. Γαλάνη, Σπετσιώτου & Χατζούλη, 2005) ανέφερε τρία απαραίτητα στοιχεία για την ύπαρξη στενών διαπροσωπικών σχέσεων: η εγγύτητα στο παρελθόν η στο παρόν, η αλληλεξάρτηση και η συμμετοχή σε κοινές δραστηριότητες. Ο Jorge Bucay όρισε τον αληθινό έρωτα ως την ανιδιοτελή προσπάθεια να δημιουργήσεις χώρο στον άλλον, ώστε να μπορεί να είναι όπως είναι. Αυτή η αλήθεια είναι η αρχή (και με τις δύο σημασίες: του πρωταρχικού και του θεμελιώδους) κάθε ώριμης σχέσης. Ένας ουσιαστικός στόχος στην ζωή μας είναι η σύναψη δεσμών, η διατήρηση τους και η πνευματική καλλιέργεια και ωρίμανση που επέρχεται μέσα από την συνύπαρξη. Σύμφωνα με τους Baumeister και Leary (1995), στην ερώτηση γιατί οι άνθρωποι να συνάπτουν στενούς συναισθηματικούς δεσμούς, απάντησαν κατά τα ερευνητικά τους αποτελέσματα ότι τα μεγαλύτερα οφέλη από τις συντροφικές σχέσεις προέρχονται από την ικανοποίηση που βιώνει το άτομο, με την έννοια της ευχαρίστησης, ότι ανήκει σε κάποιον. Υπάρχει όμως και βιολογική εξήγηση σε αυτήν την εσωτερική ανάγκη των ανθρώπων. Ο οργανισμός μας παράγει μια ορμόνη, την ονομαζόμενη οιστραδιόλη, που έχει συνδεθεί με τον δεσμό της αγάπης και την φροντίδα κυρίως στις γυναίκες. Πρόσφατα ερευνητικά αποτελέσματα έδειξαν ότι τα επίπεδα οιστραδιόλης στον άνθρωπο προβλέπουν την επιθυμία για εγγύτητα, άνεση και δημιουργία ρομαντικών σχέσεων. Τα πολύ υψηλά επίπεδα της ορμόνης επεξηγούν την κινητήρια δύναμη του ατόμου για συντροφικότητα και τα χαμηλά επίπεδα της ορμόνης δικαιολογούν την αποφυγή σύναψης συντροφικών σχέσεων λόγω της απόρριψης από σημαντικούς άλλους (Edelstein, Stanton, Henderson & Sanders, 2010). Παρόλο που η οιστραδιόλη είναι υψηλότερη στις γυναίκες, επηρεάζει την σχέση αποδοχής/ απόρριψης και της ανάγκης για συντροφικότητα και τα δύο φύλα,

όπως υποστηρίζουν οι Wynne-Edwards και Reburn (2000). Είναι πιθανό λοιπόν, τα χαμηλά επίπεδα της οιστραδιόλης στα άτομα με αποφευκτικό τύπο προσκόλλησης να δικαιολογούν την δυσκολία τους στην διαχείριση των συναισθημάτων κατά τους Shave και Mikulincer (2007) ή την φτώχη τους μνήμη σε θέματα που σχετίζονται με τις σχέσεις, σύμφωνα με τον Edelstein (2006).

Θα μπορούσε, όμως, το μεγαλύτερο αγαθό που λαμβάνει κάποιος από μια σχέση να μην προέρχεται μόνο από την ανάγκη (βιολογική και ψυχολογική) του ατόμου να ανήκει σε έναν άλλον για να νιώθει ασφάλεια αλλά από την αποδοχή και την εκτίμηση που δείχνει ο σύντροφος του προς τον ίδιο;

2.2. Η εξάρτηση σαν αποτέλεσμα και σαν αιτία σχέσης

Δύο άνθρωποι ξεκινάνε μια σχέση. Στο βαθμό που η σχέση είναι ικανοποιητική, καθένας τους επενδύει όλο και περισσότερα κομμάτια του εαυτού του. Αρχικά οι επενδύσεις αυτές μπορεί να είναι απλά σωματικές ή χρονικές. Καθώς περνά ο καιρός τα άτομα αρχίζουν να δένονται και συναισθηματικά μεταξύ τους. Στην περίπτωση που παντρευτούν και κάνουν και παιδιά, τότε οι κοινές τους επενδύσεις καλύπτουν τα πάντα: από τα οικονομικά τους μέχρι τα όνειρα για το μέλλον των παιδιών τους.

Είναι λοιπόν αναπόφευκτο ανάμεσα στους δύο να μην δημιουργηθεί κάποια σημαντική μορφή εξάρτησης. Έτσι, αν κάποτε χάσει ο ένας τον άλλον, είναι εντελώς φυσικό, μαζί με τον σύντροφο του, να χάσει, για ένα χρονικό διάστημα, και την συναισθηματική του ισορροπία. Η εξάρτηση αυτή είναι το αποτέλεσμα μιας σχέσης που ξεκίνησε από δύο ανθρώπους που αρχικά ήταν αυτόνομοι. Στο βαθμό που είναι πρόθυμοι να δημιουργήσουν μια ουσιαστική δέσμευση ο ένας με τον άλλον, αναπόφευκτα αναπτύσσεται ανάμεσα τους μια αλληλεξάρτηση. Θα μπορούσαμε μάλιστα την εξάρτηση αυτή, που είναι αποκλειστικά το αποτέλεσμα μιας συγκεκριμένης σχέσης, να την θεωρήσουμε και φυσιολογική (Πιντέρης, 2006).

Υπάρχει όμως και μια άλλη περίπτωση ανθρώπου. Είναι εκείνου που αδυνατεί να ισορροπήσει συναισθηματικά όταν είναι μόνος του. Προκειμένου να μπορέσει να

ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις της ζωής, αναζητά έναν σύντροφο. Στην περίπτωση αυτή η ανάγκη εξάρτησης προϋπάρχει της σχέσης και μάλιστα οδηγεί στην δημιουργία της. Ένας τέτοιος άνθρωπος δεν σχετίζεται τόσο με τον συγκεκριμένο άνθρωπο με τον οποίο δημιουργεί την σχέση, όσο με το ρόλο του "συντρόφου" τον οποίο αποδίδει σε οποιοδήποτε άτομο είναι πρόθυμο να τον επωμιστεί. Επιπλέον οι άνθρωποι αυτοί συναντούν δυσκολίες στον επαγγελματικό χώρο, παύουν να φροντίζουν τον εαυτό τους, απομονώνονται κοινωνικά και περιέρχονται σε μελαγχολία. Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται "ολική εξάρτηση" από την ύπαρξη του συντρόφου (Πιντέρης, 2006). Υπάρχει και μια ακόμα κατηγορία ανθρώπων που αναφέρεται ως μερική εξάρτηση. Πρόκειται για τα άτομα που όταν δεν έχουν σύντροφο είναι λειτουργικά στην καθημερινότητα τους αλλά δεν έχουν χαρά και ευτυχία. Πιστεύουν ότι θα είναι αληθινά ευτυχισμένα και ολοκληρωμένα όταν θα αγαπηθούν από ένα μέλος του αντίθετου φύλου. Η αληθινή αγάπη θεωρούν πως είναι απαραίτητα για την τελική ευτυχία. Από τα παραπάνω λοιπόν προκύπτει ότι **η απαίτηση για αγάπη, πριν μπορέσει κάποιος να νιώσει από μόνος σου ευτυχισμένος, ονομάζεται εξάρτηση. Η εξάρτηση αναγνωρίζεται σε ανθρώπους που είναι ανήμποροι να αναλάβουν την ευθύνη της χαράς και της ευτυχίας τους, δηλαδή της συναισθηματικής τους ζωής** (Πιντέρης, 2006).

2.3. Η επιλογή συντρόφου και η ικανοποίηση από την σχέση

Η επιλογή συντρόφου είναι ένα ζήτημα καθοριστικής σημασίας στον τομέα των διαφυλετικών σχέσεων, τόσο για την νεανική όσο και την μετέπειτα ηλικία, κατά την διάρκεια της οποίας το άτομο, ωριμάζοντας, αναζητά σύντροφο, στοχεύοντας σε μία μόνιμη και σταθερή σχέση, με πιθανό σκοπό την σταθερή συμβίωση και ενδεχομένως, τον γάμο. Ο Adler, ανάμεσα στα τρία καθήκοντα της ζωής, όπως τα ονομάζει, μαζί με την εργασία και την φιλία, συγκαταλέγει και τον έρωτα.

Οι (Berscheid & Reis, 1998, βλ. Χριστοπούλου, 2006) τόνισαν ότι η βασική κατεύθυνση της έλξης μπορεί να εκδηλωθεί ως προτίμηση για το οικείο και το ασφαλές και όχι το ξένο και κάτι που πιθανόν να ενέχει κίνδυνο. Οι (Klohnep & Luo, 2003, βλ. Χριστοπούλου, 2006) δήλωσαν ότι όταν κάποιος γνωρίσει έναν άλλο ο οποίος φαίνεται να προσφέρει ασφάλεια ή να μοιάζει με οικείος θα μπορούσε να του

τραβήξει το ενδιαφέρον επειδή οι έννοιες της ασφάλειας και της οικειότητας είναι σημαντικά συνδεδεμένες με την ευημερία και την επιβίωση των ανθρώπων. Από τα αποτελέσματα προηγούμενων ερευνών διαπιστώθηκε ότι η αντιλαμβανόμενη ικανοποίηση του συντρόφου από την σχέση του, μεγαλώνει όταν ο σύντροφος του έχει παρόμοιο αξιακό σύστημα, πεποιθήσεις, κοινωνική θέση, και όταν είναι πιο εύκολη η επικοινωνία μαζί του. Αποδείχθηκε ότι οι άνθρωποι επικοινωνούν με περισσότερη ευκολία με τους συντρόφους που τους μοιάζουν. Η πραγματική όμως ταύτιση των δύο συντρόφων σχετίζεται, κυρίως στις γυναίκες, με την βελτίωση της επικοινωνίας μεταξύ του ζευγαριού και την αντιλαμβανόμενη ικανοποίηση από την σχέση τους. Οι αναλύσεις της ίδιας έρευνας κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι και στα δύο φύλα αρέσουν περισσότερο οι σύντροφοι τους όταν υπάρχει καλή επικοινωνία μεταξύ τους και όταν τους μοιάζουν (Coombs, 1966).

Ωστόσο, οι στόχοι και η ποιότητα μιας σχέσης αντανακλά τα μοντέλα που έχει ο καθένας για τον εαυτό του και τους άλλους. Για παράδειγμα, ένα αγχώδες άτομο θα μπορούσε να ταιριάζει με ένα αποφευκτικό άτομο γιατί οι στόχοι του συντρόφου του για ανεξαρτησία και χαμηλά επίπεδα συντροφικότητας θα μπορούσαν να επιβεβαιώσουν το αρνητικό μοντέλο εαυτού που έχει, ότι δηλαδή δεν αξίζει την αγάπη και την αποδοχή των άλλων. Ομοίως ένα αποφευκτικό άτομο μπορεί να διατηρεί την σχέση με ένα αγχώδη σύντροφο επειδή δικαιολογεί το θετικό μοντέλο εαυτού περί της αξίας του και επειδή αναμένει από τους άλλους να τον χρειάζονται και να εξαρτώνται από αυτόν. Αντίθετα ένας σύντροφος που εναντιώνεται στο μοντέλο ενός ατόμου και το αναιρεί, θα θεωρηθεί πως είναι λιγότερο οικείος και πως θα παρέχει λιγότερη ασφάλεια γιατί θα απειλεί την σταθερότητα των αντιλήψεων που έχει ο σύντροφος του για τον εαυτό του και τους άλλους. Συνεπώς ένας σύντροφος με παρόμοια μοντέλα και πεποιθήσεις για αυτόν και τους άλλους, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως οικείος (Holmes & Johnson, 2009).

Η συμπληρωματική ή αντιθετική εκλογή αποτελούν τις συνήθεις επιλογές των νευρωσικών ατόμων, γεγονός αναμενόμενο, καθώς τα άτομα αυτά λειτουργούν κάτω από την έντονη πίεση της ικανοποίησης παιδικών αναγκών και επιθυμιών που δεν ικανοποιήθηκαν στην αρχική τους οικογένεια (Herbert, 1996). Αντίθετα, αυτό που χαρακτηρίζει τα πιο ομαλά και περισσότερο ώριμα ζευγάρια είναι η ομοιότητα και όχι η αντιθετικότητα των επιλογών. Στις περιπτώσεις αυτές η επιλογή του συντρόφου

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

γίνεται ανακλητικά, καθώς το αντικείμενο-γονέας στην παιδική ηλικία ήταν ικανοποιητικό, συνεπώς διαλέγουν ένα παρόμοιο με αυτό "αντικείμενο". Παράλληλα τα νευρωσικά ζευγάρια επιλέγουν κάποιον που υποτίθεται ότι διαθέτει ιδιότητες που οι ίδιοι δεν έχουν και θα επιθυμούσαν να έχουν. Πρόκειται για μια ναρκισσιστική επιλογή, με απώτερο σκοπό την ικανοποίηση εσώτερων αναγκών και την ενίσχυση της αυτοεκτίμησης. Το αποτέλεσμα είναι ότι με το πέρασμα του χρόνου και ιδίως μετά τον γάμο, τα χαρακτηριστικά που προκάλεσαν την επιλογή είναι αυτά που προκαλούν και τις συγκρούσεις, οδηγώντας ενδεχομένως στον χωρισμό (Herbert, 1996).

Συμπληρωματικά, οι διαγενεακές διαφορές στην εκδήλωση της αγάπης και στην σύναψη σχέσεων φάνηκε πως επηρεάζει τους νέους στον τρόπο που βιώνουν την συντροφικότητα. Με βάση ερευνητικά αποτελέσματα η ομοιότητα στις συμπεριφορές αγάπης μεταξύ γονέων και παιδιών είναι πολύ μικρή (Inman-Amos, Hendrick & Hendrick, 1994). Είναι πιθανό οι νέοι να γνωρίζουν αρκετά μέσω της παρατήρησης και της αποκάλυψης από τους γονείς τους στοιχεία του γάμου τους που να μην θέλουν να τα επαναλάβουν, με αποτέλεσμα, τουλάχιστον μέχρι την ηλικία των 20 ετών, να μην θέλουν να μιμηθούν τέτοιες συμπεριφορές. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι διαφορές βρίσκονται στην εκδήλωση του έρωτα, του πάθους και της αγάπης, που αποτελούν τα βασικά στοιχεία των ρομαντικών σχέσεων, αλλά στις επιθυμίες, τις επιλογές και στον τρόπο που συνάπτουν δεσμούς. Σύμφωνα όμως με τα αποτελέσματα ερευνών, οι γιοι φαίνεται να διαφέρουν λιγότερο σχετικά με το πρότυπο των γονεϊκών σχέσεων στο συμπεριφοριστικό κομμάτι της εκδήλωσης της αγάπης και της αναζήτησης συντρόφου συγκριτικά με τις κόρες (Inman-Amos, Hendrick & Hendrick, 1994).

2.4. Συντροφική Αποδοχή

2.4.1. Ορισμός

Η αποδοχή σαν λέξη είναι μια έννοια που ενέχει μέσα της την παραδοχή, την εκτίμηση, τον σεβασμό και την κατανόηση. Σημσιολογικά, η αποδοχή μετράται ως συμπεριφορά, στάση και όχι ως συναίσθημα. Ίσως η καλύτερη ερμηνεία να σχετιζόταν με τον βαθμό της αποδοχής, πόσο δέχεται κάποιος τον άλλον σαν ύπαρξη. Η στάση παραδοχής δηλώνει ότι η ύπαρξη ή η συμπεριφορά ενός ανθρώπου γίνεται αποδεκτή με ευχαρίστηση. Δεν απορρίπτει, αντίθετα επιβεβαιώνει πως κάποιος άλλος άνθρωπος είναι ευμενώς αποδεκτός. Μάλιστα η αποδοχή συνοδεύεται από ένα αίσθημα ευγνωμοσύνης για κάτι που μας έδωσαν. Δεν είναι μια παθητική, ανεκτική ή αποδοκιμαστική στάση. Το να δεχτεί κάποιος ένα άτομο σημαίνει ότι αξιολόγησε πως του αρέσει όπως είναι. Δεν αποκλείει πως δεν μπορεί να βελτιωθεί αλλά είναι μια δήλωση ότι δεν προσπαθεί να το βελτιώσει. Είναι, ακόμη, η στάση που συγχωρεί τα λάθη του άλλου (Gray, 2003).

2.4.2. Συντροφική απόρριψη και ψυχική υγεία

Στην έρευνα των Ayduk, Gyurak και Luerssen (2009), αποδείχθηκε ότι η εικόνα του εαυτού μας μπορεί να "πληγεί" από αποτυχίες σε σημαντικούς για εμάς στόχους. Οι εμπειρικές μελέτες των Bloom (1978), Goodwin (1987), Lynch (1977) και Uchino (1996) έχουν συμπεράνει ότι η διακοπή των συντροφικών σχέσεων μπορεί να κάνει τους ανθρώπους ευάλωτους σε πολλά ψυχολογικά προβλήματα όπως είναι το στρες, το άγχος, η χρήση ουσιών, η αυτοκτονία και άλλες μορφές ψυχοπαθολογίας. Ο Thompson (1998), διαπίστωσε ότι μερικές φορές μπορεί ο τρόπος που θα δομηθεί η σχέση του παιδιού και των γονέων να επηρεάσει την μετέπειτα σύναψη σχέσεων και την ψυχολογική προσαρμογή του ατόμου, μπορεί όμως και όχι. Ο βαθμός όμως της επιρροής των αποτυχιών εξαρτάται από την ευαισθησία του κάθε ατόμου. Τα προβλήματα της δέσμευσης αποτελούν ένα σημαντικό αναπόσπαστο μέρος των περισσότερων ψυχικών διαταραχών (Peck, 1988). Συγκεκριμένα, οι Hendrick and Hendrick (2000) επισήμαναν ότι υπάρχουν

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

ψυχολογικές επιπτώσεις στα άτομα εκείνα που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην σύναψη και διατήρηση των συντροφικών τους σχέσεων. Τα αποτελέσματα των ερευνητικών μελετών των Descutner και Thelen (1991) και Greenfield και Thelen (1997) επιβεβαίωσαν ότι ο φόβος για την συντροφικότητα έχει αρνητική συσχέτιση με την συναισθηματική εγγύτητα και την ικανοποίηση από την συντροφική σχέση, ενώ έχει θετική συσχέτιση με την μοναξιά και το άγχος. Στην περίπτωση της απόρριψης προκαλείται στο άτομο η αίσθηση ότι διατρέχει κίνδυνο και για την ασφάλεια του προσπαθεί να απομακρυνθεί από τον σύντροφο και την σχέση. Οι MacDonald και Leary (2005) συμφωνούν ότι η απόρριψη αυξάνει την απόσταση μεταξύ του ατόμου και της επικείμενης πηγής πόνου. Λόγω του ότι οι συντροφικές σχέσεις ικανοποιούν ορισμένες ψυχολογικές ανάγκες του ατόμου, σύμφωνα με τον Solano (1986), τα άτομα που αποφεύγουν την συντροφικότητα είναι πιθανό να νιώσουν μοναξιά, άγχος ή κατάθλιψη.

Έχει παρατηρηθεί ότι τα άτομα που έχουν μεγάλη ευαισθησία στα θέματα της απόρριψης νιώθουν πιο αρνητικά συναισθήματα για τον εαυτό τους. Τα άτομα αυτά που είναι ευάλωτα στις αποτυχίες και στις δυσκολίες μπορεί να επιβαρύνουν την υγεία τους με την καταθλιπτική τους διάθεση (Ayduk, Gyurak & Luerssen, 2009). Τα αποτελέσματα της μελέτης των Dozier, Stovall και Albus (1999) απέδειξαν ότι η απόρριψη μπορεί να φέρει κάποιες μορφές δυσθυμίας ή κατάθλιψης "έσωτερικού" τύπου (το άτομο κατηγορεί τον εαυτό του), ενώ άλλες είναι "εξωτερικού" τύπου (το άτομο κατηγορεί τους άλλους). Οι δύο αυτοί διαφορετικοί τύποι συνδέονται άμεσα με τον τρόπο που το άτομο σκέφτεται για τον εαυτό του και το πώς αντιλαμβάνεται τους άλλους.

Από τα παραπάνω γίνεται κατανοητό ότι η ρομαντική απόρριψη μπορεί να προκαλέσει ένα βαθύ αίσθημα του χαμού και να επηρεάζει αρνητικά την ψυχολογική προσαρμογή του ατόμου. Επιπλέον, στην ακραία της μορφή υπάρχει η πιθανότητα το άτομο να οδηγηθεί στην αυτοκτονία ή στην ανθρωποκτονία (Fisher, Brown, Aron, Strong & Mashek, 2010). Σε μια έρευνα που συμμετείχαν 10 γυναίκες και 5 άντρες οι οποίοι είχαν πρόσφατα απορριφθεί από τον συντρόφους τους αλλά εξακολουθούσαν να αισθάνονται έντονα συναισθήματα για αυτούς, όταν τους δόθηκαν δύο φωτογραφίες, μία φωτογραφία με τον /την αγαπημένο/η τους και μία ενός οικείου προσώπου τους, η εικόνα του πρώην συντρόφου έφερε στην μνήμη τους τις καλές και κακές στιγμές και μεγάλη απελπισία επειδή είχε άσχημη έκβαση η

σχέση τους. Τα αποτελέσματα έδειξαν ενεργοποίηση στο σύστημα της ανταμοιβής στον εγκέφαλο ως αντίδραση σε προηγούμενο αρνητικό ερέθισμα. Η δραστηριοποίηση της συγκεκριμένης περιοχής του εγκεφάλου σχετίζεται με τα στερητικά συμπτώματα από την εξάρτηση του ατόμου στην κοκαΐνη εξηγώντας γιατί η στέρηση του αγαπημένου μας προσώπου μπορεί να προκαλέσει πόνους σωματικούς και ψυχολογικούς (Fisher, Brown, Aron, Strong & Mashek, 2010).

2.4.3. *Συντροφική αποδοχή και ψυχική υγεία*

Ο Rice (2001), υποστήριξε ότι η ευτυχία που απορρέει από την συντροφική σχέση συνεισφέρει στην προσωπική ευτυχία των συντρόφων περισσότερο από κάθε άλλη πηγή ικανοποίησης, συμπεριλαμβανομένης και της εργασίας. Οι Cassidy και Shaver (1999), απέδειξαν, σύμφωνα με τα ερευνητικά τους αποτελέσματα, ότι η συντροφικές σχέσεις έχουν σημαντική επίδραση στην ψυχολογική ευημερία των συντρόφων. Αποτελέσματα ερευνών στο συγκεκριμένο θέμα παρουσίασαν μια σημαντική θετική συσχέτιση ανάμεσα στην συντροφικότητα, την ποιότητα της ζωής και την ψυχολογική προσαρμογή του ατόμου. Οι στατιστικές αναλύσεις της ίδιας μελέτης έδειξαν ότι υπάρχει σημαντική επίδραση των παραγόντων, της συντροφικότητας και της ποιότητας της ζωής, σαν ανεξάρτητες μεταβλητές, στην ψυχολογική προσαρμογή του ατόμου (Khaleque, 2004).

Σύμφωνα με τον Peck (1988), τα ψυχικά τραύματα που έχει προκαλέσει η απόρριψη μπορούν να θεραπευτούν μόνο αν το ενδιαφερόμενο άτομο έχει τη δυνατότητα να αποκτήσει μια πιο ικανοποιητική εμπειρία δέσμευσης σε μεταγενέστερο χρόνο. Σε μία από τις αρχικές έρευνες περί διαχείρισης των συναισθημάτων των Hazan και Shaver (1990), βρέθηκε ότι τα άτομα που έχουν δεχθεί αποδοχή στην ζωή τους εμφανίζουν καλύτερη προσαρμογή με βάση πέντε δείκτες ψυχικής υγείας (μοναξιά, κατάθλιψη, άγχος, εχθρικότητα και ψυχοσωματικές ασθένειες). Έχει δειχθεί ότι όταν τα άτομα νιώθουν αποδοχή από τον σύντροφο τους συνήθως, μέσα από μια αυτόματη διαδικασία, συνεχίζουν να διατηρούν την συντροφική τους σχέση. Ασυνείδητα τα άτομα αυτά αισθάνονται ασφαλείς και λόγω αυτού αποκτούν μεγαλύτερη ενσυναίσθηση για τον σύντροφο τους, ελαχιστοποιούν τις πιθανότητες να απομακρυνθούν από την σχέση τους (Mikulincer and Shaver, 2001) και έχουν μεγαλύτερη επιθυμία να ζητήσουν την υποστήριξη του συντρόφου

τους σε μια δύσκολη στιγμή της ζωής τους (Pierce & Lydon, 2001). Ακόμη, οι σύντροφοι που καταφέρνουν να διατηρήσουν μια ζεστή και ανταποδοτική σχέση είναι πιο ήρεμοι, κατασταλαγμένοι, ζουν περισσότερο, αρρωσταίνουν σπανιότερα και κάνουν μικρότερη χρήση ουσιών, είτε νόμιμων (αλκοόλ, καπνός, καφές) είτε απαγορευμένων (τοξικές ουσίες). Κατά κανόνα εμπλέκονται σε ευρύτερα δίκτυα κοινωνικής αλληλεπίδρασης, δέχονται ψυχοκοινωνική υποστήριξη και, παράλληλα, κοινωνικό έλεγχο για τις πράξεις ή τις συμπεριφορές τους, σύμφωνα με τους Horwitz και White (1998). Ενδεικτικά ο Baldwin στο Felt institute ο οποίος κατέληξε ότι σε μια σχέση, οι συμπεριφορές που μοιάζουν δημοκρατικές και με αποδοχή, αποπνέουν μια ζεστασιά και ενισχύουν, την αυθεντικότητα, την συναισθηματική ασφάλεια και τον αυτοέλεγχο. Στον αντίποδα, σχέσεις απορριπτικές αποδείχθηκε ότι οδηγούν σε έλλειψη αυθεντικότητας και σε επιθετικές συμπεριφορές (Dandeneau, Baldwin, Baccus, Sakellaropoulo & Pruessner, 2007).

2.5. Άντρες και Γυναίκες: Διαφορές και ομοιότητες

2.5.1. Οι διαφορετικές ανάγκες

Η αγάπη, που είναι η βασική ανάγκη των ανθρώπων, είναι το ίδιο σημαντική για τους άντρες και για τις γυναίκες. Η σημασία των υπόλοιπων συναισθηματικών αναγκών ποικίλλει. Η αντρική πλευρά ενός ανθρώπου έχει κυρίως ανάγκη από την εμπιστοσύνη, την παραδοχή και την εκτίμηση, ενώ η γυναικεία από το ενδιαφέρον, την κατανόηση και τον σεβασμό. Επειδή οι άντρες και οι γυναίκες δεν καταλαβαίνουν ότι οι βασικές τους ανάγκες διαφέρουν, κάνουν ένα πολύ κοινό λάθος, δίνουν στον σύντροφο τους εκείνο που θα ήθελαν οι ίδιοι, βγάζοντας το συμπέρασμα ότι αυτό θέλει ο σύντροφος τους. Συγκεκριμένα, ένας από τους βασικότερους λόγους απογοήτευσης και μνησικακίας στις σχέσεις είναι ότι οι άντρες έχουν την τάση να δίνουν στις γυναίκες αυτό που οι ίδιοι χρειάζονται, και οι γυναίκες να δίνουν στους άντρες αυτό που οι ίδιες θα εκτιμούσαν (Gray, 2003).

Ειδικότερα, όσο αναφορά τις γυναίκες, έχειδειχθεί ότι διαθέτουν μια ιδιαίτερη ευαισθησία στην φροντίδα ή στην έλλειψη φροντίδας από τον σύντροφο τους. Όταν ένας άντρας δείχνει σε μια γυναίκα στοργή, εκείνη πιστεύει ότι οι ανάγκες της είναι βάσιμες και δεν είναι εγωιστικές. Όταν όμως μια γυναίκα ζει μια σχέση χωρίς στοργή ή βρίσκεται σε ένα αδιάφορο περιβάλλον, της είναι πολύ δύσκολο να επιβάλει τις ανάγκες της, χωρίς να νιώσει ενοχή για την αδυναμία της ή να νομίζει ότι είναι εγωίστρια. Εύκολα μπορεί να κρίνει ότι είναι αδύναμη και δεν αξίζει να μοιράζεται τα συναισθήματα και τις ανάγκες της. Εν συνεχεία, η ανάγκη για κατανόηση είναι ουσιώδης και πρωταρχική για τις γυναίκες. Όταν ένας άντρας δεν αφιερώνει τον χρόνο και την απαραίτητη προσοχή για να καταλάβει τα συναισθήματα και τις ανάγκες μιας γυναίκας, εκείνη εύκολα παθαίνει σύγχυση και εμφανίζει μια τάση να αντιδράσει με υπερβολή. Όταν μια γυναίκα μοιράζεται τον εαυτό της, αν ο άντρας την ακούει παθητικά (ελπίζοντας ότι θα τελειώσει γρήγορα), την επηρεάζει με τέτοιο τρόπο ώστε να αυξάνεται η σύγχυση ή ο εκνευρισμός της (Gray, 2003). Εξαιτίας, λοιπόν, της εξωστρεφούς φύσης τους, οι γυναίκες είναι ιδιαίτερα ευαίσθητες και στην ανάγκη για σεβασμό. Είναι δύσκολο για μια γυναίκα να διατηρήσει την αυτονομία της όταν αναλώνεται στην αγάπη της για έναν άντρα. Τον χρειάζεται για να της υπενθυμίζει συνεχώς τα δικαιώματα και την αξία της. Όταν ο άντρας δεν την εκτιμά ή δεν σέβεται τα δικαιώματα της, χάνει την σιγουριά της για τα δικαιώματα και την προσωπική της αξία. Όσο περισσότερο είναι δεμένη συναισθηματικά, τόσο πιο ευαίσθητη είναι στο επίπεδο του σεβασμού. Αν ένας σύντροφος δεν σέβεται τις ανάγκες, τα συναισθήματα και τα δικαιώματα μιας γυναίκας, εκείνη τελικά θα αναγκαστεί να απομονώσει τα συναισθήματα αγάπης που έχει για αυτόν, ώστε να ξαναβρεί τον εαυτό της. Σημαντικό είναι ακόμη ότι τα κορίτσια επηρεάζονται ιδιαίτερα από τον τρόπο που ο πατέρας τους σέβεται την μητέρα τους και από το πόσο η μητέρα τους σέβεται τον εαυτό της (Gray, 2003).

Πολλές φορές οι άνθρωποι που δεν δέχονται αρκετή εκτίμηση, χάνουν την επιθυμία τους για προσφορά. Ένας άντρας που αποτυχαίνει στον στόχο του, αν δεν μπορέσει να νιώσει ότι στις πράξεις του υπάρχει κάτι που να αξίζει, ίσως να εγκαταλείψει την προσπάθεια. Ή, ίσως να έχει μια τελείως αντίθετη αντίδραση και να συνεχίζει με πείσμα να ενεργεί με τον ίδιο τρόπο, μέχρι να εκτιμηθεί. Σε αντίθεση με τις γυναίκες, οι άντρες είναι ιδιαίτερα ευαίσθητοι στην ανάγκη για εκτίμηση. Όταν δεν εκτιμάται ένας άντρας χάνει το κίνητρο του και γίνεται παθητικός, τεμπέλης,

αδύναμος, εξαρτώμενος, ανασφαλής και αναβλητικός. Μια γυναίκα που αρχίζει να αναλύει την συμπεριφορά του κριτικάροντας τον τρόπο που ενεργεί, διορθώνοντας τον τρόπο σκέψης του, αμφισβητώντας τις αποφάσεις τους και μένοντας ανικανοποίητη με οτιδήποτε και αν κάνει, έχει σαν αποτέλεσμα να κάνει τον άντρα να χάνει την δύναμη του. Σε αυτήν την περίπτωση είναι σύνηθες ο άντρας να εκδικείται κάνοντας αρνητικές, μειωτικές κρίσεις, να μην την σέβεται και απομακρύνεται από εκείνη. Η εκτίμηση είναι από τις βασικές αντρικές ανάγκες. Η εκτίμηση της γυναίκας του δίνει την αίσθηση ότι μπορεί να κάνει πολλά. Όταν έναν άντρα τον εκτιμούν από σωματική, διανοητική, συναισθηματική και πνευματική άποψη, τότε γίνεται ισχυρότερο το κίνητρο και η επιθυμία του να ευχαριστήσει την γυναίκα (Gray, 2003). Μια επιπλέον ανάγκη των αντρών, και διαφορά με το άλλο φύλο, είναι η επιθυμία να νιώθουν "παραδεκτοί" δηλαδή ευπρόσδεκτοι. Αυτή η θέση καλλιεργεί στον άντρα πίστη για τις ικανότητες του. Αν οι πράξεις ενός άντρα γίνονται άνευ όρων παραδεκτές, τότε αισθάνεται ελεύθερος να ψάξει να βρει και άλλες μεθόδους για να βελτιώσει τις πράξεις του. Για αυτό λοιπόν, η παραδοχή είναι η βάση για κάθε αλλαγή συμπεριφοράς σε μια σχέση. Η ανάγκη για παραδοχή είναι ιδιαίτερα σημαντική στους άντρες. Μερικές φορές οι γυναίκες δείχνουν ότι δέχονται τον άντρα με βάση τις δυνατότητες του, όμως, αυτό δεν σημαίνει πραγματική παραδοχή. Περιμένουν τότε θα αλλάξει για να μπορέσουν να τον δεχτούν. Οι άντρες έχουν ανάγκη να τους δέχονται για αυτό που είναι σήμερα και όχι για αυτό που θα είναι αύριο. Ο άντρας έχει την τάση να γίνεται ξεροκέφαλος και να προβάλλει αντίσταση σε κάθε αλλαγή, όταν νιώθει ότι δεν τον δέχονται. Επιπρόσθετα, η εμπιστοσύνη είναι η τρίτη βασική ανάγκη για έναν άντρα. Όταν ζητά μια γυναίκα από έναν άντρα να την βοηθήσει, νιώθοντας εμπιστοσύνη για εκείνον, σημαίνει ότι νιώθει πως μπορεί και θέλει να την βοηθήσει. Αντίθετα, όταν ο άντρας νιώθει πως δεν τον εμπιστεύονται, αυτόματα αρχίζει να απομακρύνεται. Η έλλειψη εμπιστοσύνης όχι μόνο τον δυσκολεύει να ανταποκριθεί, αλλά τον προσβάλλει και τον πληγώνει. Η τρυφερή εμπιστοσύνη μιας γυναίκας βοηθάει τον άντρα να πραγματώσει τις δυνατότητες, τις ικανότητες, τις τεχνικές και τα ταλέντα του (Gray, 2003).

2.5.2. *Διαφορές στον τρόπο δέσμευσης*

Ο Gilligan (1982) διέκρινε τις διαφορές στην συμπεριφορά των δύο φύλων σε μια σχέση με την οπτική του φόβου των αντρών να συμβιβάσουν την ανεξαρτησία τους και της ανάγκης των γυναικών να βιώσουν την επαφή. Οι διαφορές μεταξύ των δύο φύλων πιθανόν να σχετίζονται με το είδος και τον τύπο της επαφής μεταξύ τους. Είναι σύνηθες ότι οι άντρες βλέπουν το σενάριο της αυτονομίας μέσα στην σχέση ως πιο επιθυμητό και ανταποκρίνονται με λιγότερο αρνητισμό σε μια τέτοια κατάσταση. Οι γυναίκες αντιθέτως θεωρούν πως το σενάριο της "υποχρέωσης-δέσμευσης" σαν βασικό στοιχείο της σχέσης, είναι πιο επιθυμητό και φέρει μεγαλύτερη ικανοποίηση στο ζευγάρι. Στους άντρες, σύμφωνα με ερευνητικά στοιχεία, η δέσμευση προκαλεί περισσότερα αρνητικά συναισθήματα και δυσκολίες διαχείρισης από ότι η αυτονομία, ειδικότερα όταν δεν τους είναι και επιθυμητή (Buunk, 2005). Όμως η έρευνα έδειξε πως το ζευγάρι της "δέσμευσης" λαμβάνει μεγαλύτερη ευτυχία από ότι το ζευγάρι της "αυτονομίας", αλλά και τα δύο ζευγάρια είναι το ίδιο ιδεατά σε κάποιον που είναι μόνος. Το παράδοξο είναι ότι οι γυναίκες έχουν μικρότερη θέληση για να συνεχίσουν την σχέση μελλοντικά από ότι οι άντρες ενώ η πιθανότητα της αυτονομίας φαίνεται πιο ευχάριστη και ιδανική στο μέλλον για τις γυναίκες σε σύγκριση με τους συντρόφους τους (Buunk, 2005).

2.5.3. *Διαφορές στην έκφραση των συναισθημάτων*

Μία ακόμα ουσιώδης διαφορά των δύο φύλων έγκειται στην ικανότητα τους να αναγνωρίζουν και να δηλώνουν τα συναισθήματα τους, που παίζει πρωταρχικό ρόλο στην διατήρηση της ισορροπίας και μεσολαβεί στις διαδικασίες της συντροφικότητας. Η ικανότητα να αναγνωρίζεις και να επικοινωνείς το συναίσθημα συνδέεται με την προσαρμογή, την ευελιξία, την ισορροπία και την ασφάλεια των δύο συντρόφων μέσα στην σχέση (Γαλάνη, Σπετσιώτου & Χατζούλη, 2005). Σε παντρεμένα ζευγάρια παρατηρείται ότι ο άντρας και η γυναίκα διαφέρουν σημαντικά στις εκτιμήσεις τους περί της ανησυχίας, της αποκάλυψης προσωπικών προβλημάτων, της αναζήτησης άνεσης και φροντίδας από τον σύντροφο τους και της ανάγκης για συγχώρεση. Αυτές οι εικόνες φαντάζουν στους συζύγους ως ένδειξη αδυναμίας ενώ αποδοχή για τις συζύγους (Noller & Fitzpatrick, 1988). Η έλλειψη συναισθηματικών δεξιοτήτων

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

στους άντρες και στις γυναίκες συνδέεται με μια λιγότερο ευτυχισμένη σχέση. Οι συναισθηματικές δεξιότητες του συντρόφου (αναγνώριση και έκφραση συναισθημάτων) επηρεάζουν την ψυχολογική προσαρμογή και την ασφάλεια της αγαπημένης του περισσότερο από ότι το αντίστροφο (Cordova, Gee & Warren, 2002). Υπάρχει αιτιολογία για αυτό που στηρίζεται στις βιολογικές διαφορές των δύο φύλων. Το συναίσθημα για τις γυναίκες αποτελεί έναν κανονιστικό τρόπο επικοινωνίας και συνδιαλλαγής με τους άλλους, μια μέθοδος κοινωνικοποίησης σε σύγκριση με τους άντρες που δεν συμβαίνει απαραίτητα αυτό. Οι γυναίκες τείνουν να είναι περισσότερο εκφραστικές από τους άντρες και, κατά συνέπεια, είναι ευκολότερο να αποκωδικοποιηθούν. Οι γυναίκες αναφέρουν πιο συχνά συναισθηματικά βιώματα και εκφράζουν περισσότερα και καθαρότερα συναισθήματα, όπως η αγάπη, η λύπη και η κατάθλιψη δηλαδή συναισθήματα που εκφράζουν μεγαλύτερη ευπάθεια (Καφέτσιος, 2005).

Ωστόσο όμως διαφορές έχουν δειχθεί και στις καταστάσεις χειρισμού του θυμού και του άγχους. Το πρότυπο του λογικού, μη συναισθηματικού άντρα προβλέπει ότι στις περιπτώσεις διαπληκτισμών ο σύζυγος θα έχει προνοήσει για το καλύτερο δυνατό έλεγχο του θυμού του. Η ανεξάρτητη εικόνα που θέλει να προβάλλει ο άντρας μεταφράζεται μέσω της απόσυρσης ή της αγνόησης του θέματος που προκάλεσε τα αρνητικά συναισθήματα (Noller & Fitzpatrick, 1988). Αποτελέσματα μελέτης ανακοίνωσαν ότι ενώ οι άντρες έχουν μεγαλύτερη δυσκολία να κοινοποιήσουν το συναίσθημα τους, δεν υποστηρίχθηκε η άποψη ότι έχουν μεγαλύτερη δυσκολία στην αναγνώριση των συναισθημάτων συγκριτικά με τις γυναίκες (Cordova, Gee & Warren, 2002). Μπορεί οι άντρες να χαρακτηρίζονται ως λιγότερο συναισθηματικοί επειδή θεωρείται αδυναμία κατά τα κοινωνικά πρότυπα όμως και οι γυναίκες αναφέρονται ως λιγότερο εκφραστικές συναισθηματικά (εκτός από τα συναισθήματα του θυμού) όταν δεν είναι ικανοποιημένες από την σχέση τους (Noller & Fitzpatrick, 1988).

Οι γυναίκες που συμμετείχαν σε έρευνα που μελετούσε τις διαπροσωπικές σχέσεις ανέφεραν ότι η ευτυχία πηγάζει από την συντροφικότητα όταν τα αρνητικά συναισθήματα κυμαίνονται σε χαμηλά επίπεδα, τα θετικά συναισθήματα υπερτερούν και ο υψηλός περιορισμός χαρακτηρίζει την σχέση τους. Οι άντρες με την σειρά τους ανέφεραν ως μοναδική προϋπόθεση για μια ευτυχισμένη σχέση την ελάττωση των αρνητικών συναισθημάτων (Robins, Caspi & Moffitt, 2000). Από τα παραπάνω

διακρίνεται ότι η ελάττωση των αρνητικών συναισθημάτων ήταν ο πιο ισχυρός και ο πιο συνεπής προβλεπτικός παράγοντας για την ποιότητα του δεσμού και την ικανοποίηση που λαμβάνει το ζευγάρι. Ο (Gottman, 1994, βλ. Swann, Rentfrow & Gosling, 2003) ονομάτισε ως αρνητικά συναισθήματα την κριτική διάθεση, την περιφρόνηση, την απάθεια και τον γενικότερο αρνητισμό. Τα θετικά συναισθήματα αντιθέτως έχουν την ικανότητα να φέρνουν χαρά, αισιοδοξία και ασφάλεια για το μέλλον της σχέσης.

2.6. Η επικοινωνία μέσα στην σχέση

Η πιο γνωστή υπόθεση που περιγράφει την αιτία πολλών συζυγικών επικοινωνιακών προβλημάτων είναι η έλλειψη των επικοινωνιακών δεξιοτήτων των συντρόφων, σύμφωνα με τους (Holford, Hahlweg & Dunne, 1990, Ο' Donohue & Cronch, 1996, βλ. Burleson & Denton, 1997). Πολλά ζευγάρια κλείνονται σε αρνητικούς και καταστροφικούς κύκλους επικοινωνίας οι οποίοι ξεκινούν από μια απλή αφορμή και κλιμακώνονται από την απόσυρση ή την κριτική διάθεση ενός ή και των δύο συντρόφων. Η μέθοδος της αποφυγής στην επικοινωνία μεταξύ των συντρόφων αυξάνει την εχθρικότητα και τις διαφωνίες μέσα στην σχέση λόγω της υποβόσκουσας νευρικότητας των συντρόφων (Goff, Reisbig & Bole, 2006). Σε μερικές σχέσεις η ικανοποίηση υποβαθμίζεται από τον τρόπο επικοινωνίας ο οποίος χαρακτηρίζεται από την αίσθηση του πεσιμισμού και του αβοήθητου, ή την πεποίθηση ότι το ζευγάρι δεν μπορεί να αλλάξει τον τρόπο αλληλεπίδρασης.

Οι Jacobson και Margolin (1979), διαπίστωσαν ότι τα "στεναχωρημένα" ζευγάρια έχουν συχνά περιορισμένες επικοινωνιακές δεξιότητες. Ο (Gottman, 1999, βλ. Swan, Rentfrow & Gosling, 2003) αναφερόμενος στην σύναψη ανασφαλών ζευγαριών (ανασφαλής-ανασφαλής, ασφαλής-ανασφαλής), επιβεβαίωσε την ύπαρξη των επικοινωνιακών προβλημάτων. Πρόσφατη μελέτη έδειξε πως αυτού του είδους τα ζευγάρια αντιμετωπίζουν τις δυσκολίες και τις διαφωνίες κυρίως με επιθετικότητα και θυμό στην έκφραση του λόγου, με αμοιβαία απόσυρση, με απόσταση από την πηγή του προβλήματος, με την μη λεκτικοποίηση της ενόχλησης και με απαίτηση

συμπεριφορών από τον σύντροφο τους (Damingue & Mollen, 2009). Στις σχέσεις που δεν είναι συναισθηματικά δεμένο το ζευγάρι, συχνά αποφεύγουν να μιλήσουν για την ίδια την σχέση και τις δυσκολίες πιστεύοντας ότι αυτό θα τους απομακρύνει περισσότερο. Ο Simpson (2007), επισήμανε ότι οι σύντροφοι που διέπονται από χαμηλά επίπεδα εμπιστοσύνης τείνουν να παρατηρούν και να τεστάρουν περιστασιακά την υποστήριξη και την ανταπόκριση των συντρόφων τους, ακόμα και αν αυτά τα τεστ μπορεί να επιβεβαιώσουν το χειρότερο φόβο τους ή να οδηγήσουν την σχέση σε αυτό που ήθελαν να αποφύγουν (π.χ. στον χωρισμό). Οι σύντροφοι που δηλώνουν συχνούς καβγάδες έχουν πολλές πιθανότητες να μην οδηγηθεί η σχέση τους στον γάμο κατά 62% και έχουν πιθανότητες να μην διατηρηθεί η σχέση σε ποσοστό που ανέρχεται στο 45%. Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω είναι η αρνητική κριτική που ασκούν προς τους ίδιους και τους συντρόφους τους αλλά και προς την ποιότητα της σχέσης τους (Lockwood, Dolderman, Salder & Gerchak, 2004).

Επιπρόσθετα, οι (Gottman, 1979, Margolin & Wampold, 1981, Fichten & Wright, 1983, Kurdek, 1995, βλ. Burleson & Denton, 1997), συμπέραναν ότι τα ζευγάρια που διαχειρίζονται τις διαφωνίες τους χωρίς τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες αναμένεται να είναι λιγότερο ικανοποιημένα με την αλληλεπίδραση τους και την σχέση τους. Άλλα ερευνητικά αποτελέσματα κατέδειξαν ότι η σχέση ανάμεσα στις επικοινωνιακές δεξιότητες και την συζυγική/ συντροφική ικανοποίηση είναι πολύ πιο πολύπλοκη. Οι Denton και Widmer (1994) επισήμαναν ότι αν και τα "στεναχωρημένα" ζευγάρια δεν έχουν λιγότερες επικοινωνιακές δεξιότητες από τα "μη στεναχωρημένα" ζευγάρια, εντούτοις παρουσιάζεται σημαντικά περισσότερη αρνητική αλληλεπίδραση μεταξύ των συντρόφων τους. Η απουσία όμως σημαντικής διαφοράς ανάμεσα στα δύο είδη σχέσεων δεν σημαίνει ότι η επικοινωνία δεν σχετίζεται με την αντιλαμβανόμενη ικανοποίηση από την σχέση. Στις "μη στεναχωρημένες σχέσεις" έχει παρατηρηθεί ότι δύο συγκεκριμένες συμπεριφορές των γυναικών που σχετίζονται με την γνωστική πολυπλοκότητα (δηλαδή οι γνωστικές αναπαραστάσεις που καθορίζουν το πώς κάποιος αντιλαμβάνεται, νιώθει και ανταποκρίνεται στις συμπεριφορές των άλλων) και την επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα, είναι σημαντικά συσχετισμένες με την συζυγική/ συντροφική αντιλαμβανόμενη ικανοποίηση του άντρα από την σχέση. Σε αντιδιαστολή με αυτό, μόνο η μελλοντική αξιοπιστία του άντρα μέσα στην συντροφική σχέση

παρουσιάζεται ως σημαντικός παράγοντας για την ικανοποίηση των γυναικών από την σχέση τους (Reis & Collins, 2004). Ο τρόπος, όμως, της σκέψης και της συμπεριφοράς της γυναίκας αναδείχθηκε ο πιο δυνατός και θετικός παράγοντας που θα μπορούσε να επηρεάσει την επιθυμία του άντρα για μια γυναίκα. Οι έρευνες των Aries (1996) και Reis και Collins (2004) παρουσίασαν ότι οι άντρες επιδιώκουν και βιώνουν μεγαλύτερη συντροφικότητα μέσα από την επικοινωνία με τις συντρόφους τους από ότι οι γυναίκες. Από τα παραπάνω, λοιπόν, γίνεται κατανοητό ότι όσο λιγότερη είναι η καχυποψία και η επιφυλακτικότητα των γυναικών προς τους συντρόφους τους, τόσο οι άντρες θα επιθυμούν να διατηρήσουν την συντροφική τους σχέση. Συμπληρωματικά, οι (Holmes & Rempel, 1989, βλ. Lemay & Clark, 2008) κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι τα άτομα που εμπλέκονται σε σχέσεις που χαρακτηρίζονται από υψηλά επίπεδα εμπιστοσύνης, είναι σε μεγαλύτερη εγγύτητα με τον σύντροφο τους και έχουν περισσότερο ισορροπημένα μοντέλα για τον εαυτό τους και τους συντρόφους τους.

Η έκφραση των σκέψεων και των συναισθημάτων είναι η καρδιά των περισσότερων σχέσεων, όπως ανέφερε ο (Rubin, 1973, βλ. Gray, 2003). Οι άνθρωποι εκφράζουν και αποκαλύπτουν πληροφορίες για τους εαυτούς τους στους άλλους για να δημιουργήσουν και να διατηρήσουν τις σχέσεις τους, σύμφωνα με τις έρευνες των Conary, Stafford, Hause και Wallace (1993). Η μεγαλύτερη αποκάλυψη των σκέψεων και των συναισθημάτων των συντρόφων σχετίζεται με μεγαλύτερη συναισθηματική επένδυση, όπως συμπέραναν οι Rubin, Hill, Peplan και Dunkel-Schetter (1980), με μεγαλύτερη επιθυμία για τον σύντροφο, με βάση τις μελέτες των Collins και Miller (1994), με τα συναισθήματα συντροφικότητας, κατά τους (Laurenceau, Feldaman, Barrett & Pietromonaco, 1998, βλ. Lemay & Clark, 2008), και με την αντιλαμβανόμενη ικανοποίηση από την σχέση, σύμφωνα με τους Derlega, Metts, Petronio και Margulis (1993). Το εκφραστικό μέρος της συνδιαλλαγής των δύο συντρόφων που συμβάλλει στην εγκαθίδρυση και στην διατήρηση της σχέσης, περιλαμβάνει την ενσυναίσθηση, την εκδήλωση της αγάπης και την ζεστασιά. Έχει δειχθεί από μελέτες του Duck (1992) ότι η επικοινωνία μεταξύ των συντρόφων επιδρά θετικά στην ικανοποίηση και την εγγύτητα του ζευγαριού. Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε για το συγκεκριμένο θέμα διαπιστώθηκε ότι η συντροφικότητα, η υποστήριξη και η σεξουαλική έκφραση, ως υποκατηγορίες της έκφρασης μέσα στις συντροφικές σχέσεις, συνεισφέρουν στην ικανοποίηση και την εγγύτητα του

ζευγαριού. Από τα αποτελέσματα, τέλος, αποκαλύφθηκε ότι η υποστήριξη του συντρόφου έχει την πιο δυνατή συσχέτιση με την αντιλαμβανόμενη ικανοποίηση από την σχέση και την εγγύτητα του ζευγαριού (Sprecher, Metts, Burleson, Hatfield, Thompson, 1995).

2.7. Η συναισθηματική ωριμότητα

Στη βιβλιογραφία για τις συντροφικές σχέσεις, υπάρχουν κάποια στοιχεία που δείχνουν ότι η εμπειρία και η ωριμότητα μπορεί να επηρεάσουν το άγχος και την ανασφάλεια που μπορεί να νιώθουν τα άτομα για τον σύντροφο τους και να βελτιώσουν την ποιότητα της σχέσης τους.

Άντρες και γυναίκες, ωριμάζοντας, αναπτύσσουν και εκφράζουν με διαφορετικό τρόπο τον εαυτό τους. Καθώς ο άντρας ωριμάζει, αρχίζει να αναπτύσσει από την φύση του την φροντίδα, την κατανόηση και τον σεβασμό. Μετατοπίζεται από την ψυχρότητα, τον υπολογισμό, τον εγωκεντρισμό και την αποστασιοποίηση, προς την ουσιαστική παρουσία, την ζεστασιά και την ανθρωπιά. Η γυναίκα ωριμάζοντας και ανακαλύπτοντας την προσωπική της δύναμη, εκφράζει από την φύση της περισσότερο την παραδοχή, την εκτίμηση και την εμπιστοσύνη. Μετατοπίζεται από τους χειρισμούς στην ενθάρρυνση και στην ενίσχυση, από την χαοτική ή την έξαλλη συμπεριφορά στην ευγένεια και στην ευελιξία (Gray, 2003).

Σε έρευνα του Καφέτσιου (2002) βρέθηκε ότι η ηλικία είχε μια θετική συσχέτιση με τον τύπο δεσμού αποφυγής, τόσο στις γυναίκες όσο και στους άντρες. Αυτό το εύρημα συμφωνεί με αποτελέσματα από άλλες έρευνες στην Ελλάδα και στις ΗΠΑ, που παρατήρησαν ότι η ηλικία έχει γενικά μια αρνητική συσχέτιση με τη διάσταση του άγχους-εμμονής, όπως ανέφεραν οι Mickelson, Kessler και Shaver (1997). Με άλλα λόγια, σε μεγαλύτερες ηλικίες συναντάμε λιγότερα άτομα με τύπο αποφυγής-φοβικό ή εμμονής-άγχους και περισσότερα άτομα με τύπο αποφυγής-απορριπτικό. Υπάρχουν δύο πιθανές εξηγήσεις για αυτό που δεν αποκλείουν αναγκαστικά η μια την άλλη. Είναι αρκετά πιθανό άτομα με τύπο δεσμού εμμονής και αποφυγής-άγχους να είναι σε θέση να αλλάξουν τα γνωστικά και συναισθηματικά σχήματα που σχετίζονται με την ανασφάλεια μέσα από την διαδικασία της ωρίμανσης και ελέγχου των συναισθημάτων. Μάλιστα αυτή η λογική ταυτίζεται και με την θεωρία της

κοινωνικο-συναισθηματικής επιλεκτικότητας της Carstensen, η οποία προτείνει πως όσο αυξάνεται η ηλικία του ατόμου, ο ίδιος μαθαίνει να ελέγχει καλύτερα τα συναισθήματα του. Συνεπώς, ο άντρας αναπτύσσοντας την φροντίδα, την κατανόηση και το σεβασμό, αυτόματα στηρίζει τις βασικές ανάγκες της γυναίκας ενώ η γυναίκα αναπτύσσοντας την παραδοχή, την εκτίμηση και την εμπιστοσύνη, αυτόματα στηρίζει τις βασικές συναισθηματικές ανάγκες του άντρα (Gray, 2003). Επιπρόσθετα, τα αποτελέσματα από την έρευνα του Καφέτσιου (2004) περί της συναισθηματικής νοημοσύνης σε όλο το φάσμα της ζωής, έρχονται να υποστηρίξουν την άποψη της Carstensen. Άτομα μεγαλύτερης ηλικίας δείχθηκε πως είχαν σταθερά υψηλότερη βαθμολογία στο τεστ συναισθηματικής νοημοσύνης και τις υποκλίμακες του (Διευκόλυνσης, Κατανόησης, Διαχείρισης των συναισθημάτων). Κατά συνέπεια, οι άντρες και οι γυναίκες που μαθαίνουν να αναπτύσσουν και να εξισορροπούν τους συμπληρωματικούς χαρακτήρες τους, εξασφαλίζουν τη δυνατότητα για γαλήνη και για αγάπη στις σχέσεις τους, παράλληλα με την δυναμική τους ανάπτυξη (Gray, 2003).

2.8. Ικανοποίηση από την σχέση

Η ικανοποίηση μέσα από μια σχέση αποτελεί όρο περιληπτικό και σύνθετο, ο οποίος περιλαμβάνει διάφορες υποκατηγορίες που περιγράφουν την υψηλή ή την χαμηλή ικανοποίηση του ατόμου. Συνεπώς, οι κλίμακες που μετρούν την ικανοποίηση αξιολογούν τελικά διάφορους τομείς, ενώ συγχρόνως διάφοροι επιστήμονες προσπαθούν να την εξετάσουν υπό εντελώς διαφορετικές οπτικές γωνίες. Τομείς στους οποίους φαίνεται να δίνεται συχνά ιδιαίτερη έμφαση είναι γενικά η επικοινωνία του ζευγαριού, η εναρμόνιση, η αυτονομία, το μοίρασμα των ευθυνών, η κοινή αντίληψη καθημερινών πρακτικών, η σεξουαλική ικανοποίηση, η επαγγελματική επιτυχία, καθώς και πλήθος άλλων παραγόντων.

Η ικανοποίηση από την σχέση αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς δείκτες της ποιότητας των σχέσεων. Τόσο τα συναισθήματα του συντρόφου αυτά καθαυτά, όσο και η σύγκριση του κάθε συναισθήματος με το απόλυτο επιθυμητό, επηρεάζουν το βαθμό ικανοποίησης σύμφωνα με τους (Sternberg & Barnes, 1985, Levinger, 1966, βλ. Χριστοπούλου, 2006). Η ικανοποίηση σχετίζεται με την

εξιδανίκευση παρά με τον ρεαλισμό στις σχέσεις. Η εντύπωση του καθενός για τον σύντροφο του αποτελούν καθρέφτη για την εικόνα του εαυτού του και του άλλου. Οι σύντροφοι βλέπουν πιο αισιόδοξα τον αγαπημένο/η από ότι τον εαυτό τους. Έχει αποδειχθεί ότι τα άτομα είναι πιο ευτυχισμένα στις ρομαντικές σχέσεις όταν ο ένας εξιδανικεύει τον άλλον. Η εξιδανίκευση είναι αυτή που δίνει λύση στην μάχη μεταξύ της δέσμευσης και της αμφιβολίας, όπως ανέφεραν οι Murray και Holmes (1993, 1994). Αυτές οι θετικές "ψευδαισθήσεις" είναι πιο πιθανό να χαρακτηρίζουν τα ικανοποιημένα ζευγάρια ακόμα και τα παντρεμένα (Murray, Holmes & Griffin, 1996). Έχει δειχθεί ότι όταν θέτει κάποιος τον δεσμό του υπό το πρίσμα του επιθυμητού φακού, με το ιδανικό ταίρι, προστατεύει και τους δύο από πολλές συγκρούσεις (Murray, Holmes & Griffin, 1996). Μεταγενέστερες έρευνες, όμως, των Taylor, Kennedy και Davis. (1998) επισήμαναν ότι τα άτομα που ερμηνεύουν τα ελαττώματα των συντρόφων τους υπό το πρίσμα της λογικής και της κατανόησης, είναι πιο πιθανό να λαμβάνουν μεγαλύτερη ικανοποίηση από την σχέση τους στο μέλλον.

Ο (Hamburg, 2000, βλ. Χριστοπούλου, 2006) όρισε την ικανοποίηση μέσα από μια σχέση ως προς τον βαθμό της συμβατότητας μεταξύ των συντρόφων, που πρακτικά το ερμήνευσε ως ένα καλό επίπεδο συνεννόησης και αμοιβαίας επιβεβαίωσης που οδηγεί βήμα-βήμα στην προσωπική ανάπτυξη και των δύο συντρόφων. Υπάρχουν τρεις έννοιες κλειδιά στην θεωρία του Hamburg που σχετίζονται με την ικανοποίηση των συντρόφων από την σχέση. Πρόκειται για την επικοινωνία, την δέσμευση και την σκληρή δουλειά. Η έννοια της επικοινωνίας αναπαριστά την κατανόηση, τον τρόπο δηλαδή που οι σύντροφοι επικοινωνούν και καταλαβαίνουν τι λένε, χωρίς όμως να μπορούν να κατανοήσουν ο ένας τον άλλον, πώς σκέφτεται και πώς αισθάνεται ο σύντροφος τους. Άλλωστε, σύμφωνα με τους Vincent και Birchler (1975), οι σύζυγοι που έχουν προβλήματα επικοινωνίας μεταξύ τους, συνήθως δεν φαίνεται να παρουσιάζουν κανένα πρόβλημα επικοινωνίας με άλλους ανθρώπους γενικότερα. Γίνεται, λοιπόν, κατανοητό ότι τα προβλήματα που ενυπάρχουν στην συντροφική σχέση δημιουργούν δυσκολίες στην επικοινωνία και όχι το αντίστροφο. Όσο αναφορά την έννοια της δέσμευσης, ο Hamburg υποστήριξε πως όταν τα ζευγάρια είναι ευτυχισμένα δείχνουν αμοιβαία ότι θέλουν να διατηρήσουν την σχέση και παρατείνουν ή ενισχύσουν την δέσμευση, τότε το αίσθημα της ασφάλειας που έχουν αυξάνεται, με αποτέλεσμα να αυξάνεται και η ικανοποίηση που αντλούν από την συντροφική τους σχέση. Αντίθετα, όταν τα

δυστυχημένα ζευγάρια δείχνουν ο ένας στον άλλον ότι η δέσμευση τους αυτή ταλαντεύεται, τότε αυτομάτως νιώθουν ακόμα περισσότερο δυστυχημένοι. Τέλος, χρησιμοποιώντας την έννοια της σκληρής δουλειάς ο Harburg εξηγεί την επίμονη προσπάθεια που απαιτούν οι σχέσεις, χωρίς όμως αυτό από μόνο του να εγγυάται την ευτυχία των ζευγαριών.

Ο (Skinner, 1997, βλ. Χριστοπούλου, 2006) υποστήριξε την ύπαρξη τεσσάρων αξόνων που καθορίζουν την καλή λειτουργία της σχέσης του ζευγαριού. Οι άξονες αυτοί είναι α) το συναισθηματικό κλίμα (ρυθμιζόμενο κυρίως από την λεκτική επικοινωνία), β) η ικανότητα των συζύγων για δέσμευση και αποδέσμευση, γ) το είδος και η ποιότητα της λεκτικής επικοινωνίας και δ) ο τρόπος άσκησης της γονεϊκής εξουσίας. Για τον Tucker (1999), οι εγκυρότεροι προγνωστικοί δείκτες για μια επιτυχημένη μακρόχρονη σχέση είναι η ομοιότητα και η συμφωνία των χαρακτήρων. Σύγχρονοι αμερικάνοι ψυχολόγοι, Hoffman και Weiner (2003) που εξέτασαν το ζήτημα των στενών διαπροσωπικών σχέσεων κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι στενές σχέσεις που έχουν διάρκεια βασίζονται κατά βάση στην αρμονία της προσωπικότητας των δύο συντρόφων. Ο Katchadourian (1987) διαπίστωσε ότι τον πιο καθοριστικό ρόλο για μια επιτυχημένη συμβίωση αποτελεί η συντροφικότητα, με κύρια χαρακτηριστικά την αμοιβαία στοργή και έκφραση αγάπης, την ανοιχτή επικοινωνία και τον αλληλοσεβασμό. Κάποιες άλλες μελέτες υποστήριξαν ότι οι παράμετροι που θεωρούνται σημαντικοί για την σχέση του ζευγαριού, σύμφωνα με τους Gilbert και Shmusler (1996), είναι αυτές που αναφέρονται στις διαφορές μεταξύ των συζύγων σε συστήματα αξιών και «πιστεύω», στην αποτελεσματικότητα, στον τρόπο επίλυσης των συγκρούσεων και των προβλημάτων που εμφανίζονται στην οικογένεια, στην συναισθηματική εγγύτητα, στην σεξουαλική ικανοποίηση, στην δυνατότητα των δυο συζύγων να διασκεδάζουν μαζί ως ζευγάρι, στην φροντίδα και στην υποστήριξη του συζύγου όταν ο ένας έχει ανάγκη από τον άλλον.

Οι επιστήμονες (Hoffman & Weiner, 2003, βλ. Χριστοπούλου, 2006), μετά από πολλές έρευνες κατέληξαν στην θεωρία των 12 παραγόντων. Αυτός ο αριθμός είναι σημαντικός γιατί έχει οριστεί κλινικά και επιστημονικά παίρνοντας την ονομασία "Big 12". Πρόκειται για 12 παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά τις ρομαντικές σχέσεις, δημιουργώντας ή διαλύοντας τις στενές διαπροσωπικές σχέσεις. Οι παράγοντες αυτοί είναι η ανάγκη για συντροφιά, ο ιδεαλισμός, η συναισθηματική

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

ένταση, ο αυθορμητισμός, ο αισθησιασμός, η φροντίδα, ο υλισμός, η εξωστρέφεια, ο αισθητισμός, το επίπεδο δράσης, το υποκειμενικό αίσθημα ευτυχίας και η διανοητικότητα. Το συμπέρασμα που προκύπτει με βάση την θεωρία των Hoffman και Weiner είναι ότι όσο περισσότερο ταιριάζουν οι δύο σύντροφοι στα χαρακτηριστικά αυτά, τόσο περισσότερο ευχάριστη και μακρόχρονη θα είναι η σχέση τους.

Ένα άλλο θέμα που τέθηκε από τους μελετητές για την βελτίωση της ποιότητας και της αύξησης της αντιλαμβανόμενης ικανοποίησης από την συντροφική σχέση, αφορούσε τα γνωστικά σχήματα εαυτού. Πρόσφατα ερευνητικά αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι η λιγότερη επανεξέταση και ο αυτοπροσδιορισμός των παιδικών εμπειριών και της γονικής φροντίδας σχετίζονται με περισσότερη αντιλαμβανόμενη ικανοποίηση από την συντροφική σχέση. Αντίθετα, η υπεραπασχόληση με το παρελθόν και τις οικογενειακές εμπειρίες έχει συνδεθεί με λιγότερη αντιλαμβανόμενη ικανοποίηση από την συντροφική σχέση (Gerlsma, 2000). Παρόλο που οι αναμνήσεις από την παιδική ηλικία έχουν αποδειχθεί σταθερές, όπως αναφέρει ο Gerlsma (1994), εντούτοις σύμφωνα με τα ερευνητικά αποτελέσματα ο διαφορετικός τρόπος σκέψης θα μπορούσε να επιφέρει αλλαγές στο πλαίσιο και αλλαγές στην γενικότερη ψυχολογική προσαρμογή του ατόμου, όπως απεδείχθη από τους Greenwald (1980) και Ross (1989). Αυτές οι αλλαγές στον τρόπο σκέψης είναι αποτέλεσμα των γεγονότων της ζωής, της μοίρας, της τύχης, της ανθρώπινης συνδιαλλαγής, της υγείας και μπορούν να αλλάξουν τα γνωστικά μοντέλα εαυτού του καθενός και για τους άλλους, όπως χαρακτηριστικά υποστήριξαν οι Parker και Simmons (1992).

Ακόμη ένας παράγοντας που φαίνεται να επηρεάζει την ικανοποίηση που λαμβάνουν οι σύντροφοι από την σχέση τους και τα θετικά συναισθήματα είναι η εμπιστοσύνη. Έχει παρατηρηθεί πως ζευγάρια με υψηλότερα ποσοστά εμπιστοσύνης αναφέρουν ότι χαίρονται περισσότερο με τις επιτυχίες του συντρόφου τους χωρίς να ανησυχούν αν θα τους εγκαταλείψει για μια πιο επιτυχημένη προσωπικότητα σε αντίθεση με τα ζευγάρια που έχουν χαμηλότερα ποσοστά εμπιστοσύνης (Lockwood, Dolderman, Salder & Gerchak, 2004). Τα χαμηλά επίπεδα εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο συντρόφων και η διαρκής εναλλαγή στις πεποιθήσεις του ατόμου για την σχέση

του και τον σύντροφο του, συνδέονται με την μικρότερη αντιλαμβανόμενη ικανοποίηση και με την άσχημη έκβαση της σχέσης (Campbell, Simpson, Boldry & Rubbin, 2010). Γενικότερα έχειδειχθεί ότι οι άνθρωποι είναι περισσότερο ικανοποιημένοι και δεμένοι μέσα στην σχέση τους όταν έχουν εμπιστοσύνη στην αγάπη και στην δέσμευση του συντρόφου τους, με βάση την έρευνα των Murray, Holmes και Griffin (2000) και Murray, Holmes, Griffin, Bellavia και Rose (2001). Η σημασία του να νιώθει κανείς αναντικατάστατος μέσα στην σχέση κατά τα λεγόμενα και τα συναισθήματα του συντρόφου του φέρει εμπιστοσύνη και πολλά οφέλη στην σχέση. Οι άνθρωποι νιώθουν μεγάλη ασφάλεια όταν νιώθουν ότι στα μάτια του συντρόφου τους έχουν μεγάλη αξία για πραγματικούς λόγους, ρεαλιστικούς, ώστε να είναι δύσκολο να αντικατασταθούν από κάποια άλλη επιλογή. Οι λόγοι αυτοί αφορούν κατά κύριο λόγο τα έμφυτα χαρίσματα του κάθε ατόμου, και συγκεκριμένα την εμφάνιση και τον χαρακτήρα του όπως διαπίστωσαν οι Murray et al. (2000). Επιπρόσθετα, σε έρευνες που πραγματοποιήθηκαν για τις διαφορές των δύο φύλων ως προς την σημασία της εμπιστοσύνη στην σχέση, παρατηρήθηκε ότι ο βαθμός της εμπιστοσύνης που έχουν οι γυναίκες για τους συντρόφους τους επηρεάζει περισσότερο την σχέση συγκριτικά με το επίπεδο της εμπιστοσύνης των αντρών, δημιουργώντας αμφιβολίες ή φέρνοντας την ευτυχία στην σχέση. Αυτό εξηγήθηκε από τον Acitelli (2001) όταν απέδειξε ότι οι γυναίκες συνήθως διατηρούν και ελέγχουν την αποτελεσματικότητα μιας σχέσης περισσότερο από τους άντρες.

Τα αποτελέσματα των μελετών των (Κατάκη, Ανδρουτσοπούλου, Γαβριηλίδου, Γρηγοροπούλου & Λάκκα, 1999, βλ. Χριστοπούλου, 2006) παρουσίασαν την ικανοποίηση από την σχέση σε αντιδιαστολή με την ισότητα ως προς την ανταλλαγή του τι προσφέρει ο ένας σύντροφος και τι δίνει ο άλλος μέσα στην σχέση. Οι Tobby και Cosmides (1996) χαρακτήρισαν ένα από τα πιο χαρακτηριστικά φαινόμενα στην συντροφικότητα αυτό "του παράδοξου τραπεζίτη". Οι άνθρωποι χρειάζονται περισσότερα "δάνεια" αφοσίωσης και προθυμίας από τον σύντροφο τους όταν οι ίδιοι είναι κακοί οφειλέτες. Όπως συμπεραίνουν και οι Doherty και Jacobson (1982) η δυσαρέσκεια από έναν γάμο εκφράζεται βασικά μέσα από την αναλογία που υπάρχει ανάμεσα στην ενίσχυση και στην απόρριψη που εκδηλώνεται μεταξύ των συντρόφων κατά την μεταξύ τους συναλλαγή. Η αποδοχή του συντρόφου για αυτό το οποίο είναι συνιστά σημαντικό χαρακτηριστικό για την ποιότητα της σχέσης. Σύμφωνα με την προηγούμενη έρευνα του 1999, τόσο οι άντρες όσο και οι γυναίκες

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

του δείγματος υποστήριξαν ότι η ουσιαστική εξίσωση της προσφοράς μεταξύ των δύο φύλων λειτουργεί ως πρόσφορο έδαφος για μια λειτουργική και ικανοποιητική σχέση. Τέλος η πιο πρόσφατη έρευνα στο θέμα των διαπροσωπικών σχέσεων βεβαιώνει ότι και τα δύο φύλα επιδιώκουν και επιζητούν ισότιμη επικοινωνία, αμοιβαιότητα, άνοιγμα και κατανόηση. Η ύπαρξη ομοιοτήτων και σημείων συνάντησης (ενδιαφερόντων, παρόμοιας φάσης ζωής, κ.τ.λ.) θεωρούνται απαραίτητα συστατικά μιας βιώσιμης σχέσης (Dennis, 2011). Επιπλέον, οι Reissman, Aron, Berger (1993) παρουσίασαν μια θετική σχέση ανάμεσα στην αντιλαμβανόμενη ικανοποίηση από την σχέση και στον χρόνο που περνάνε οι σύντροφοι μεταξύ τους. Ο χρόνος που περνάει μαζί το ζευγάρι αυξάνει την αντιλαμβανόμενη ικανοποίηση από την σχέση και αποτέλεσμα αυτού είναι να μεγαλώνει η επιθυμία των συντρόφων να βρεθούν περισσότερο χρόνο με τον σύντροφο τους, σύμφωνα με έρευνες των Vangelisti και Baski (1993), Zuo (1992) και White (1983). Από τα παραπάνω διακρίνεται ότι η ελάττωση των αρνητικών παραγόντων και συναισθημάτων είναι ο πιο ισχυρός και ο πιο συνεπής προβλεπτικός παράγοντας για την ποιότητα του δεσμού και την ικανοποίηση που λαμβάνει το ζευγάρι, όπως αναφέρει ο Gottman (1994). Ο ίδιος ονομάτισε ως αρνητικά συναισθήματα την κριτική διάθεση, την περιφρόνηση, την απάθεια και τον γενικότερο αρνητισμό. Τα θετικά συναισθήματα αντιθέτως έχουν την ικανότητα να φέρνουν χαρά, αισιοδοξία και ασφάλεια για το μέλλον της σχέσης. Συμπληρωματικά, μια παλαιότερη έρευνα από τον χώρο των σχέσεων είχε παρουσιάσει ότι τα ζευγάρια με μικρή ικανοποίηση από τον γάμο τους ανέφεραν σημαντικές αλλαγές στην συμπεριφορά τους όταν ενίσχυσαν το δέσιμο μεταξύ τους μέσω της επαφής, της αγκαλιάς, της αμοιβαίας ανταλλαγής θετικών συναισθημάτων, του γέλιου, του παιχνιδιού και της αναζήτησης της οικειότητας από τον σύντροφο τους, ενώ και τα δύο φύλα, είχε παρατηρηθεί ότι είχαν παρόμοιες εκτιμήσεις για τις παραπάνω συμπεριφορές (Noller & Fitzpatrick, 1988).

Άλλοι ερευνητές εξέτασαν τον λόγο των λειτουργικών ορίων για το κάθε ζευγάρι. Ο (Κυριακίδης, 1999, βλ. Χριστοπούλου, 2006) συμπέρανε πως όταν τα στεγανά του "εγώ" και του "εσύ" ξεπεραστούν, τότε το "εμείς" γίνεται στέρεο και η πληρότητα της σχέσης βιώνεται αμοιβαία, ενώ με την συνεξάρτηση του ζευγαριού διαμορφώνεται ουσιαστικά η ταυτότητα του ζευγαριού. Παράλληλα, κάθε μέλος

διατηρεί την ανεξαρτησία του, ώστε να διασφαλίσει την ατομική του ταυτότητα και συγχρόνως να επιτύχει την προσωπική του ανάπτυξη. Σε άλλες έρευνες, αποδείχθηκε ότι η ατομική αυτονομία συνεπάγεται και αυτονομία μέσα στην σχέση, που με την σειρά της συνεπάγεται και ικανοποίηση από την σχέση και ευκολότερη επίλυση των συγκρούσεων. Σύμφωνα με την έρευνα του Heine, χαρακτηριστικά που βοηθούν μια σχέση, είναι οι συμπεριφορές που επιτρέπουν την ανεξαρτησία, που δείχνουν μια προσπάθεια κατανόησης του συναισθήματος του άλλου και που εγκαθιστούν ένα κλίμα εμπιστοσύνης. Έτσι, τα άτομα με υψηλή ατομική αυτονομία και επομένως υψηλή αυτονομία μέσα στην σχέση, τείνουν να εμφανίζουν κατά την ώρα της σύγκρουσης λιγότερες αμυντικές συμπεριφορές και περισσότερη κατανόηση, όπως κατέδειξαν οι Burn και Ward (2005). Πρόσφατα αποτελέσματα κατέδειξαν την αναγκαιότητα της διατήρησης της ατομικότητας και της διαφορετικότητας του εαυτού και του άλλου (Dennis, 2011).

2.1. Υποθέσεις της έρευνας

Με βάση την συγκεκριμένη έρευνα και σύμφωνα με όσα έχουν λεχθεί παραπάνω, οι υποθέσεις που πραγματεύεται η εν λόγω εργασία είναι οι εξής:

α)Υποθέτουμε ότι η αντιλαμβανόμενη απόρριψη από την μητέρα/ πατέρα στην παιδική ηλικία του ατόμου σχετίζεται αρνητικά με την ικανοποίηση που λαμβάνει από την συντροφική σχέση, αλλά και με την επιφυλακτικότητα, την απόρριψη και την ανασφάλεια στο εκφραστικό κομμάτι της σχέσης του.

β)Υποθέτουμε ότι η αντιλαμβανόμενη αποδοχή από τον σύντροφο σχετίζεται θετικά με την ικανοποίηση που λαμβάνει το άτομο από την συντροφική σχέση, αλλά και με την εμπιστοσύνη, την αποδοχή και την ασφάλεια στο εκφραστικό κομμάτι της σχέσης του.

γ)Υποθέτουμε ότι η αντιλαμβανόμενη αποδοχή από τον σύντροφο μειώνει την επίδραση της αντιλαμβανόμενης απόρριψης από την μητέρα/ πατέρα στην ικανοποίηση από στην συντροφική σχέση και από την δυνατότητα έκφρασης μέσα στη σχέση.

δ)Υποθέτουμε ότι η διάρκεια της συντροφικής σχέσης και το φύλο του ατόμου σχετίζονται θετικά με την ικανοποίηση από την σχέση αλλά και με την εμπιστοσύνη, την αποδοχή και την ασφάλεια στο εκφραστικό κομμάτι της σχέσης.

B' Μέρος

Μεθοδολογία

Συμμετέχοντες

Στην έρευνα έλαβαν μέρος 183 άτομα από τα 10 διαφορετικά τμήματα του πανεπιστημίου Κρήτης στην πόλη του Ρεθύμνου. Οι συμμετέχοντες είναι κορίτσια και αγόρια που είχαν αναπτύξει ή συνεχίζουν να διατηρούν σημαντικές διαπροσωπικές σχέσεις, συντροφικές, οικογενειακές, φιλικές και συγγενικές. Το δείγμα αποτελούνταν από 117 κορίτσια και 64 αγόρια φοιτητές/τριες του πανεπιστημίου (το άθροισμά τους είναι 181 γιατί 2 συμμετέχοντες δεν ολοκλήρωσαν το ερωτηματολόγιο) και ο μέσος όρος ηλικίας ήταν 21.26 χρόνια ($SD = 3,107$).

Διαδικασία

Η συλλογή των δεδομένων έγινε στο Πανεπιστήμιο Κρήτης στο Ρέθυμνο κατά τη διάρκεια του εαρινού εξαμήνου του ακαδημαϊκού έτους 2010/11. Οι συμμετέχοντες συμπλήρωναν το ερωτηματολόγιο στους χώρους του πανεπιστημίου ή κατά τη διάρκεια των μαθημάτων τους μετά από έγκριση των καθηγητών. Ο χρόνος συμπλήρωσης, αν και δεν ήταν χρονικά πιεστική η ολοκλήρωση, γύρω στα 10-15 λεπτά. Για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου δεν δόθηκε καμία αμοιβή, η συμμετοχή στην έρευνα ήταν εθελοντική και όλοι οι συμμετέχοντες πληροφορήθηκαν ότι το περιεχόμενο των ερωτηματολογίων είναι άκρως εμπιστευτικό. Από αναφορές πολλών φοιτητών φάνηκε πως το θέμα προσέλκυσε το ενδιαφέρον τους.

Ερευνητικά Εργαλεία

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

Δημογραφικά στοιχεία

Χρησιμοποιήθηκε ένα μικρό ερωτηματολόγιο για την καταγραφή δημογραφικών στοιχείων και ειδικότερα για την συλλογή πληροφοριών σχετικά με το φύλο, την ηλικία, την εθνικότητα, την διαμονή, λεπτομέρειες για την σχολή, την οικογενειακή κατάσταση γονέων, τα αδέρφια και το μορφωτικό επίπεδο των γονέων.

Ερωτηματολόγια

Adult version of the Parental Acceptance-Rejection Questionnaire (Adult PARQ; Rohner, 2005c) PARQ_F_Tot (Parental Acceptance-Rejection Q're) – Ερωτηματολόγιο Αναμνήσεων Αποδοχής/ Απόρριψης από Πατέρα. PARQ_M_Tot- Ερωτηματολόγιο Αναμνήσεων Αποδοχής-Απόρριψης από Μητέρα.

Πρόκειται για κλίμακες αυτοαναφορών για την εκτίμηση των αναμνήσεων αποδοχής/απόρριψης από τον πατέρα στην κλίμακα PARQ_F_Tot και αναμνήσεων αποδοχής/ απόρριψης από την μητέρα στην κλίμακα PARQ_M_Tot. Και οι δύο κλίμακες αναγράφουν ερωτήματα για την περιγραφή των γονεϊκών συμπεριφορών από τα παιδικά χρόνια του συμμετέχοντα. Αποτελούνται από 24 ερωτήσεις για την μέτρηση της αντιλαμβανόμενης μητρικής και πατρικής στοργής/ αγάπης, εχθρικότητας/ επιθετικότητας, αδιαφορίας/ παραμέλησης και αδιαφοροποίητης απόρριψης. Οι συμμετέχοντες συμπληρώνουν τις φόρμες με την βοήθεια της κλίμακας Likert από το 1(πάντα) έως το 4(ποτέ). Στις αναμνήσεις αποδοχής/ απόρριψης από τον πατέρα και την μητέρα το ψηλό σκορ σημαίνει υψηλή αποδοχή. Το Adult PARQ_Tot έχει δείξει καλή εσωτερική συνοχή σε διαπολιτισμική ανάλυση $\alpha=0.89$ (Khaleque & Rohner, 2001) και στην συγκεκριμένη έρευνα οι δείκτες ήταν $\alpha=0,93$ για την συνολική κλίμακα $\alpha=0,92$ και $\alpha=0,91$ για τις υποκλίμακες της μητέρας και του πατέρα αντίστοιχα.

Παραδείγματα ερωτηματολογίου για τον πατέρα και την μητέρα:

1. Έλεγε καλά λόγια για μένα.
2. Δε μου έδινε καθόλου σημασία.
3. Με διευκόλυνε με τον τρόπο του να του μιλώ για πράγματα που ήταν σημαντικά για μένα.
4. Με χτυπούσε ακόμη κι αν μερικές φορές δεν το άξιζα.

IPAQ_Tot: (Intimate Partner Attachment Q're). (IPAR/CQ; Rohner, 2005a).
Ερωτηματολόγιο Αντιλαμβανόμενης Ποιότητα της Σχέσης/ Αντιλαμβανόμενη Ικανοποίηση από την Σχέση.

Το ερωτηματολόγιο του Rohner (2005b) έχει σταθμιστεί να υπολογίζει το πώς το άτομο αντιλαμβάνεται την ποιότητα της σχέσης με τον/την σύντροφο του. Το υψηλό σκορ των αποτελεσμάτων ερμηνεύεται ως χαμηλή αντιλαμβανόμενη ποιότητα της συντροφικής σχέσης. Οι συμμετέχοντες συμπληρώνουν τις φόρμες με την βοήθεια της κλίμακας Likert (από το 1 έως το 4) και διαφέρουν ανά πρόταση. Το IPAQ_Tot στην παρούσα έρευνα επιδεικνύει καλή αξιοπιστία με $\alpha=0.80$.

Παραδείγματα ερωτηματολογίου για την ποιότητα/ ικανοποίηση από την σχέση:

1. Αισθάνεσαι ότι ο/η σύντροφος σου είναι μοναδικός/ή και αναντικατάστατος/η;
2. Επιθυμείς να περνάς χρόνο με το/τη σύντροφο σου ή να είσαι κοντά του/της;
3. Αισθάνεσαι ευτυχισμένος/η όταν συναντάς το/τη σύντροφό σου μετά από μια περίοδο χωρισμού;
4. Αισθάνομαι συναισθηματική εγγύτητα με το/τη σύντροφο μου.

Intimate Adult Relationship Questionnaire (IARQ; Rohner, 2007b) or the Intimate Partner Acceptance-Rejection/Control Questionnaire (IPAR/CQ; Rohner,

2005a) IPAR_60 (Intimate Partner Acceptance-Rejection –total – Ερωτηματολόγιο αντιλαμβανόμενης αποδοχής-απόρριψης από τον/την σύντροφο.

Είναι ένα ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς που σχεδιάστηκε για να μετρά την ποιότητα της σχέσης μέσα από τον υπολογισμό της αντιλαμβανόμενης αποδοχής/απόρριψης που δέχεται ο συμμετέχων από τον/την σύντροφό του. Το υψηλό σκορ αποτελεσμάτων ερμηνεύεται ως υψηλή αποδοχή από τον σύντροφο. Το ερωτηματολόγιο συμπληρώνεται με την βοήθεια της κλίμακας Likert από 1(πάντα) έως 4(ποτέ). Η υποκλίμακα της αντιλαμβανόμενης αποδοχής /απόρριψης έχει δείξει καλή η αξιοπιστία σε επίπεδο $\alpha=0,92$.

Παραδείγματα ερωτηματολογίου για τον σύντροφο:

1. Λέει καλά λόγια για εμένα.
2. Μουρμουρά και με μαλώνει.
3. Δε μου δίνει καθόλου σημασία.
4. Μου μιλά για τα σχέδια μας και ακούει τη γνώμη μου.

IPAR_Control: (Intimate Partner Acceptance-Rejection – Υποκλίμακα ελέγχου του IPAR_73_Tot). IPAR_Control (Intimate Partner Acceptance-Rejection – Υποκλίμακα ελέγχου Αντιλαμβανόμενος έλεγχος μέσα στην σχέση από τον σύντροφο.

Είναι ένα ερωτηματολόγιο που σχεδιάστηκε για να υπολογίζει το πως αντιλαμβάνεται το άτομο τον έλεγχο από τον/την σύντροφο του μέσα στην σχέση. Τα αποτελέσματα που χαρακτηρίζονται από υψηλή βαθμολογία ερμηνεύονται ως χαμηλή αίσθηση ελέγχου από τον/την σύντροφο. Οι συμμετέχοντες συμπληρώνουν τις απαντήσεις τους υπό την μορφή της κλίμακας Likert από 1 (πάντα) έως 4(ποτέ). Στην παρούσα υποκλίμακα ο συντελεστής Cronbach alpha ήταν $\alpha=0,84$.

Παραδείγματα ερωτηματολογίου για τον έλεγχο μέσα στην σχέση:

1. Προσπαθεί να ελέγξει αυτά που κάνω.
2. Θέλει να ξέρει ακριβώς πού πηγαίνω όταν βγαίνω έξω.
3. Μου λέει πώς θα έπρεπε να συμπεριφέρομαι.
4. Μου δίνει όση ελευθερία θέλω.

Repertory Grid technique. Ερωτηματολόγιο Επιφυλακτικότητας στην Έκφραση Μέσα στη Σχέση, Αίσθημα Αποδοχής στην Έκφραση Μέσα στη Σχέση, Αίσθημα Ασφάλειας στην έκφραση Μέσα στη Σχέση.

Η ονομαζόμενη Kelly's (1955) Repertory Grid technique, σχεδιάστηκε για να παρουσιάσει εμπειρικά τις γνωστικές εκτιμήσεις ενός ατόμου ως προς τον σύντροφο του συγκριτικά με το πώς αντιλαμβάνεται σημαντικές καταστάσεις. Οι Fransella & Bannister (1977) διέγραψαν πολλές εκδοχές της Repertory Grid technique για να εξαλείψουν κάποια μεθοδολογικά προβλήματα που είχαν προκύψει. Το κριτήριο επιλογής των συγκεκριμένων στοιχείων έγινε για να παρουσιαστεί μια κλίμακα η οποία θα εμπεριέχει εκείνα τα βασικά συναισθηματικά επεισόδια που σχετίζονται με το επικοινωνιακό συζυγικό πλαίσιο. Στο συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο που απαρτίζεται από 12 υποερωτήματα οι συμμετέχοντες καλούνται να συνεκτιμήσουν το μέγεθος και την έκταση της επιφυλακτικότητας, της αποδοχής και της ασφάλειας των αυτοαναφορών του για κάθε θεωρητικό κατασκεύασμα περιγράφοντας " πώς θα ένιωθε " σε συγκεκριμένα συναισθηματικά επεισόδια. Με την κλίμακα INHIBITED_Tot εκτιμάται η επιφυλακτικότητα στην έκφραση μέσα στη σχέση, με την κλίμακα ACCEPTED_Tot το αίσθημα της αποδοχής στην έκφραση μέσα στη σχέση, ενώ με την κλίμακα SECURE_Tot υπολογίζεται το αίσθημα ασφάλειας στην έκφραση μέσα στη σχέση. Ο τρόπος βαθμολόγησης κυμαίνεται στις τιμές 1 (ποτέ δεν θα ένιωθα) μέχρι 5 (πάντα θα ένιωθα). Τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου παρουσιάζουν ότι το υψηλό σκορ σημαίνει μεγαλύτερη επιφυλακτικότητα, μεγαλύτερο αίσθημα αποδοχής και μεγαλύτερο αίσθημα ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση. Στην παρούσα έρευνα ο συντελεστής Cronbach alpha ήταν 0,79.

Παραδείγματα ερωτηματολογίου για την επιφυλακτικότητα, το αίσθημα αποδοχής και ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση:

1. Να ζητήσω συγνώμη από τον/την σύντροφο μου.
2. Να αποζητήσω από τον/την σύντροφο μου οικειότητα και φροντίδα.
3. Να ακουμπήσω και αγκαλιάσω τον/την σύντροφο μου.
4. Να πω στον/στην σύντροφο μου τι είναι αυτό που με αρέσει σε αυτόν.

Τα προαναφερθέντα ερωτηματολόγια επισυνάπτονται στο Παράρτημα.

Interaction v 1.4

Το Interaction v 1.4 είναι ένα εξειδικευμένο στατιστικό πρόγραμμα, του Daniel S. Soper, που γνωρίσαμε εκτενέστερα στα πλαίσια αυτής της πτυχιακής για τις ανάγκες της έρευνας. Ο ενθουσιασμός που προήλθε από την χρήση του αλλά και η ιδιαίτερη ερμηνεία που προσέφερε στα αποτελέσματά μας, θεωρήθηκε ως αφορμή για να αναφερθούν κάποιες πληροφορίες για την δημιουργία και την χρησιμότητα του. Το πρόγραμμα αυτό, λοιπόν, σχεδιάστηκε με σκοπό τον υπολογισμό της επίδρασης μιας μεταβλητής που λειτουργεί ως ρυθμιστής στην σχέση μεταξύ της ανεξάρτητης και της εξαρτημένης μεταβλητής. Η μεταβλητή που λειτουργεί ως ρυθμιστής της σχέσης ονομάζεται moderator (τροποποιητής) και ανάλογα με το βαθμό της επίδρασης της επηρεάζει την κατεύθυνση της σχέσης. Σε αυτήν την περίπτωση η επίδραση του ρυθμιστή, ισχυρή ή σθεναρή, επιφέρει αλλαγές στην κατεύθυνση της σχέσης με θετική ή αρνητική φορά (Baron & Kenny, 1986. Frazier, Barron, & Tix, 2004). Οι υποθέσεις αυτές μπορούν να ελεγχθούν με την εφαρμογή της Ιεραρχικής Ανάλυσης Παλινδρόμησης σε πέντε διαδοχικά στάδια: το πρώτο (main effect) αποτελεί την ανεξάρτητη που προβλέπει την εξαρτημένη μεταβλητή, το δεύτερο (interaction term) είναι ο ρυθμιστικός παράγοντας στην σχέση της ανεξάρτητης και της εξαρτημένης μεταβλητής, το τρίτο και το τέταρτο (R-square και R-square change αναλύσεις) και τέλος ανάλυση ANOVA για το R-square. Η επίδραση του ρυθμιστή

θεωρείται σημαντική όταν ο όρος της αλληλεπίδρασης (interaction term), δηλαδή το γινόμενο των τιμών της ανεξάρτητης μεταβλητής και του ρυθμιστικού παράγοντα, είναι στατιστικά σημαντικός, αφού ελεγχθούν οι κύριες επιδράσεις των μεταβλητών (Baron & Kenny, 1986). Στην περίπτωση αυτή, αποτελεί κοινή πρακτική η περαιτέρω διερεύνηση των επιδράσεων της ανεξάρτητης μεταβλητής για διαφορετικά επίπεδα τιμών του ρυθμιστικού παράγοντα, μια μέθοδος γνωστή ως simple slope analysis σύμφωνα με τους μελετητές Aiken και West (1991) και τους Frazier, et al. (2004). Οι Cohen, Cohen, West και Aiken (2003) επισήμαναν ότι ως αντιπροσωπευτικές τιμές της μεταβλητής ρυθμιστή επιλέγονται συνήθως αυτές που αντιστοιχούν σε μία ή δύο τυπικές αποκλίσεις άνω και μία ή δύο τυπικές αποκλίσεις κάτω του μέσου όρου της. Επιπλέον, για κάθε τιμή κατασκευάζεται μία ευθεία παλινδρόμησης και εξετάζεται η στατιστική της σημαντικότητα (Howell, 2007). Με αυτήν την διαδικασία, μπορεί να αξιολογηθεί τόσο η ένταση όσο και η κατεύθυνση της σχέσης μεταξύ ανεξάρτητης και εξαρτημένης μεταβλητής για διαφορετικά επίπεδα τιμών του ρυθμιστικού παράγοντα. Όλες οι αναλύσεις που θα ακολουθήσουν στην συνέχεια, πραγματοποιήθηκαν σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, με την στατιστική έκδοση SPSS v.19 και το εξειδικευμένο λογισμικό πρόγραμμα, Interaction v1.4 του Daniel S. Soper.

3. Ανάλυση Δεδομένων

Η διαδικασία της στατιστικής ανάλυσης έγινε με τη βοήθεια του SPSS.19. Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν από το συνολικό δείγμα αναλύθηκαν με βάση τον Μ.Ο. , την διακύμανση, το T-test για ανεξάρτητα δείγματα , τις συσχετίσεις Pearson και την ιεραρχική πολλαπλή παλινδρόμηση. Ως ανεξάρτητες μεταβλητές χρησιμοποιήθηκαν η αντιλαμβανόμενη ποιότητα της σχέσης/ η ικανοποίηση από την σχέση και το αίσθημα αποδοχής, ασφάλειας και επιφυλακτικότητας στην έκφραση μέσα στην συντροφική σχέση. Η επιλογή των συγκεκριμένων μεθόδων έγινε με σκοπό την μελέτη για την τεκμηρίωση ή όχι των υποθέσεων.

Αποτελέσματα

Αναλύσεις T-test και Συσχετίσεις

T- test

Χρησιμοποιήθηκε ο μη συσχετισμένος έλεγχος t για να υπολογίσουμε αν οι μέσοι όροι των δύο φύλων διαφέρουν σημαντικά ο ένας από τον άλλον. Βρέθηκε ότι ο μέσος όρος των τιμών της αντιλαμβανόμενης αποδοχής του πατέρα στα κορίτσια (M=81.95, SD=10,89) είναι στατιστικά υψηλότερος ($t = -2.36$, $SD=179$, $p < .01$) από αυτόν για τα αγόρια (M=78.09, SD=9.76). Οι αναμνήσεις από την αντιλαμβανόμενη αποδοχή από την μητέρα φάνηκαν πως δεν έχουν κάποια στατικά σημαντική σχέση με τις διαφορές του φύλου. Στην κλίμακα που αναφέρεται στην ικανοποίηση από την συντροφική σχέση αποδείχθηκε πως ο μέσος όρος των τιμών των αγοριών (M=18.81, SD=4.16) είναι στατιστικά υψηλότερος ($t=2.138$, $SD=157$, δίπλευρη $p < 0.5$) από αυτόν των κοριτσιών (M=17.24, SD=4.58). Επιπλέον, στο ερωτηματολόγιο αντιλαμβανόμενης αποδοχής/ απόρριψης από τον σύντροφο ο μέσος όρος των τιμών των κοριτσιών (M=202.68, SD=35.87) είναι στατιστικά υψηλότερος ($t = -3.24$, $SD=168$, δίπλευρη $p < .01$) από αυτόν των αγοριών (M=181.89, SD=47.33). Όσο αφορά την υποκλίμακα που αναφέρεται στο αίσθημα της επιφυλακτικότητας στην

έκφραση μέσα στην σχέση, παρατηρήθηκε πως ο μέσος όρος των τιμών των αγοριών ($M=28.67$, $SD=11.43$) είναι στατιστικά υψηλότερος ($t=3.75$, $SD=170$, δίπλευρη $p=0.00$) από αυτόν των κοριτσιών ($M=22.72$, $SD=9.03$). Έπειτα, σχετικά με την υποκλίμακα του αισθήματος της αποδοχής στην έκφραση μέσα στην σχέση, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι ο μέσος όρος των τιμών των κοριτσιών ($M=49.30$, $SD=7.81$) είναι στατιστικά υψηλότερος ($t=-3.021$, $SD=170$, δίπλευρη $p=0.03$) από αυτό των αγοριών ($M=45.45$, $SD=8.37$). Τέλος, στην υποκλίμακα του αισθήματος της ασφάλειας στην έκφραση στην συντροφική σχέση φάνηκε με βάση την ανάλυση ότι ο μέσος όρος των τιμών των κοριτσιών ($M=51.87$, $SD=8.71$) είναι στατιστικά υψηλότερος ($t=-5.13$, $SD=170$, δίπλευρη $p=0.00$) από αυτόν των αγοριών ($M=44.37$, $SD=10.01$). Στην μεταβλητή της διάρκειας της συντροφικής σχέσης δεν παρατηρήθηκε καμία στατιστικά σημαντική σχέση με τις διαφορές του φύλου.

Συσχετίσεις

Υπάρχει ένα πλήθος διαφορετικών συντελεστών συσχέτισης, όμως για τις ανάγκες της ανάλυσης χρησιμοποιήθηκε ο συντελεστής συσχέτισης Pearson. Με την βοήθεια του καταφέραμε να υπολογίσουμε γραμμικές και όχι σχέσεις μεταξύ των μεταβλητών. Συγκεκριμένα τα αποτελέσματα κατέδειξαν ότι οι αναμνήσεις αποδοχής από τον πατέρα έχουν μια στατιστικά σημαντική θετική σχέση με τις αναμνήσεις αποδοχής από την μητέρα ($\rho = 0.39$, $DF = 179$, $p < .01$), με το αίσθημα αποδοχής ($\rho = 0.32$, $DF = 168$, $p < 0.01$) και ασφάλειας ($\rho = 0.26$, $DF = 168$, $p < .01$) στην έκφραση μέσα στην σχέση και με την αντιλαμβανόμενη αποδοχή από τον σύντροφο ($\rho = 0.31$, $DF = 166$, $p < .01$). Τα άτομα που έχουν αναμνήσεις αποδοχής από τον πατέρα τους στην παιδική ηλικία τις περισσότερες φορές παρουσιάζουν υψηλή αντιλαμβανόμενη αποδοχή από την μητέρα στην παιδική τους ηλικία, υψηλή αποδοχή από τον σύντροφο τους και μεγαλύτερο αίσθημα αποδοχής και ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση. Αντίθετα, υπάρχει μια στατιστικά σημαντική αρνητική σχέση μεταξύ των αναμνήσεων αποδοχής από τον πατέρα, της αντιλαμβανόμενης ποιότητας / αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση ($\rho = -0.28$, $DF = 155$, $p < .01$) και της επιφυλακτικότητας στην έκφραση μέσα στην συντροφική σχέση ($\rho = -0.22$, $DF = 168$, $p < .01$). Συνεπώς τα άτομα που έχουν αναμνήσεις απόρριψης από τον πατέρα τους στην παιδική ηλικία συνήθως αναφέρουν χαμηλότερη αντιλαμβανόμενη

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

ποιότητα/ ικανοποίηση από την σχέση και μεγαλύτερη επιφυλακτικότητα στην έκφραση προς τον σύντροφο τους. Εν συνεχεία, υπάρχει μια στατιστικά σημαντική θετική σχέση μεταξύ των αναμνήσεων αποδοχής/ απόρριψης από την μητέρα στην παιδική ηλικία του ατόμου, των αναμνήσεων αποδοχής/ απόρριψης από τον πατέρα ($\rho = 0.39$, $DF = 179$, $p < .01$), του αισθήματος αποδοχής ($\rho = 0.23$, $DF = 170$, $p < .01$) και ασφάλειας ($\rho = 0.15$, $DF = 170$, $p < .01$) στην έκφραση μέσα στην σχέση και της αντιλαμβανόμενης αποδοχής από τον σύντροφο ($\rho = 0.33$, $DF = 168$, $p < .01$). Συμπερασματικά, τα άτομα που έχουν αναμνήσεις αποδοχής από την μητέρα τους στην παιδική ηλικία συνήθως αναφέρουν υψηλή αποδοχή από τον σύντροφο και υψηλό αίσθημα αποδοχής και ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση. Υπάρχει όμως και μια στατιστικά σημαντική αρνητική σχέση των αναμνήσεων αποδοχής από την μητέρα και της επιφυλακτικότητας ($\rho = -0.25$, $DF = 170$, $p < .01$) στην έκφραση μέσα στην σχέση καθώς και μια στατιστικά μέτρια αρνητική σχέση των αναμνήσεων αποδοχής και της αντιλαμβανόμενης ποιότητας/ αισθήματος ικανοποίησης από την σχέση ($\rho = -0.15$, $DF = 157$, $p < 0.05$). Προκύπτει λοιπόν ότι τα άτομα που έχουν αναμνήσεις απόρριψης από την μητέρα τους στην παιδική ηλικία συνήθως παρουσιάζουν μεγαλύτερη επιφυλακτικότητα στην έκφραση τους προς τον σύντροφο τους ενώ πιθανόν να αναφέρουν και χαμηλή αντιλαμβανόμενη ποιότητα/ ικανοποίηση από την συντροφική τους σχέση. Στον πίνακα (1) αναγράφεται πως υπάρχει μια στατιστικά σημαντική αρνητική σχέση μεταξύ της αντιλαμβανόμενης ποιότητας/ αισθήματος ικανοποίησης από την σχέση και των αναμνήσεων αποδοχής από τον πατέρα ($\rho = -0.28$, $DF = 155$, $p < .01$), των αναμνήσεων αποδοχής από την μητέρα κατά την παιδική ηλικία ($\rho = -0.15$, $DF = 157$, $p < .05$), του αισθήματος αποδοχής ($\rho = -0.49$, $DF = 151$, $p < .01$) και ασφάλειας ($\rho = -0.47$, $DF = 151$, $p < .01$) στην έκφραση μέσα στην σχέση και της αντιλαμβανόμενης αποδοχής από τον σύντροφο ($\rho = -0.47$, $DF = 156$, $p < .01$). Οι σύντροφοι λοιπόν που έχουν χαμηλό αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση τους/ θεωρούν πως η ποιότητα της σχέσης είναι χαμηλή, συνήθως έχουν τις περισσότερες αναμνήσεις απόρριψης από την μητέρα και τον πατέρα τους κατά την παιδική ηλικία, νιώθουν μικρότερο το αίσθημα της αποδοχής και της ασφάλειας στην έκφραση στην σχέση και αντιλαμβάνονται μεγαλύτερη απόρριψη από τον σύντροφο τους. Οι αναλύσεις όμως έδειξαν και μια στατιστικά σημαντική θετική σχέση μεταξύ της αντιλαμβανόμενης ποιότητας/ αισθήματος ικανοποίησης από την σχέση και της επιφυλακτικότητας ($\rho = 0.34$, $DF = 151$, $p < .01$) στην έκφραση προς τον σύντροφο. Κατά συνέπεια λοιπόν οι σύντροφοι

που αναφέρουν υψηλό αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση τους/ θεωρούν πως η ποιότητα της σχέσης είναι υψηλή, τις περισσότερες φορές χαρακτηρίζονται από χαμηλότερα επίπεδα επιφυλακτικότητας στην έκφραση. Στον παρακάτω πίνακα όμως καταγράφεται και μια στατιστικά σημαντική αρνητική σχέση μεταξύ της επιφυλακτικότητας στην έκφραση μέσα στην σχέση και στις αναμνήσεις αποδοχής από τον πατέρα ($\rho = -0.22$, $DF = 168$, $p < .01$) και την μητέρα ($\rho = -0.25$, $DF = 170$, $p < .01$), στην αντιλαμβανόμενη ποιότητα/ αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση ($\rho = -0.34$, $DF = 151$, $p < .01$), στο αίσθημα αποδοχής ($\rho = -0.36$, $DF = 170$, $p < .01$) και ασφάλειας ($\rho = -0.40$, $DF = 170$, $p < .01$) στην έκφραση στην σχέση και στην αντιλαμβανόμενη αποδοχή από τον σύντροφο ($\rho = -0.24$, $DF = 162$, $p < .01$). Τα άτομα που έχουν μεγαλύτερη επιφυλακτικότητα στην έκφραση μέσα στην σχέση πολύ συχνά δηλώνουν μεγαλύτερη απόρριψη από μητέρα και πατέρα κατά την παιδική ηλικία, μικρότερη ικανοποίηση από την σχέση, μικρότερο αίσθημα αποδοχής και ασφάλειας στην έκφραση και μεγαλύτερη συντροφική απόρριψη. Επιπλέον, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχει μια στατιστικά σημαντική θετική σχέση ανάμεσα στην αίσθηση της αποδοχής στην έκφραση μέσα στην σχέση και στο φύλο ($\rho = 0.22$, $DF = 170$, $p < .01$), στις αναμνήσεις αποδοχής από τον πατέρα ($\rho = 0.32$, $DF = 168$, $p < .01$) και την μητέρα ($\rho = 0.23$, $DF = 170$, $p < .01$) κατά την παιδική σχέση, στην αίσθηση της ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση ($\rho = 0.62$, $DF = 170$, $p < .01$) και στην αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή ($\rho = 0.24$, $DF = 162$, $p < .01$). Συμπερασματικά, τα άτομα με μεγαλύτερο αίσθημα αποδοχής στην έκφραση τις περισσότερες φορές εμφανίζονται στα κορίτσια, έχουν λάβει μεγαλύτερη αποδοχή από μητέρα και πατέρα, υψηλότερο αίσθημα ασφάλειας στην έκφραση και μεγαλύτερη συντροφική αποδοχή. Αντίθετα, υπάρχει και μια στατιστικά σημαντική αρνητική σχέση ανάμεσα στην αίσθηση αποδοχής στην έκφραση μέσα στην σχέση, στην αντιλαμβανόμενη ποιότητα/ αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση ($\rho = -0.49$, $DF = 151$, $p < .01$) και στην επιφυλακτικότητα στην έκφραση μέσα στην σχέση ($\rho = -0.36$, $DF = 170$, $p < .01$). Συνοπτικά, οι σύντροφοι με μικρότερη αποδοχή στην έκφραση παρουσιάζουν χαμηλό αίσθημα ικανοποίησης/ αντιλαμβάνονται ως χαμηλή την ποιότητα της σχέσης και δηλώνουν μεγαλύτερη επιφυλακτικότητα στην έκφραση. Περαιτέρω αναλύσεις κατέδειξαν ότι έχει βρεθεί μια στατιστικά σημαντική θετική σχέση μεταξύ του αισθήματος ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση και των αναμνήσεων αποδοχής από τον πατέρα ($\rho = 0.26$, $DF = 168$, $p < .01$) και την μητέρα ($\rho = 0.15$, $DF = 170$, $p < .01$) στην παιδική περίοδο, του αισθήματος αποδοχής στην

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

έκφραση ($\rho = 0.62$, $DF = 170$, $p < .01$) και της συντροφικής αποδοχής ($\rho = 0.33$, $DF = 162$, $p < .01$). Άρα, οι σύντροφοι με μεγαλύτερο αίσθημα ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση συνήθως έχουν δεχθεί μεγαλύτερη αποδοχή από μητέρα και πατέρα, μεγαλύτερο αίσθημα αποδοχής στην έκφραση και μεγαλύτερη συντροφική αποδοχή. Έχει παρατηρηθεί και μια στατιστικά σημαντική αρνητική σχέση ανάμεσα στην αίσθηση ασφάλειας στην έκφραση και στην αντιλαμβανόμενη ποιότητα/αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση ($\rho = -0.47$, $DF = 151$, $p < .01$) και στην επιφυλακτικότητα στην έκφραση μέσα στην σχέση ($\rho = -0.40$, $DF = 170$, $p < .01$). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, τα άτομα που έχουν μικρότερο αίσθημα ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση συνήθως δεν νιώθουν ικανοποίηση από την σχέση τους και έχουν μεγαλύτερη επιφυλακτικότητα στο εκφραστικό μέρος της συνδιαλλαγής με τον σύντροφο τους. Τέλος, οι αναλύσεις της κλίμακας της αντιλαμβανόμενης συντροφικής αποδοχής απέδειξαν ότι υπάρχει μια στατιστικά σημαντική θετική σχέση με τις αναμνήσεις αποδοχής από πατέρα ($\rho = 0.31$, $DF = 166$, $p < .01$) και μητέρα ($\rho = 0.33$, $DF = 168$, $p < .01$) από την παιδική ηλικία και την αίσθηση της αποδοχής ($\rho = 0.24$, $DF = 162$, $p < .01$) και ασφάλειας ($\rho = 0.33$, $DF = 162$, $p < 0.001$) στην έκφραση μέσα στην σχέση. Το συμπέρασμα είναι ότι τα άτομα με υψηλή αποδοχή πολύ συχνά έχουν λάβει μεγαλύτερη αποδοχή από την μητέρα και τον πατέρα στην παιδική τους ηλικία και έχουν μεγαλύτερο αίσθημα αποδοχής και ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση. Όπως όμως φαίνεται στον πίνακα, η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή παρουσιάζει μια στατιστικά σημαντική αρνητική σχέση με την αντιλαμβανόμενη ποιότητα/αίσθημα ικανοποίησης από τον δεσμό ($\rho = -0.47$, $DF = 156$, $p < .01$) και την επιφυλακτικότητα στην έκφραση μέσα στην σχέση ($\rho = -0.24$, $DF = 162$, $p < .01$). Στην αντίθετη περίπτωση, τα άτομα που λαμβάνουν μεγάλη απόρριψη από τον σύντροφο τους τις περισσότερες φορές δεν είναι ικανοποιημένοι από την σχέση και διακρίνονται από μεγάλη επιφυλακτικότητα στην εκφραστικότητα τους μέσα στην σχέση. Με βάση τις αναλύσεις δεν προβλέπεται καμία σημαντική στατιστική σχέση για την μέτρηση της διάρκειας (υπολογισμός σε μήνες) της σχέσης.

Πίνακας 1. Συσχετίσεις ανάμεσα στις κλίμακες

		REL_ TOT	Gender	PARQ_F_Tot	PARQ_M_Tot	IPAQ_Tot	INHIBITED_Tot	ACCEPTD_Tot	SECURE_Tot	IPAR_60
ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΧΕΣΗΣ (REL_TOT)	Pearson Correlation	1	,073	,135	,060	-,102	-,034	,098	,045	,084
	Sig. (2- tailed)		,327	,071	,421	,202	,658	,202	,559	,275
	N	183	183	181	183	159	172	172	172	170
ΦΥΛΟ (Gender)	Pearson Correlation	,073	1	,174*	,116	-,168*	-,277**	,226**	,366**	,242**
	Sig. (2- tailed)	,327		,019	,118	,034	,000	,003	,000	,001
	N	183	183	181	183	159	172	172	172	170
ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ	Pearson Correlation	,135	,174*	1	,398**	-,286**	-,222**	,327**	,263**	,318**

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

(PARQ_F_Tot)										
	Sig. (2-tailed)	,071	,019		,000	,000	,004	,000	,001	,000
	N	181	181	181	181	157	170	170	170	168
ANAMNHΣEΙΣ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΗΤΕΡΑ	Pearson Correlation	,060	,116	,398**	1	-,155	-,252**	,233**	,154*	,331**
(PARQ_M_Tot)										
	Sig. (2-tailed)	,421	,118	,000		,051	,001	,002	,044	,000
	N	183	183	181	183	159	172	172	172	170
ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑ/ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ	Pearson Correlation	-,102	-,168*	-,286**	-,155	1	,341**	-,499**	-,470**	-,473**

ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΧΕΣΗ										
(IPAQ_Tot)										
	Sig. (2-tailed)	,202	,034	,000	,051		,000	,000	,000	,000
	N	159	159	157	159	159	153	153	153	158
ΕΠΙΦΥΛΑΚΤΙΚ ΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΚΦΡΑΣΗ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΣΧΕΣΗ	Pearson Correlation	-,034	-,277**	-,222**	-,252**	,341**	1	-,367**	-,405**	-,244**
(INHIBITED_Tot)										
	Sig. (2-tailed)	,658	,000	,004	,001	,000		,000	,000	,002
	N	172	172	170	172	153	172	172	172	164
ΑΙΣΘΗΜΑ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΣΤΗΝ ΕΚΦΡΑΣΗ ΜΕΣΑ	Pearson Correlation	,098	,226**	,327**	,233**	-,499**	-,367**	1	,622**	,249**

ΑΠΟΔΟΧΗ ΤΟΝ/ΤΗΝ ΣΥΝΤΡΟΦΟ (IPAR_60)	ΑΠΟ	Correlation								
		Sig. (2- tailed)	,275	,001	,000	,000	,000	,002	,001	,000
		N	170	170	168	170	158	164	164	164

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

3.1. Ανάλυση Παλινδρόμησης

Για να εξετάσουμε τον ρόλο της επιφυλακτικότητας, του αισθήματος της αποδοχής και της ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση και την αντιλαμβανόμενη ποιότητα/ αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση έγιναν τέσσερις διαφορετικές παλινδρομήσεις όπου η Επιφυλακτικότητα στην έκφραση μέσα στην σχέση (INHIBITED_Tot), το αίσθημα της Αποδοχής (ACCEPTED_Tot) και της Ασφάλειας (SECURE_Tot) στην έκφραση μέσα στην σχέση και η αντιλαμβανόμενη Ποιότητα/ αίσθημα Ικανοποίησης από την σχέση (IPAQ_Tot) αποτέλεσαν τις εξαρτημένες μεταβλητές. Ως ανεξάρτητες μεταβλητές ήταν το Φύλο (Gender), οι αναμνήσεις Αποδοχής από τον Πατέρα (PARQ_F_Tot), οι αναμνήσεις Αποδοχής από την Μητέρα (PARQ_M_Tot), η αντιλαμβανόμενη Αποδοχή από τον Σύντροφο (IPAR_60) και η Διάρκεια της σχέσης (REL_3Tot).

Στην πρώτη ανάλυση της ιεραρχικής πολλαπλής παλινδρόμησης, οι μεταβλητές πρόβλεψης του επιπέδου της επιφυλακτικότητας του ατόμου στην έκφραση του μέσα στην σχέση είναι οι εξής: οι αναμνήσεις αποδοχής από την μητέρα η οποία είναι μια αρνητική μεταβλητή πρόβλεψης ($B = -0.22$) και η αντιλαμβανόμενη ποιότητα/ αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση που είναι μια θετική μεταβλητή πρόβλεψης ($B = 0.28$). Το μοντέλο μας εξηγεί το 23% της διακύμανσης της επιφυλακτικότητας στην έκφραση μέσα στην σχέση $F(6, 134) = 6.79, p < .01$. Η επιφυλακτικότητα προβλέπεται από την αντιλαμβανόμενη απόρριψη από την μητέρα και την μικρότερη αντιλαμβανόμενη ποιότητα/ χαμηλό αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση. Δυνατότερη σχέση στην ανάλυση είναι αυτή της αντιλαμβανόμενης ποιότητας/ αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση.

Πίνακας 2. Ανάλυση Παλινδρόμησης μεταβλητών που προβλέπουν την INHIBITED_Tot.

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	T	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	40,591	10,840		3,745	,000
	Gender	-2,369	1,663	-,111	-1,425	,157
	PARQ_F_Tot	,075	,090	,081	,831	,408
	PARQ_M_Tot	-,233	,093	-,221	-2,512	,013
	IPAQ_Tot	,644	,198	,286	3,260	,001
	IPAR_60	-,053	,040	-,132	-1,314	,191
	REL_3TOT	,313	,203	,119	1,542	,125

Στην δεύτερη ανάλυση της ιεραρχικής πολλαπλής παλινδρόμησης, οι μεταβλητές πρόβλεψης του επιπέδου του αισθήματος της αποδοχής στην έκφραση μέσα στην σχέση είναι οι εξής: το φύλο του ατόμου (κορίτσια) που είναι μια θετική μεταβλητή πρόβλεψης ($B = 0.14$), η αντιλαμβανόμενη ποιότητα/ αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση η οποία είναι μια αρνητική μεταβλητή πρόβλεψης ($B = -0.36$) και η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή η οποία αποτελεί μια θετική μεταβλητή πρόβλεψης ($B = 0.22$). Το μοντέλο μας εξηγεί το 40% της διακύμανσης του αισθήματος αποδοχής στην έκφραση μέσα στην σχέση [$F(6, 134) = 14.8, p < .01$]. Το αίσθημα της αποδοχής στην έκφραση μέσα στην σχέση προβλέπεται από το φύλο του ατόμου (κορίτσια), από την υψηλή αντιλαμβανόμενη ποιότητα/ μεγάλο αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση και από την αποδοχή από τον σύντροφο.

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

Δυνατότερη σχέση αποδείχθηκε αυτή της αντιλαμβανόμενης ποιότητας/ αισθήματος ικανοποίησης από την σχέση.

Πίνακας 3. Ανάλυση Παλινδρόμησης μεταβλητών που προβλέπουν την ACCEPTED_Tot.

Model		Unstandardized Coefficients		Standard ized Coefficients	T	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	30,724	7,867		3,905	,000
	Gender	2,446	1,207	,140	2,027	,045
	PARQ_F_Tot	,016	,065	,021	,240	,810
	PARQ_M_Tot	,102	,067	,118	1,511	,133
	IPAQ_Tot	-,678	,143	-,368	-4,727	,000
	IPAR_60	,073	,029	,221	2,496	,014
	REL_3TOT	,195	,147	,090	1,324	,188

Στην τρίτη ανάλυση της ιεραρχικής πολλαπλής παλινδρόμησης, οι πιθανές μεταβλητές πρόβλεψης του επιπέδου του αισθήματος της ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση είναι οι παρακάτω: το φύλο του ατόμου ως μια θετική μεταβλητή πρόβλεψης ($B = 0.26$), η αντιλαμβανόμενη ποιότητα/ αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση η οποία είναι μια αρνητική μεταβλητή πρόβλεψης ($B = -0.30$) και η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή/ απόρριψη όπου αποτελεί μια θετική μεταβλητή πρόβλεψης ($B = 0.27$). Το αίσθημα της ασφάλειας μέσα στην σχέση προβλέπεται από το φύλο του ατόμου (κορίτσια), την υψηλή αντιλαμβανόμενη

ποιότητα/ μεγάλο αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση και την αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή. Το μοντέλο μας εξηγεί το 38% της διακύμανσης του αισθήματος της ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση ($F 6, 134=13,7, p < .01$). Το αίσθημα της ασφάλειας μέσα στην σχέση προβλέπεται από το φύλο του ατόμου (κορίτσια), την υψηλή αντιλαμβανόμενη ποιότητα/ μεγάλο αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση και την αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή. Δυνατότερη σχέση παρουσιάζεται αυτή με την αντιλαμβανόμενη ποιότητα/ αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση.

Πίνακας 4. Ανάλυση Παλινδρόμησης μεταβλητών που προβλέπουν την SECURE_Tot.

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	T	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	30,719	8,892		3,454	,001
	Gender	5,064	1,364	,261	3,713	,000
	PARQ_F_Tot	-,010	,074	-,012	-,139	,890
	PARQ_M_Tot	,010	,076	,011	,137	,891
	IPAQ_Tot	-,619	,162	-,302	-3,821	,000
	IPAR_60	,100	,033	,271	3,012	,003
	REL_3TOT	,257	,166	,107	1,547	,124

Στην τελευταία ανάλυση της ιεραρχικής πολλαπλής παλινδρόμησης, οι πιθανή μεταβλητή πρόβλεψης της αντιλαμβανόμενης ποιότητας/ αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση είναι η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή/ απόρριψη με μια αρνητική μεταβλητή πρόβλεψης ($B = -0.45$). Το μοντέλο μας εξηγεί το 23% της διακύμανσης

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

της αντιλαμβανόμενης ποιότητας/ αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση ($F_{5, 150} = 9.10, p < 0.1$). Η αντιλαμβανόμενη ποιότητα/ αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση προβλέπεται από την αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή, όπου και είναι η δυνατότερη σχέση στην συγκεκριμένη ανάλυση.

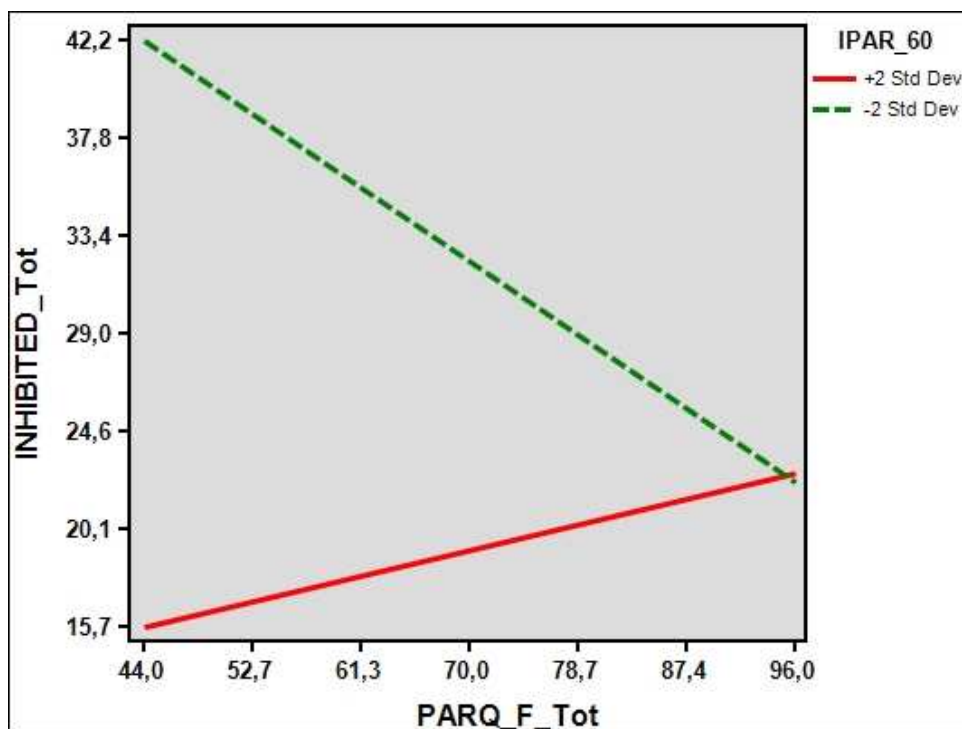
Πίνακας 5. Ανάλυση Παλινδρόμησης μεταβλητών που προβλέπουν την IPAQ_Tot.

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	T	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
1 (Constant)	34,979	3,126		11,188	,000
Gender	-,414	,690	-,044	-,599	,550
PARQ_F_Tot	-,018	,037	-,043	-,484	,629
PARQ_M_Tot	,014	,032	,036	,449	,654
IPAR_60	-,079	,015	-,452	-5,130	,000
REL_TOT	-,005	,009	-,038	-,525	,600

3.2. Ανάλυση Αλληλεπίδρασης

Η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή θα λειτουργεί ως προστατευτικός παράγοντας στην εμφάνιση της επιφυλακτικότητας στην έκφραση μέσα στην σχέση όταν θα υπάρχει αντιλαμβανόμενη πατρική απόρριψη.

Παρακάτω εξετάζονται και αξιολογούνται οι ευθείες παλινδρομήσεις (simple slopes) για δύο διαφορετικά επίπεδα της αντιλαμβανόμενης αποδοχής του συντρόφου (Πίνακας 6). Στο πρώτο μοντέλο προέκυψε ότι η αντιλαμβανόμενη πατρική αποδοχή και απόρριψη αποτελούν προβλεπτικό παράγοντα για την επιφυλακτικότητα στην έκφραση μέσα στην σχέση ($B=-0.7$, $p=0,007$). Ωστόσο όμως το πιο σημαντικό εύρημα παρουσιάστηκε όταν αποκαλύφθηκε ότι η αλληλεπίδραση ανάμεσα στην αντιλαμβανόμενη συντροφική και πατρική αποδοχή/απόρριψη επιδρά στατιστικά σημαντικά στην εμφάνιση ή όχι της επιφυλακτικότητας στην έκφραση μέσα στην σχέση ($B=-0.2$, $p= 0,03$). Η προσθήκη της μεταβλητής αλληλεπίδρασης, η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή, εξηγεί το 11,2% της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής του μοντέλου. **Το αποτέλεσμα είναι πως όταν η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή είναι υψηλή (+2SD), αν δηλαδή ο σύντροφος αποδέχεται τον σύντροφο του, τότε η αντιλαμβανόμενη αποδοχή από τον πατέρα δεν επηρεάζει την επιφυλακτικότητα στην έκφραση μέσα στην σχέση. Στην αντίθετη περίπτωση, όταν η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή είναι χαμηλή (-2SD) και ο σύντροφος δεν αποδέχεται τον σύντροφο του, τότε η αντιλαμβανόμενη αποδοχή η μη από τον πατέρα δεν επηρεάζει την επιφυλακτικότητα στην έκφραση μέσα στην σχέση.**

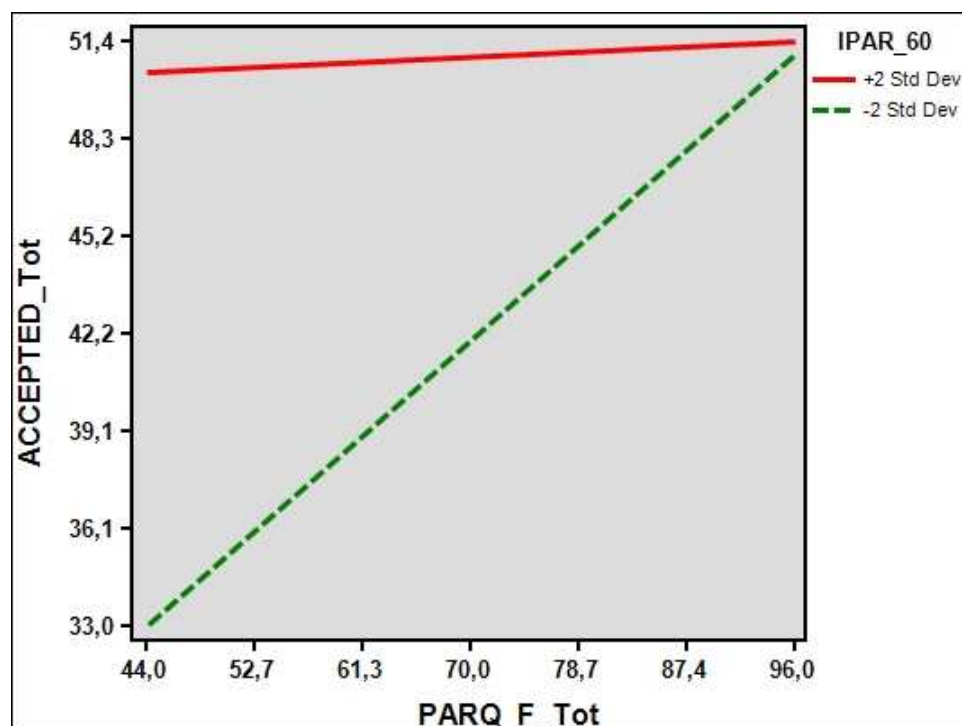

Πίνακας 6. Ανάλυση Αλληλεπίδρασης μεταξύ της αντιλαμβανόμενης συντροφικής αποδοχής, της αντιλαμβανόμενης πατρικής αποδοχής και της επιφυλακτικότητας στην έκφραση μέσα στην σχέση.

Η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή θα λειτουργεί ως προστατευτικός παράγοντας στο αίσθημα της αποδοχής στην έκφραση μέσα στην σχέση όταν θα υπάρχει η αντιλαμβανόμενη πατρική απόρριψη.

Στο δεύτερο μοντέλο περιγράφεται η αλληλεπίδραση της αντιλαμβανόμενης συντροφικής αποδοχής, της αντιλαμβανόμενης πατρικής αποδοχής και του αισθήματος της αποδοχής στην έκφραση μέσα στην σχέση. Στο main effect παρουσιάστηκε ότι η αντιλαμβανόμενη πατρική αποδοχή και απόρριψη αποτελεί προβλεπτικό παράγοντα για το αίσθημα αποδοχής στην έκφραση μέσα στην σχέση ($B= 0.57, p=0,008$). Και σε αυτό το μοντέλο το σημαντικότερο όμως εύρημα επισημάνθηκε όταν αναδείχθηκε ότι η αλληλεπίδραση μεταξύ της αντιλαμβανόμενης συντροφικής και πατρικής αποδοχής/ απόρριψης που επιδρά με στατιστικά μέτριας σημαντικότητας στο αίσθημα της αποδοχής στην έκφραση μέσα στην σχέση ($B=0.19, p=0,08$). Η προσθήκη της μεταβλητής αλληλεπίδρασης, η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή, εξηγεί το 14,8% της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής του μοντέλου. **Το συμπέρασμα είναι πως όταν η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή είναι υψηλή (+2SD), αν ο σύντροφος δηλαδή δείχνει αποδοχή, συνήθως**

η αντιλαμβανόμενη αποδοχή από τον πατέρα δεν επηρεάζει το αίσθημα αποδοχής στην έκφραση μέσα στην σχέση. Στην περίπτωση που η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή είναι χαμηλή (-2SD), όταν δηλαδή ο σύντροφος δεν δίνει αποδοχή, τις περισσότερες φορές η αντιλαμβανόμενη αποδοχή από τον πατέρα δεν επηρεάζει το αίσθημα αποδοχής στην έκφραση μέσα στην σχέση.

Πίνακας 7. Ανάλυση Αλληλεπίδρασης μεταξύ της αντιλαμβανόμενης συντροφικής αποδοχής, της αντιλαμβανόμενης πατρικής αποδοχής και του αισθήματος αποδοχής στην έκφραση μέσα στην σχέση.

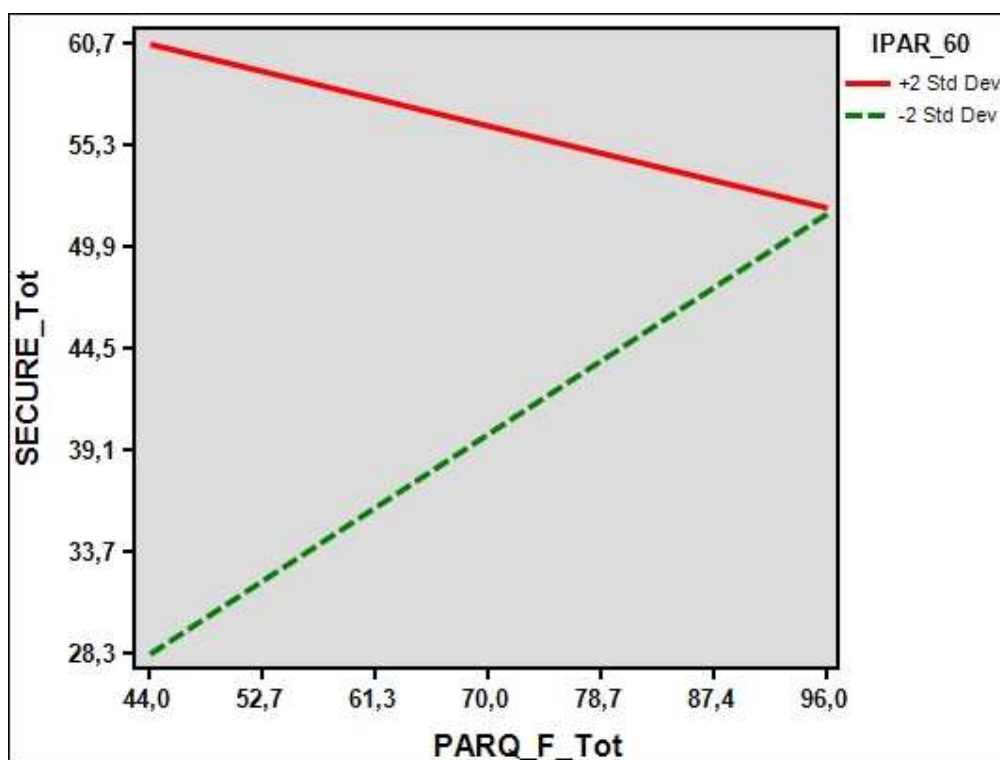
Η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή θα λειτουργεί ως προστατευτικός παράγοντας στο αίσθημα της ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση όταν θα υπάρχει η αντιλαμβανόμενη πατρική απόρριψη.

Στο τρίτο μοντέλο παρουσιάζεται η αλληλεπίδραση των μεταβλητών της αντιλαμβανόμενης συντροφικής αποδοχής, της αντιλαμβανόμενης πατρικής αποδοχής και του αισθήματος ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση. Στο τρίτο μοντέλο προέκυψε ότι η αντιλαμβανόμενη αποδοχή και απόρριψη του πατέρα αποτελεί προβλεπτικό παράγοντα για την εμφάνιση του αισθήματος ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση ($B= 0.87, p=0.001$). Η αλληλεπίδραση όμως της αντιλαμβανόμενης συντροφικής αποδοχής και της αντιλαμβανόμενης πατρικής αποδοχής αποδείχθηκε

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

ότι επιδρά στατιστικά σημαντικά στο αίσθημα ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση ($B=0.36$, $p=0,003$). Η προσθήκη της μεταβλητής αλληλεπίδρασης, η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή, εξηγεί το 20% της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής του μοντέλου. **Συνεπώς, όταν η αντιλαμβανόμενη αποδοχή του συντρόφου είναι υψηλή (+2SD), τότε ανεξάρτητα από την αντιλαμβανόμενη πατρική αποδοχή, η αποδοχή του συντρόφου θα επηρεάζει θετικά το αίσθημα ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση. Στην περίπτωση που η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή είναι χαμηλή (-2SD), τότε ανεξάρτητα από την αντιλαμβανόμενη πατρική αποδοχή, η απόρριψη του συντρόφου θα επηρεάζει αρνητικά το αίσθημα ασφάλειας μέσα στην σχέση.**

Η σημαντικότητα της αλληλεπίδρασης της αντιλαμβανόμενης μητρικής αποδοχής με τις ανεξάρτητες μεταβλητές της έρευνας δεν βρέθηκαν σημαντικές για αυτόν τον λόγο δεν θα γίνει περαιτέρω αναφορά.

Πίνακας 8. Ανάλυση Αλληλεπίδρασης μεταξύ της αντιλαμβανόμενης συντροφικής αποδοχής, της αντιλαμβανόμενης πατρικής αποδοχής και του αισθήματος της ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση.

4. Συμπεράσματα Έρευνας

Κινητήρια δύναμη για την ολοκλήρωση της συγκεκριμένης έρευνας αποτέλεσε η ανάγκη να επεκταθεί ακόμα λίγο η γνώση των προηγούμενων ερευνών στο θέμα των ανθρώπινων σχέσεων και να βοηθηθεί η περαιτέρω κατανόηση των συνδέσμων μεταξύ της αντιλαμβανόμενης γονικής απόρριψη, της αντιλαμβανόμενης συντροφικής αποδοχής και της αντιλαμβανόμενης ικανοποίησης από την σχέση. Έγιναν λοιπόν προσπάθειες, πρώτον, να προσδιοριστεί αρχικώς η σχέση της αντιλαμβανόμενης γονικής απόρριψης με την ικανοποίηση που λαμβάνει το άτομο από την συντροφική σχέση, με το αίσθημα της αποδοχής και της ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση και της επιφυλακτικότητας στην επικοινωνία με τον σύντροφο, αλλά κυρίως να διερευνηθεί αν αυτές οι σχέσεις μπορούν να μεταβληθούν από την παρουσία του παράγοντα της αντιλαμβανόμενης συντροφικής αποδοχής. Μέσα σε αυτές τις συσχετίσεις μελετήθηκαν και οι παράγοντες του φύλου και της διάρκειας της σχέσης.

Από τα ευρήματα των στατιστικών αναλύσεων αναδείχθηκαν σύνδεσμοι μεταξύ της τρέχουσας έρευνας και των μεταβλητών που έχουν επιβεβαιωθεί στο παρελθόν από πολλούς μελετητές. Μέσα από την μελέτη του φύλου παρουσιάστηκε με στατιστική σημαντικότητα η διαφορετικότητα σε πολλαπλά επίπεδα. **Ο Μ.Ο των τιμών των γυναικών ως προς την αντιλαμβανόμενη πατρική αποδοχή είναι υψηλότερος συγκριτικά με τις τιμές των αντρών.** Ενώ, προκαλεί έντονο ενδιαφέρον το γεγονός ότι οι αναμνήσεις από την αντιλαμβανόμενη μητρική αποδοχή δεν έδειξαν καμία στατιστικά σημαντική σχέση με τις διαφορές του φύλου. Είναι γνωστό ότι τις τελευταίες δεκαετίες ολοένα και περισσότεροι ψυχολόγοι χαρακτηρίζουν τον ρόλο του πατέρα στην κοινωνική, νοητική και συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού ιδιαίτερα σημαντικό, ακόμη και από τον πρώτο χρόνο ζωής του βρέφους (Nichols, 1993). Αιτία ίσως για αυτό το έντονο ενδιαφέρον προς τον ρόλο του πατέρα να αποτέλεσε η εμφάνιση της ταχύτατης οικονομικής ανάπτυξης στις δυτικές χώρες, μετά την δεκαετία του '60 που συνέβαλε στην μαζική συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας. Η εξέλιξη αυτή οδήγησε στον επαναπροσδιορισμό

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

των γυναικείων και αντρικών ρόλων μέσα και έξω από το σπίτι και στην επικράτηση νέων μοντέλων οικογένειας. Οι οικογένειες όπου και οι δύο σύζυγοι εργάζονται, οι λεγόμενες “ διπλής σταδιοδρομίας”, αυξάνονται συνεχώς, ενώ η συμμετοχή των αντρών, συζύγων/ συντρόφων στην οικιακή σφαίρα γίνεται όλο και πιο σημαντική σύμφωνα με τους Griele και Holst (2004), Barrere-Maurisson (2000) και Μαράτου – Αλιπράντη (1999). Σε πρόσφατη έρευνα, επιπρόσθετα, που πραγματοποιήθηκε στην ελληνική επαρχία διαπιστώθηκε ότι οι άντρες συμμετέχουν πιο συχνά στην φροντίδα του παιδιού από ότι παλιότερα αλλά όχι τόσο όσο στην ψυχαγωγία του που οι περισσότεροι δήλωσαν πως συμμετέχουν καθημερινά. Κυρίως, όμως, στις σύγχρονες ελληνικές οικογένειες η ενασχόληση των πατεράδων στην φροντίδα των παιδιών αυξάνεται στους άντρες με υψηλότερο μορφωτικό και οικονομικό επίπεδο (Πάντου, 2010).

Περαιτέρω μελέτη μεταξύ των διαφορών των δύο φύλων έδειξε ότι οι γυναίκες έχουν υψηλότερες τιμές στις μεταβλητές του αισθήματος της αποδοχής και της ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση και στην αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή. Φαίνεται πως παρόμοια αποτελέσματα με αυτά της έρευνας, αναφέρονται στους Noller και Fitzpatrick (1988), Cordova, Gee και Warren (2002), Γαλάνη, Σπετσιώτου και Χατζούλη (2005) και Καφέτσιος (2005) στο κεφάλαιο 3.5, για τον τρόπο που το συναίσθημα στις γυναίκες αποτελεί έναν κανονιστικό τρόπο επικοινωνίας και συνδιαλλαγής με τους άλλους, μια μέθοδος κοινωνικοποίησης σε σύγκριση με τους άντρες που δεν συμβαίνει απαραίτητα αυτό. **Εν αντιθέσει, οι άντρες παρουσίασαν μεγαλύτερες τιμές στο επίπεδο της επιφυλακτικότητας στην επικοινωνία με τον σύντροφο και στην αντιλαμβανόμενη ικανοποίηση από την συντροφική σχέση.** Ανάλογα ερευνητικά αποτελέσματα ανέδειξαν οι Noller και Fitzpatrick (1988), Robins, Caspi και Moffitt (2000), Cordova, Gee και Warren (2002) και Buunk (2005) στο κεφάλαιο 3.5, για την έμφυτη και κοινωνικά αποδεκτή δυσκολία των αντρών στην έκφραση των συναισθημάτων τους και στην ανάγκη να διατηρήσουν την σχέση τους στο μέλλον με τα λιγότερα αρνητικά συναισθήματα.

Όσο αναφορά τον ρόλο της γονικής αποδοχής/απόρριψης στην ζωή ενός ενήλικα δεδομένου των παραμέτρων που πραγματεύεται η έρευνα, εμφανίστηκαν συσχετισμοί γνώριμοι με προηγούμενα ευρήματα στον χώρο της ψυχολογίας. **Συγκεκριμένα, οι αναμνήσεις μητρικής και πατρικής απόρριψης του ατόμου από την παιδική**

ηλικία, προέκυψε ότι συνήθως σχετίζονται με την αντιλαμβανόμενη απόρριψη από τον σύντροφο, με λιγότερη αντιλαμβανόμενη ποιότητα/ αίσθημα ικανοποίησης από την συντροφικότητα, με χαμηλότερο αίσθημα αποδοχής και ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση και με υψηλότερη επιφυλακτικότητα στην επικοινωνία. Άλλες μελέτες που υποστήριξαν αυτήν την λογική ήταν του Bowlby (1969,1973) και του Morris (1982). Κυρίως όμως η Θεωρία του Rohner ήταν αυτή που έδωσε ιδιαίτερη σημασία στην γονεϊκή απόρριψη του ατόμου και στην μετέπειτα εμφάνιση αρνητικών και δυσλειτουργικών στοιχείων στην συμπεριφορά του. Ακολούθησαν και άλλες μελέτες των Feeney και Noller (1990), Carnelley, Pietromonaco και Jaffe (1994), Furman και Flanagan (1997) Bartle-Haring και Sabatelli (1998), Haws και Mallinckrodt (1998) και Feng, Giarrusso, Bengtson και Frye (1999) και Rohner, Melendez και Kraimer-Rickab, (2008) που στόχο είχαν να καταδείξουν την επίδραση της γονικής απόρριψης στην ψυχολογική προσαρμογή του ατόμου. Επιπλέον, οι Holford, Hahlweg και Dunne (1990), O' Donohne και Cronch (1996) και Campbell, Simpson, Boldry και Rubbin (2010) επισήμαναν την αρνητική εξέλιξη που έχει η απόρριψη στην επικοινωνία του ατόμου και τον βαθμό επιφυλακτικότητας και ικανοποίησης από την συντροφικότητα.

Ωστόσο, από τις ίδιες αναλύσεις εμφανίστηκαν ανάλογα αποτελέσματα και για την αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή. **Ειδικότερα, θα λέγαμε, ότι η αποδοχή του συντρόφου συνδέεται τις περισσότερες φορές με την αντιλαμβανόμενη μητρική και πατρική αποδοχή, με υψηλότερο αίσθημα αποδοχής και ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση, με λιγότερη επιφυλακτικότητα στην επικοινωνία με τον σύντροφο και με μεγαλύτερη αντιλαμβανόμενη ποιότητα/ αίσθημα ικανοποίησης από την συντροφικότητα.** Άλλοι μελετητές που ασχολήθηκαν με το θέμα αυτό ήταν οι Rubin, Hill, Peplan και Dunkel-Schetter (1980) Katchadourian (1987), Noller και Fitzpatrick (1988), Derlega, Metts, Petronio και Margulis (1993) Collins και Miller (1994), Laurenceau, Feldaman, Barrett και Pietromonaco (1998), Pierce και Lydon (1998), Mikulincer και Shaver (2001), Murray, Holmes και Griffin (2000), Murray, Holmes, Griffin, Bellavia και Rose (2001) και ο Baldwin στο Felt institute, οι οποίοι επισήμαναν το πώς το δέσιμο του ζευγαριού μέσω της επαφής, της αγκαλιάς, της αμοιβαίας ανταλλαγής θετικών συναισθημάτων, του γέλιου, του παιχνιδιού και της αναζήτησης της οικειότητας από τον σύντροφο τους, μεγιστοποιεί την ικανοποίηση από την συντροφικότητα, πως τα άτομα αυτά αισθάνονται ασφαλείς

και λόγω αυτού αποκτούν μεγαλύτερη ενσυναίσθηση για τον σύντροφο τους, πως η αποδοχή αποπνέει την ζεστασιά, την αυθεντικότητα, την συναισθηματική ασφάλεια, την μεγαλύτερη αποκάλυψη των σκέψεων και των συναισθημάτων, την μεγαλύτερη συναισθηματική επένδυση, την αντιλαμβανόμενη ικανοποίηση από την σχέση και την εμπιστοσύνη στην αγάπη και στην δέσμευση του συντρόφου, εκτενής αναφορά γίνεται στο κεφάλαιο ‘‘ Η Αποδοχή/ Απόρριψη Στις Συντροφικές Σχέσεις’’.

Από την μέχρι τώρα ανάλυση προέκυψε ότι ο τρόπος της επικοινωνίας και της συνδιαλλαγής, της συναισθηματικής και μη, με τον σύντροφο βασίζεται κυρίως στην γονική και συντροφική αποδοχή. Η συναισθηματική επικοινωνία, ενίοτε αποκαλούμενη απλώς «εγγύτητα» ή αναλυτικότερα «αυτοαποκάλυψη-ανταπόκριση προς το σύντροφο», συνήθως εννοείται ως εκατέρωθεν έκφραση-κατανόηση από τους ερωτικούς συντρόφους των απλών και πιο μύχιων σκέψεων και συναισθημάτων τους (Guerrero & Andersen, 2000· Laurenceau, Pietromonaco & Feldman Barret, 1998). Η έκφραση και πρόσληψη-κατανόηση των συναισθημάτων του συντρόφου η διά αυτής έκφραση της ισοτιμίας στη σχέση, αποτελεί κατ’ αυτό τον τρόπο τεκμήριο εμπιστοσύνης, ικανοποίησης, δέσμευσης και ισχυρού προσωπικού κινήτρου συμμετοχής και διατήρησης της σχέσης σύμφωνα με τους Canary και Stafford (1993), Kelley (1983), Sprecher (2001β, 2002) και Sprecher και Cate (2004). Δεδομένου της σημασίας και της πρωταρχικής θέσης που κατέχει η επικοινωνία στην σύναψη και στην διατήρηση μιας σχέσης, ακολούθησαν ειδικότερες στατιστικές αναλύσεις για την διευκρίνιση του ζητήματος. Οι μεταβλητές που μελετήθηκαν ήταν η επιφυλακτικότητα στην επικοινωνία, το αίσθημα της αποδοχής και της ασφάλειας στην έκφραση και η αντιλαμβανόμενη ικανοποίηση από την συντροφική σχέση. Σύμφωνα με τα στατιστικά ευρήματα έγινε μια προσπάθεια να προβλεφθούν εκείνοι οι παράμετροι που βοηθούν ή αναχαιτίζουν την εμφάνιση των παραπάνω μεταβλητών. Με την βοήθεια των αναλύσεων της παλινδρόμησης, το επίπεδο της επιφυλακτικότητας στην έκφραση μέσα στην σχέση μπορεί να προβλεφθεί από τις αναμνήσεις αποδοχής από την μητέρα ($B = -0.22$) και την αντιλαμβανόμενη ποιότητα/ αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση που είναι μια θετική μεταβλητή πρόβλεψης ($B = 0.28$). **Το μοντέλο αυτό εξηγεί το 23% της διακύμανσης της επιφυλακτικότητας στην έκφραση μέσα στην σχέση και παρουσιάζει ως δυνατότερη προβλεπτική σχέση την αντιλαμβανόμενη ποιότητας/ αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση ως προς το επίπεδο εμφάνισης της επιφυλακτικότητας.** Αυτή η σχέση επιβεβαιώνεται από τα αντίστροφα αποτελέσματα παρόμοιων ερευνών στον χώρο της ψυχολογίας όπως των Rempel

(1989), Lockwood, Dolderman, Salder και Gerchak, (2004), Friesen, Fletcher και Overall (2005) και Campbell, Simpson, Boldry και Rubbin (2010), που γίνεται λόγος για τον τρόπο που τα χαμηλά επίπεδα εμπιστοσύνης, οι συχνοί καβγάδες και η έντονη κριτική φέρουν χαμηλή αντιλαμβανόμενη ικανοποίηση από την σχέση και άσχημη έκβαση στην πορεία της σχέσης.

Στην συνέχεια, ακολούθησαν οι αναλύσεις του επιπέδου του αισθήματος της αποδοχής στην έκφραση μέσα στην σχέση, δηλαδή την άνεση που μπορεί να νιώθει το άτομο να εκφράζει τις σκέψεις και τα συναισθήματα του στον σύντροφο του χωρίς να πιστεύει ότι αυτά δεν θα γίνουν αποδεκτά μέσα στην συντροφική σχέση. Σύμφωνα, λοιπόν, με τα ερευνητικά αποτελέσματα το επίπεδο του αισθήματος της αποδοχής στην έκφραση μέσα στην σχέση μπορεί να προβλεφθεί, από το φύλο του ατόμου (γυναίκες) ($B = 0.14$), την αντιλαμβανόμενη ποιότητα/αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση ($B = -0.36$) και την αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή ($B = 0.22$). **Το μοντέλο αυτό εξηγεί το 40% της διακύμανσης του αισθήματος αποδοχής στην έκφραση μέσα στην σχέση ($F6, 134 = 14.8, p < .01$) και έχει ως δυνατότερη προβλεπτική σχέση την αντιλαμβανόμενη ποιότητα/αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση ως προς το επίπεδο του αισθήματος της αποδοχής στην έκφραση μέσα στην σχέση.** Άλλες επιστημονικές μελέτες έχουν συμπεράνει την αντίστροφη συσχέτιση όπως είναι αυτές των Gottman (1979), Jacobson και Margolin (1979), Margolin και Wampold (1981), Fichten και Wright (1983), Duck (1992), Dentol και Widmer (1994), Kurdek (1995), Gottman (1999), Lockwood, Dolderman, Salder και Gerchak (2004), Sprecher, Metts, Burlson, Hatfield και Thompson (1995), Goff, Reisbig και Bole (2006) και Damingue και Mollen (2009), που επισημαίνουν ότι στις σχέσεις που η ικανοποίηση των συντρόφων κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα και είτε εκλείπουν είτε όχι οι επικοινωνιακές δεξιότητες του ζευγαριού, η επικοινωνία μέσα στην σχέση χαρακτηρίζεται από καβγάδες, συγκρούσεις και αρνητικά συναισθήματα. Επιπλέον, από τις ίδιες έρευνες δείχθηκε ότι η υποστήριξη του συντρόφου και όχι η κριτική του διάθεση σε συνδυασμό με την καλή επικοινωνία φέρουν υψηλή ικανοποίηση και καλή ποιότητα στην σχέση.

Επιπρόσθετες αναλύσεις έγιναν για το επίπεδο του αισθήματος της ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση, και συγκεκριμένα για τον βαθμό ασφάλειας και σιγουριάς που αισθάνεται το άτομο να εκφραστεί για τις σκέψεις, τους

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

προβληματισμούς, τα συναισθήματα του στον σύντροφο του. Για το επίπεδο του αισθήματος της ασφάλειας στην επικοινωνία των συντρόφων ως προβλεπτικοί παράγοντες παρουσιάστηκαν το φύλο του ατόμου (κορίτσια) ($B = 0.26$), η αντιλαμβανόμενη ποιότητα/ αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση ($B = -0.30$) και η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή/ απόρριψη ($B = 0.27$). **Αυτό το μοντέλο εξηγεί το 38% της διακύμανσης του αισθήματος της ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση ($F 6, 134=13,7, p < .01$), και δείχνει ως δυνατότερη προβλεπτική σχέση την αντιλαμβανόμενη ποιότητα/ αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση ως προς το επίπεδο του αισθήματος της ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση.** Παρόμοια, ο Hamburg (2000) υποστήριξε πως όταν τα ζευγάρια είναι ευτυχισμένα δείχνουν αμοιβαία ότι θέλουν να διατηρήσουν την σχέση και παρατείνουν ή ενισχύσουν την δέσμευση, τότε το αίσθημα της ασφάλειας που έχουν αυξάνεται, με αποτέλεσμα να αυξάνεται και η ικανοποίηση που αντλούν από την συντροφική τους σχέση. Ενώ σε έρευνα μεταξύ των δύο φύλων από τον Acitelli (2001) παρατηρήθηκε ότι ο βαθμός της εμπιστοσύνης και της ασφάλειας που νιώθουν οι γυναίκες για τους συντρόφους τους επηρεάζει περισσότερο την σχέση συγκριτικά με το επίπεδο της εμπιστοσύνης των αντρών, δημιουργώντας αμφιβολίες ή φέρνοντας την ευτυχία στην σχέση.

Η τελευταία ανάλυση της ιεραρχικής πολλαπλής παλινδρόμησης πραγματοποιήθηκε με σκοπό να αποκαλυφθεί ο παράγοντας που θα προέβλεπε την αντιλαμβανόμενη ποιότητας/ αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση. Στην συγκεκριμένη συσχέτιση ως μοναδική προβλεπτική μεταβλητή αναφέρθηκε η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή/ απόρριψη ($B = -0.45$). **Το μοντέλο αυτό εξηγεί το 23% της διακύμανσης της αντιλαμβανόμενης ποιότητας/ αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση ($F5, 150= 9.10, p < 0.1$).** Συνεπώς, η αντιλαμβανόμενη ποιότητα/ αίσθημα ικανοποίησης από την σχέση μπορεί να προβλεφθεί από την αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή, όπου και είναι η δυνατότερη σχέση της ανάλυσης. Ορισμένοι μελετητές που ασχολήθηκαν στο παρελθόν με αυτήν την προβλεπτική σχέση ήταν οι Doherty και Jacobson (1982), Descutner και Thelen (1991), Greenfield και Thelen (1997), Skinner (1997), Κατάκη, Ανδρουτσοπούλου, Γαβριηλίδου, Γρηγοροπούλου και Λάκκα (1999) και Khaleque (2004) και υποστήριξαν ότι ο φόβος της απόρριψης σχετίζεται με λιγότερη συναισθηματική εγγύτητα και με μειωμένη ικανοποίηση από την σχέση, ενώ η

αμοιβαία συναισθηματική απόκριση και αποδοχή μεταξύ των συντρόφων συνδέεται με την καλή ποιότητα σχέσης/ υψηλή ικανοποίηση από την σχέση.

Παρόμοια αποτελέσματα αναφέρθηκαν και στα μοντέλα αλληλεπίδρασης. Η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή συνήθως λειτουργεί ως προστατευτικός παράγοντας στην εμφάνιση της επιφυλακτικότητας στην έκφραση μέσα στην σχέση όταν υπάρχει η αντιλαμβανόμενη πατρική απόρριψη. Η προσθήκη της μεταβλητής αλληλεπίδρασης (η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή) στο συγκεκριμένο μοντέλο εξηγεί το 11,2% της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής. **Το αποτέλεσμα είναι πως όταν η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή είναι υψηλή (+2SD), αν δηλαδή ο σύντροφος αποδέχεται τον σύντροφο του, τότε η αντιλαμβανόμενη απόρριψη από τον πατέρα δεν επηρεάζει την επιφυλακτικότητα στην έκφραση μέσα στην σχέση. Στην αντίθετη περίπτωση, όταν η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή είναι χαμηλή (-2SD), δηλαδή ο σύντροφος δεν αποδέχεται τον σύντροφο του, τότε η αντιλαμβανόμενη αποδοχή από τον πατέρα, επίσης, δεν επηρεάζει την επιφυλακτικότητα στην έκφραση μέσα στην σχέση.** Συμπληρωματικά, από τα στατιστικά ευρήματα η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή τις περισσότερες φορές λειτουργεί ως προστατευτικός παράγοντας και στο αίσθημα της αποδοχής στην έκφραση μέσα στην σχέση όταν υπάρχει η αντιλαμβανόμενη πατρική απόρριψη. Η προσθήκη της μεταβλητής αλληλεπίδρασης (η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή) σε αυτό το μοντέλο εξηγεί το 14,8% της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής. **Κατά συνέπεια, όταν η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή είναι υψηλή (+2SD), αν ο σύντροφος δηλαδή δείχνει αποδοχή, συνήθως η αντιλαμβανόμενη απόρριψη από τον πατέρα δεν επηρεάζει το αίσθημα αποδοχής στην έκφραση μέσα στην σχέση. Στην περίπτωση που η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή είναι χαμηλή (-2SD), όταν δηλαδή ο σύντροφος δεν δίνει αποδοχή, πολύ συχνά η αντιλαμβανόμενη αποδοχή από τον πατέρα δεν επηρεάζει το αίσθημα αποδοχής στην έκφραση μέσα στην σχέση.**

Ένα επιπλέον αξιοσημείωτο ερευνητικό αποτέλεσμα είναι η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή που μπορεί και λειτουργεί ως προστατευτικός παράγοντας στο αίσθημα της ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση, όταν υπάρχει η αντιλαμβανόμενη πατρική απόρριψη. Η προσθήκη της μεταβλητής αλληλεπίδρασης,

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

(η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή) σε αυτό το μοντέλο εξηγεί το 20% της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής. **Επεξηγηματικά, όταν η αντιλαμβανόμενη αποδοχή του συντρόφου είναι υψηλή (+2SD), τότε ανεξάρτητα από την αντιλαμβανόμενη πατρική απόρριψη, η αποδοχή του συντρόφου θα επηρεάζει θετικά το αίσθημα ασφάλειας στην έκφραση μέσα στην σχέση. Στην περίπτωση που η αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή είναι χαμηλή (-2SD), τότε ανεξάρτητα από την αντιλαμβανόμενη πατρική αποδοχή, η απόρριψη του συντρόφου θα επηρεάζει αρνητικά το αίσθημα ασφάλειας μέσα στην σχέση.** Όσο αναφορά την σημαντικότητα της αλληλεπίδρασης της αντιλαμβανόμενης μητρικής αποδοχής με τις ανεξάρτητες μεταβλητές της έρευνας, τα αποτελέσματα δεν έδειξαν σημαντικές στατιστικές σχέσεις.

Συνοπολογίζοντας όλα τα ευρήματα της παρούσας έρευνας, διαπιστώθηκαν συνέχεια και αλληλεξάρτηση μεταξύ των συμπερασμάτων. Αρχικώς, ο βαθμός της επιφυλακτικότητας και το επίπεδο του αισθήματος της αποδοχής και της ασφάλειας στον προφορικό λόγο μεταξύ των δύο συντρόφων, δηλαδή η έκφραση των συναισθημάτων, των σκέψεων, των διαφωνιών, των ανησυχιών, εξαρτάται από την ικανοποίηση που λαμβάνει το ζευγάρι μέσα από την σχέση. Η αντιλαμβανόμενη, όμως, ικανοποίηση από την σχέση είναι αποτέλεσμα της αποδοχής που αισθάνεται ο σύντροφος ότι λαμβάνει από τον άλλον μέσα στην σχέση. Σύμφωνα με την τροποποιητική μεταβλητή της συντροφικής αποδοχής, στην περίπτωση που ένα άτομο στην παιδική του ηλικία έχει βιώσει την γονική απόρριψη, συνήθως στις μελλοντικές του σχέσεις ο βαθμός που θα νιώθει επιφυλακτικός, η αποδοχή και η ασφάλεια που θα του δημιουργεί ο σύντροφος του για να εκφραστεί ελεύθερα θα προβλέπεται από την αντιλαμβανόμενη συντροφική αποδοχή. Το συμπέρασμα που προκύπτει από τον συλλογισμό είναι ότι οι συμπεριφορές που σχετίζονται με την επικοινωνία μέσα στο ζευγάρι εξαρτώνται κυρίως από την αντιλαμβανόμενη αποδοχή του συντρόφου. Για την συσχέτιση αυτή υπάρχουν κάποιες πιθανές εξηγήσεις του φαινομένου που θα μας βοηθήσουν να την κατανοήσουμε πλήρως. Η πρώτη παρατήρηση σχετίζεται με το μοντέλο της δέσμευσης-ασφάλειας των συντρόφων. Η αποδοχή και η εκτίμηση του ατόμου από τον σύντροφο του μπορεί να επιφέρει την συναισθηματική του ισορροπία και να ενισχύσει την χαμηλή του αυτοεκτίμηση. Όταν, λοιπόν, το άτομο θα νιώσει ισάξιο ή εξίσου χαρισματικό σε δεξιότητες όπως ο σύντροφος του, τότε θα περιοριστεί η επιφυλακτικότητα στην επικοινωνία τους και

με μεγαλύτερη ασφάλεια θα επενδύει προσωπικά και συναισθηματικά στην σχέση τους (Murray & Holmes, 2008). Για την αλλαγή των διαστρεβλωμένων γνωστικών αναπαραστάσεων και την μερική ή ολική τροποποίηση τους ανέφερε και υποστήριξε ο Beck (1996) μια σειρά από τεχνικές για την εκμάθηση επικοινωνιακών δεξιοτήτων στο ζευγάρι και την τροποποίηση των πυρηνικών σκέψεων. Όπως έχει καταγράψει ο Peck (1988) στο βιβλίο του "Ο δρόμος ο λιγότερο ταξιδεμένος", οι κακές και καταστροφικές πεποιθήσεις του καθενός για τον εαυτό του και τους άλλους μπορούν να βελτιωθούν από τις καλές και υποστηρικτικές εμπειρίες στην ενήλικη ζωή του ατόμου στις διαπροσωπικές του σχέσεις. Συνεπώς, η ικανότητα της ακρόασης, της συζήτησης και της κατανόησης του συντρόφου θα επηρεάσει την επικοινωνία του ζευγαριού και αυτό με την σειρά του σχετίζεται με την καλή προσαρμογή της συζυγικής ή συντροφικής σχέσης, όπως υποστήριζαν οι Dattilio και Padesky (1995). Ακόμη, η συντροφική αποδοχή με την έννοια της έκφρασης και της κατανόησης των συναισθημάτων, της εκτίμησης, της αγάπης και του ενδιαφέροντος μέσα στην σχέση μπορεί να προκαλέσει τα θετικά συναισθήματα της χαράς και της ευτυχίας που θα θελήσει το ζεύγος να επαναλαμβάνει μέσα από την αλληλεπίδραση τους. Τα θετικά, λοιπόν, συναισθήματα που προκύπτουν από την καλή επικοινωνία είναι πιθανό να αποτελέσουν τεκμήριο εμπιστοσύνης, ικανοποίησης, δέσμευσης και ισχυρού προσωπικού κινήτρου συμμετοχής και διατήρησης της σχέσης, σύμφωνα με τους Canary και Stafford (1993), Kelley (1983), Sprecher (2001β, 2002) και Sprecher και Cate (2004). Ίσως με έναν περισσότερο έμμεσο τρόπο να μπορούσε και η Θεωρία της Ισοτιμίας να εξηγήσει γιατί η καλή επικοινωνία ενός ζευγαριού προϋποθέτει την συντροφική αποδοχή. Σύμφωνα με τους (Walster, Walster & Berscheid, 1978, Byers & Wang, 2004, βλ. Κορδούτης, 2007) παρουσιάστηκε μια κοινή στους ανθρώπους αντίληψη ότι οι "εισφορές" και οι "απολαβές" των συντρόφων στις σχέσεις πρέπει να κυμαίνονται στα ίδια επίπεδα για να υπάρχει συναισθηματική ισορροπία. Με την λογική αυτή, ο σύντροφος που δείχνει αποδοχή και αγάπη στην σχέση του, θα αναμένει τα αντίστοιχα για να λαμβάνει ικανοποίηση και να συνεχίζει να διατηρεί τον συναισθηματικό αυτό δεσμό. Για να διατηρείται η σχέση σημαίνει ότι ο/η αγαπημένος του ανταποκρίνεται θετικά και μέσω της αμοιβαίας αποδοχής και συνεισφοράς βελτιώνεται η επικοινωνία και η έκφραση του ζευγαριού. Στην αντίθετη περίπτωση, οι σύντροφοι που δεν δείχνουν αποδοχή και θετικά συναισθήματα στην μεταξύ τους σχέση, νιώθουν ότι υπάρχει ισορροπία επειδή δεν υπάρχει κανένα κόστος, αλλά η μη αμοιβαία αποδοχή έχει ως αποτέλεσμα την κακή επικοινωνία ως προς την αποδοχή και την ασφάλεια στην έκφραση

μέσα στην σχέση. Το σημαντικό, λοιπόν, είναι ότι ανεξάρτητα από την γονεϊκή απόρριψη, η επικοινωνία, ο τρόπος συνδιαλλαγής και η άνεση στην έκφραση που αναπτύσσεται ανάμεσα στο ζευγάρι στηρίζεται κυρίως στην συντροφική αποδοχή.

Στις περιπτώσεις εκείνες όπου τα επίπεδα της επιφυλακτικότητας είναι υψηλά και ο βαθμός της αποδοχής και της ασφάλειας στην έκφραση είναι χαμηλός λόγω της συντροφικής απόρριψης, από τα στατιστικά αποτελέσματα διαπιστώθηκε ότι πολλές φορές προϋπήρχε κάποιο απορριπτικό ιστορικό και από την οικογένεια του ατόμου. Η ικανοποίηση που λαμβάνουν τα άτομα μέσα από την συντροφικότητα μειώνεται στο ελάχιστο όταν η επικοινωνία δεν είναι καλή και κατ' επέκταση το άτομο βιώνει την αδιαφορία του συντρόφου του. Το κατά πόσο όμως ο καθένας είναι ικανοποιημένος από μια σχέση υπολογίζεται και σύμφωνα με τις αναμνήσεις από την μητέρα και τον πατέρα της παιδικής τους ηλικίας, όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο στην Θεωρία του Rohner. Αυτό το αποτέλεσμα θα μπορούσε να εξηγηθεί από την διατήρηση των κακών γνωστικών αναπαραστάσεων του ατόμου για τον ίδιο και τις κοινωνικές του συναναστροφές αλλά και την εκδήλωση αρκετών συμπεριφορών που δηλώνουν απροθυμία του ατόμου να εκτεθεί στον πόνο της απόρριψης. Δυστυχώς οι συνεχόμενες αρνητικές επιβεβαιώσεις των πεποιθήσεων του μέσα από τις ενήλικες συντροφικές σχέσεις πιθανολογείται πως περιορίζουν την ικανοποίηση που λαμβάνει από την συντροφικότητα και χειροτερεύουν την ποιότητα των σχέσεων. **Το συμπέρασμα είναι πως η απόρριψη από έναν σημαντικό άλλον, είτε αναφερόμαστε στον γονέα του ίδιου ή του αντίθετου φύλου, είτε στον σύντροφο ενός ατόμου, μπορεί να επηρεάσει εξίσου αρνητικά την αντιλαμβανόμενη ικανοποίηση από την συντροφικότητα και την γενικότερη ποιότητα της σχέσης.**

4.1. Περιορισμοί

Στους περιορισμούς της έρευνας θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν τόσο οι παράγοντες που αφορούν το δείγμα όσο και οι παράγοντες που σχετίζονται με τον τρόπο συλλογής των ερευνητικών δεδομένων. Συγκεκριμένα, στο δείγμα μας ο

γυναικείος πληθυσμός υπερτερεί έναντι του αντρικού πληθυσμού (117> 64). Για την αναζήτηση του δείγματος απευθυνθήκαμε στους φοιτητές των σχολών του Ρεθύμνου, που δεν υπάρχει γενικότερα αριθμητική ισορροπία μεταξύ των γυναικών και των αντρών εξαιτίας της φύσης του αντικειμένου των σπουδών (κοινωνικές και ανθρωπιστικές σχολές). Μελλοντικές έρευνες θα μπορούσαν να εξετάσουν την σχέση των παραπάνω μεταβλητών σε ένα δείγμα με μεγαλύτερο ποσοστό αντρών.

Όσο αναφορά τον τρόπο της συλλογής των δεδομένων, για την ολοκλήρωση της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν τα ερωτηματολόγια αυτό-αναφοράς. Παρόλο που οι μετρήσεις αυτό-αναφοράς θεωρούνται κατάλληλες για την αξιολόγηση υποκειμενικών εμπειριών όπως οι εμπειρίες από τον συντροφική και οικογενειακή σχέση, εντούτοις εμφανίζουν ορισμένους περιορισμούς στον τρόπο και στο τόπο της συμπλήρωσης. Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν μέσα στις αίθουσες διδασκαλίας και στους χώρους του πανεπιστημίου όπου συνηθίζουν να συγκεντρώνονται οι νέοι. Συνεπώς μπορεί οι απαντήσεις των μαθητών να επηρεάστηκαν και να ήταν πιο ωραιοποιημένες και σύμφωνες με τους κανόνες κοινωνικής επιθυμητότητας ενώ η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων παρουσία των φίλων των ερωτηθέντων είναι πιθανόν να επηρέασε τόσο το περιεχόμενο των απαντήσεων, όσο και τη συγκέντρωση των μαθητών με αποτέλεσμα κάποιες απαντήσεις να μην ανταποκρίνονταν στην πραγματικότητα.

Τέλος, στα πλαίσια της παρούσας έρευνας δεν θεωρήθηκε σκόπιμο να μελετηθεί η υποκλίμακα του ελέγχου, ο αντιλαμβανόμενος έλεγχος από τον σύντροφο μέσα στην σχέση παρότι υπήρχαν αρκετές ερωτήσεις στο ερωτηματολόγιο-αυτοαναφοράς. Επιπλέον θα μπορούσε να είχε δοθεί και μια ιδιαίτερη έμφαση στην περίπτωση της φιλίας και της αντιλαμβανόμενης αποδοχής από τον φίλο. Ακόμη η παράμετρος της ηλικίας και της γεωγραφικής περιοχής ίσως και να είχαν να παρουσιάσουν κάποια ιδιαίτερα ερευνητικά αποτελέσματα λόγω πολιτισμικών και ηλικιακών διαφοροποιήσεων στον τρόπο αντίληψης της ικανοποίησης από την συντροφικότητα και της γονικής και συντροφικής αποδοχής. Οι παραπάνω, λοιπόν, μεταβλητές θα μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενο μεταγενέστερων μελετών οι οποίες θα μπορούσαν να δώσουν επιπλέον πληροφορίες όσο αναφορά την συντροφική αποδοχή, την γονεϊκή απόρριψη και την ικανοποίηση από την σχέση.

4.2. Προγράμματα Παρέμβασης

Σε κάθε μακροχρόνια ερωτική σχέση οι συγκρούσεις είναι αναπόφευκτες, ανεξάρτητα από το εάν τα μέλη του ζευγαριού είναι παντρεμένα ή όχι, ή εάν ανήκουν σε διαφορετικό φύλο ή όχι. Κάποια ζευγάρια υιοθετούν την τακτική της αποφυγής των διαφωνιών και των συγκρούσεων. Για τα ζευγάρια που πιστεύουν στην ευτυχή κατάληξη των παραμυθιών "και έζησαν αυτοί καλά και εμείς καλύτερα", οι ενδείξεις σύγκρουσης βιώνονται ως απειλητικές και ως κάτι που πρέπει να αγνοείται. Αν και αυτή η τακτική μπορεί βραχυπρόθεσμα να διατηρεί την ηρεμία, η δυσαρέσκεια που συσσωρεύεται με την πάροδο του χρόνου έχει ένα κόστος. Επειδή τα μέλη του ζευγαριού δεν καβγαδίζουν, μπορεί να δίνουν στους παρατηρητές την εντύπωση του τέλειου ζευγαριού, αλλά η έλλειψη ανοιχτής επικοινωνίας έχει συνέπεια τη συναισθηματική απόσταση (Kring, Davison, Neale & Johnson, 2007). Ενώ η διαφωνία στο ζευγάρι μπορεί να βραχυπρόθεσμα να σχετίζεται με δυσαρέσκεια, η έκφραση των διαφορών αποτελεί παράγοντα πρόβλεψης μεγαλύτερης ικανοποίησης σε βάθος χρόνου, σύμφωνα με τους Gottman και Krokoff (1989). Συμπληρωματικά, πολύ γνωστό και καταστροφικό μοντέλο αλληλεπίδρασης είναι ο κύκλος απαίτησης- απόσυρσης, όπου ο ένας σύντροφος προσπαθεί να συζητήσει το πρόβλημα και ο άλλος αποσύρεται από την συζήτηση. Η απόσυρση οδηγεί στην κλιμάκωση των απαιτήσεων από την πλευρά του πρώτου συντρόφου, που προσπαθεί όλο και περισσότερο να εμπλέξει τον άλλον, αλλά συναντά έντονη αποφυγή. Οι Christensen και Heavey (1990) υποστηρίζουν ότι οι γυναίκες τείνουν να υιοθετούν το ρόλο της απαίτησης, ενώ οι άντρες συνήθως αποσύρονται.

Για την μείωση των προβλημάτων μιας σχέσης και για την βελτίωση της λειτουργικότητας ενός ζευγαριού η πλέον αποτελεσματική προσέγγιση για τις διαπροσωπικές σχέσεις είναι η θεραπεία ζεύγους. Οι περισσότερες μορφές της θεραπείας ζεύγους επικεντρώνονται στο να βελτιώσουν την επικοινωνία, την ικανοποίηση, την εμπιστοσύνη και τα θετικά συναισθήματα ανάμεσα στο ζευγάρι (Kring, Davison, Neale & Johnson, 2007). Παρά την κοινή αυτή βάση, οι διάφορες μορφές θεραπείας ζεύγους παρουσιάζουν μεταξύ τους σημαντικές διαφορές. Στον χώρο της ψυχολογίας έχουν πραγματοποιηθεί πολλές μελέτες για την έκβαση της θεραπείας ζεύγους ανάλογα με την προσέγγιση και τις τεχνικές που πρεσβεύουν οι διάφορες σχολές. Τα συμπεράσματα των Baucom και των συνεργατών του (1998) και

των (Sexton, Alexander & Mease, 2004, βλ. Kring, Davison, Neale & Johnson, 2007) παρουσίασαν ότι η συμπεριφορική θεραπεία ζεύγους βελτιώνει τα προβλήματα της σχέσης σε ικανοποιητικό βαθμό και τα οφέλη της διατηρούνται με το πέρασ του χρόνου, όπως έδειξαν οι μετρήσεις που πραγματοποιήθηκαν στα ζευγάρια έναν χρόνο μετά την παρέμβαση. Παρ' όλα αυτά, οι έρευνες δείχνουν ότι η έκβαση της δεν τόσο θετική όσο θα προσδοκούσε ενδεχομένως κανείς, όπως ανέφερε ο Jacobson (1984). Στο σύνολο των ερευνών, μόνο τα μισά ζευγάρια που συμμετείχαν στην συγκεκριμένη θεραπεία ήταν ευτυχισμένα στο γάμο τους μετά το τέλος της θεραπείας (ακόμη και στις περιπτώσεις που κατά την διάρκεια της θεραπείας είχαν παρουσιάσει βελτίωση). Ένα ενδιαφέρον εύρημα είναι ότι δύο θεραπείες, που περιλαμβάνουν διαδικασίες εστίασης στα συναισθήματα, έχουν επιφέρει πιο θετικά αποτελέσματα συγκριτικά με την συμπεριφορική θεραπεία ζεύγους. Πρόκειται για την θεραπεία που επικεντρώνεται στο συναίσθημα, όπως υποστηρίζουν οι (Johnson & Greenberg, 1995, βλ. Kring, Davison, Neale & Johnson, 2007) και την ψυχοδυναμική θεραπεία που αποσκοπεί στην ενόραση, σύμφωνα με τον (Snyder, Wills Grady- Fletcher, 1991, βλ. Kring, Davison, Neale & Johnson, 2007). Σε έρευνα του Snyder και των συνεργατών του (1991) που έγινε επαναξιολόγηση των ζευγαριών τέσσερα χρόνια μετά την ολοκλήρωση της παρέμβασης, η ψυχοδυναμική θεραπεία παρουσίασε καλύτερα αποτελέσματα από την συμπεριφορική θεραπεία ζεύγους, όσο αναφορά το ποσοστό διαζυγίων και την ικανοποίηση από το γάμο. Επιπλέον, ως προς την αποτελεσματικότητα των ατομικών ψυχοθεραπειών ή της θεραπείας του ζεύγους, έρευνες έδειξαν ότι η θεραπεία του ζεύγους βοηθά περισσότερο την αύξηση της ικανοποίησης από τον γάμο, συγκριτικά με την ατομική γνωστική θεραπεία του Beck. Ενώ όταν τα προβλήματα του ζευγαριού αντιμετωπίζονται μέσω ατομικής θεραπείας, περίπου στο 10% των περιπτώσεων παρατηρείται επιδείνωση, όπως υπέδειξαν οι Baucorn και οι συνεργάτες του (1998) και οι Sexton, Alexander και, Mease (2004). Στην ατομική θεραπεία ο θεραπευτής εστιάζει την προσοχή του στο άτομο, στις σκέψεις, στα συναισθήματα και στην συμπεριφορά του. Αντίθετα, οι συστημικοί θεραπευτές δεν επικεντρώνονται σε ενδοπροσωπικά θέματα, αλλά στις σχέσεις. Οι θεραπευτές του ζεύγους μαθαίνουν πώς να βρίσκονται σε επαφή με όλα τα μέλη και να εστιάζουν στα δυναμικά στοιχεία που υπάρχουν μεταξύ τους. Η έμφαση που δίνεται στον τρόπο με τον οποίο επικοινωνεί και αλληλοσυνδέεται το ζευγάρι αποτελεί ένα από τα βασικά στοιχεία της κατανόησης σε μεγάλο βαθμό της σχέσης (Παπαδιώτη-Αθανασίου, 2006).

Καθώς έχουν συγκεντρωθεί στοιχεία που δείχνουν ότι η θεραπεία του ζεύγους είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των ανθρώπινων σχέσεων, οι ερευνητές του χώρου θα μπορούσαν να στρέψουν την προσοχή τους στο να προσδιορίσουν καλύτερα τις έννοιες και τις τεχνικές που αποτελούν τις προσεγγίσεις της συμβουλευτικής των ζευγαριών. Από τα παραπάνω προέκυψε ότι οι θεραπευτές ζεύγους αντλούν τις τεχνικές τους από τις προσεγγίσεις που επικεντρώνονται στο συναίσθημα και στην αποδοχή. Συνεπώς για την εγκαθίδρυση της ισορροπίας στις σχέσεις και την μεγαλύτερη ικανοποίηση από την συντροφικότητα θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν ερευνητικά προγράμματα με ζευγάρια που θα παρακολουθούν, πρώτον, την θεραπεία που επικεντρώνεται στο συναίσθημα και στοχεύει στην βελτίωση της συναισθηματικής δέσμευσης, στην ανταπόκριση του ενός στις ανάγκες του άλλου, και στην αντιμετώπιση των εγγενών προσαρμοστικών αναγκών για προστασία, ασφάλεια και σύνδεση με τους σημαντικούς άλλους, όπως υποστήριξαν οι Johnson και Greenberg (1995). Και δεύτερον, να δρομολογηθούν νέες έρευνες στα ζευγάρια που παρακολουθούν την ψυχοδυναμική προσέγγιση στην θεραπεία ζεύγους που αποσκοπεί στην ενόραση και έχει ως βασικό προσανατολισμό να βοηθήσει τους πελάτες να κατανοήσουν τις διαπροσωπικές δυναμικές και τις ανάγκες που φέρνει ο καθένας από τους δύο συντρόφους στην σχέση, καθώς και το πώς αυτές επηρεάζουν τις συναισθηματικές τους αντιδράσεις, σύμφωνα με τους Snyder και τους συνεργάτες του (1991).

5. Βιβλιογραφία

Amato, P. R. (1994). Father- Child Relations, Mother – Child Relations, and Offspring Psychological Well-Being in Early Adulthood. *Journal of Marriage and Family*, 56 (4), 1031-1042.

Ayduk O., Gyurak A. & Luerssen A. (2009). Rejection sensitivity moderators the impact of rejection on self-concern clarity. *Personality and Social Psychology*, 35 (11), 1467-1478

Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51 (6), 1173-1182.

Burleson B. R. & Denton W. H. (1997). The Relationship between Communication Skill and Marital Satisfaction: Some Moderating Effects. *Journal of Marriage and Family*, 59 (4), 884-902.

Buunk, A. P. (2005). How do people respond to others with high commitment or autonomy in their relationships? *Journal of Social and Personal Relationships*, 22 (5) 653–672.

Γαλάνη Β., Σπετσιώτου Κ. Χατζούλη Α. (2005). *Αναπαραστάσεις Ανδρών και Γυναικών για την Σχέση τους με το Άλλο Φύλο: Εικόνες του Συναισθήματος και της Σεξουαλικότητας*. Ερευνητικό Πρόγραμμα: ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ 1.

Campbell L., Simpson J. A., Boldry J. G. & Rubbin H. (2010). Trust, Variability in Relationship Evaluation and Relationship Processes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 99 (1), 14-31.

Canary, J. D. & Stafford, L. (1993). Equity in the Preservation of Personal Relationships. In J. Harvey & A. Wenzel, *Close Romantic Relationships, Maintenance and Enhancement*. New York: McGraw-Hill.

Γεωργαντά Ε. (2009). Προσαρμογή και ψυχικές ασθένειες. Αθήνα: Κοντόλι.

Chyung, Y. & Lee, J. (2008). Intimate Partner Acceptance, Remembered Parental Acceptance in Childhood, and Psychological Adjustment Among Korean College Students in Ongoing Intimate Relationships Childhood. *Cross-Cultural Research*, 42 (1), 77-86.

Γιωτάκος Ο., Τσιλιάκου Μ. & Τσίτσικα Α. (2011). *Κακοποίηση παιδιών και εφήβων*. Αθήνα: Πεδίο.

Coombs R. H. (1966). Value Consensus and Partner Satisfaction among Dating Couples. *Journal of Marriage and Family*, 28 (2), 166-173.

Cordova J. V., Gee C. B. & Warren L. Z. (2002). Emotional skillfulness in marriage: Intimacy as a mediator of the relationship between emotional skillfulness and marital satisfaction. *Journal of Social and Clinical Psychotherapy*, 24 (2), 218-235.

Cournoyer, D. E., Sethi, R. & Corder, A. (2005). Perceptions of Parental Acceptance-Rejection and Self-Concepts among Ukrainian University Students. *ETHOS*, 33 (3), 335-346.

Crook T. & Raskin A. (1981). Parent- Child Relationships. *Child Development*, 52, 950-957.

Dandeneau, S. D., Baldwin, M. W., Baccus, J. R., Sakellaropoulo, M., & Pruessner, J. C. (2007). Cutting Stress Off at the Pass: Reducing Vigilance and Responsiveness to Social Threat by Manipulating Attention. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93, 651-666.

Davies, P. T., Harold, Goeke-Morey, M. C., E., Cummings, M., Shelton, K., Rasi, J. A. & Jenkins, J. M. (2002). Child Emotional Security and Interparental Conflict. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 67 (3), 27-96.

DeBoard- Lucas R.L. & Grych J.H. (2011). Children's perception of intimate partner violence: Causes, Consequences, and Coping. *Springer Science & Business Media*, 26, 343-354.

Dennis M. R. (2011). Control of Healthy Behavior Between Intimate College Students. *Journal of American College Health*, 59 (8).

Dick G. (2004). Men's Relationships with their fathers: Comparing men who batter women with non-violent men. *Journal of Emotional Abuse*, 4 (1).

Domingue, R. & Mollen, D. (2009). Attachment and conflict communication in adult romantic relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 26 (5), 678–696.

Edelstein R. S., Stanton S. J., Henderson M. M. & Sanders M. R. (2010). Endogenous Estradiol Levels Are Associated With Attachment Avoidance and Implicit Intimacy. *Hormones and Behavior*, 57, 230-236.

Falcke D., Wagner A. & Mosmann P. C. (2008): The Relationship Between Family-of-Origin and Marital Adjustment for Couples in Brazil. *Journal of Family Psychotherapy*, 19 (2), 170-186.

Fisher H. E., Brown L. L., Aron A., Strong G. & Mashek D. (2010). Rewards, Addiction and Emotional Regulation Systems Associated with Rejection in Love. *Journal of Neurophysiology*, 104, 51-60.

Frazier, P. A., Tix, A. P., Barron, K. E. (2004). Testing moderator and mediator effects in counseling psychology research. *Journal of Counseling Psychology*, 51, 115-134.

Gerlsma C. (2000). Recollections of parenting care and quality of intimate relationships: The role of re-evaluating past attachment experiences. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 7, 289-295.

Goss B., Reisbig A. & Bole A. (2006). The Effect of Trauma in Intimate Relationships: A Qualitative Study with Clinical Couples. *American Journal of Orthopsychiatry*, 76 (4), 451-460.

Gray J. (2003). *Άντρες και Γυναίκες*. Αθήνα: Θυμάρι (261-305).

Gross N. & Simmons S. (2002). Intimacy as a double-edged phenomenon. *Social Forces*, 81 (2), 531-555.

Guerrero, L. K. & Andersen, P. A. (2000). Emotion in Close Relationships. In C. Hendrick & S.S. Hendrick (eds.), *Close Relationships, A Sourcebook* (pp. 171-183). Thousand Oaks:Sage.

Herbert M. (1996). *Bonding: Infantile and Parental Attachments*.Wiley-Blackwell.
Holmes, B. M. & Johnson, K. R. (2009). Adult attachment and romantic partner preference: A review. *Journal of Social and Personal Relationships*, 26 (6-7), 833–852.

Howell, D. (2007). “Chapter 15: Multiple Regression (main focus is section:15.13)” in *Statistical Methods for Psychology (6thEd)*, Thomson, Australia.

Inman-Amos, J., Hendrick, S. S., Hendrick, C. (1994). Love Attitudes: Similarities between Parents and between Parents and Children. *Family Relations*, 43 (4), 456-461.

Jorhe B. (2008). *Ιστορίες να σκεφτείς*. Αθήνα: Εκδόσεις opera.

Καφέτσιος Κ. (2005). *Δεσμός, συναίσθημα και διαπροσωπικές σχέσεις*. Αθήνα : Τυπωθήτω.

Kelley, H. H. (1983). Love and Commitment. In H. H. Kelley, E. Berscheid, A. Christensen, J. H. Harvey, T. L. Huston, G. Levinger, E. McClinton, L. A. Peplau & D. R. Peterson (eds.), *Close Relationships* (pp. 265-314).

Khaleque A. (2004). Intimate Adult Relationships, Quality Of Life and Psychological Adjustment. *Social Indicators Research* ,69, 351–360.

Khaleque, A. & Rohner, R. P. (2002). Perceived Parental Acceptance-Rejection and Psychological Adjustment: A Meta-Analysis of Cross-Cultural and Intracultural Studies. *Journal of Marriage and Family*, 64, 54–64.

Kienhuis, M. (2006). Youth Adjustment to Parental Separation: The Development and Evaluation of an Empirically – Based Parenting Intervention for Separated Families with Adolescent Children. RMI, 4-58.

King, V. (2002). Parental Divorce and Interpersonal Trust in Adult Offspring. *Journal of Marriage and Family*, 64 (3), 642-656.

Kochanska G. & Aksan N. (2004). Development of Mutual Responsiveness Between Parents and Their Young Children. *Child Development*, 75 (6), 1657-1676.

Κορδούτης Π. Σ. (2007). Οι επιδράσεις της ισοτιμίας στη συναισθηματική επικοινωνία των συντρόφων της ερωτικής σχέσης. *Ψυχολογία*, 14(1), 27-41.

Κουρκούτας Η. Ε. (2007). *Προβλήματα συμπεριφοράς στα παιδιά*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Kring A. M. , Davison G. C., Neale J. M. & Johnson S. L. (2007). *Ψυχοπαθολογία*. Αθήνα: Διδότου.

Laurenceau, J. P., Pietromonaco, P. R. & Feldman Barret, L. (1998). Intimacy as an Interpersonal Process: The Importance of Self-Disclosure, and Perceived Partner Responsiveness in Interpersonal Exchanges. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74, 1238-1251.

Lemay, E. P. & Clark, M. S. (2008). “Walking on Eggshells”: How Expressing Relationship Insecurities Perpetuates Them. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95 (2), 420-441.

Lockwood P., Dolderman D., Sadler P. & Gercha K. E. (2004). Feeling better about doing worse: social comparison within romantic relationships. *Journal of comparison within romantic relationships. Journal of Personality and Social Psychology*, 87 (1), 80-95.

Maio, G. R, Fincham, F. D. & Lycett, E. J. (2000). Attitudinal Ambivalence Toward Parents and Attachment Style. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26 (12), 1451-1464.

Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2001). Attachment theory and intergroup bias: Evidence that priming the secure base schema attenuates negative reactions to outgroups. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81, 97–115.

Murray S. & Holmes J. G. (2008). The Commitment-Insurance System: Self-Esteem and the Regulation of Connection in Close Relationships. *Advances in Experimental Social Psychology*, 40.

Murray S. L., Holmes J. G. & Griffin D. W. (1996). The benefits of positive illusions: Idealizations and the construction of satisfaction in close relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70 (1), 79-98.

Nickols M. R. (1993). Parental perspectives on the childbirth experience. *Maternal-Child Nursing Journal*, 21, 99-108.

Noller P. & Fitzpatrick M. A. (1988). Spouses' self-evaluations for situations involving emotional communication. *Perspectives on Marital Interaction*, 123-152.

Πάντου Χ. (2010). *Ο ρόλος του άντρα στην οικογένεια της υπαίθρου*. Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.

Παπαδάκη-Μιχαηλίδη Ε. (2006). *Ο δεσμός της αγάπης*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Παπαδιώτη-Αθανασίου Β. (2006). *Οικογενειακή- συστημική θεραπεία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Parmar, P., Ibrahim, M. & Rohner, R. P. (2008). Relations Among Perceived Spouse Acceptance, Remembered Parental Acceptance in Childhood, and Psychological Adjustment Among Married Adults in Kuwait. *Cross-Cultural Research*, 42 (1), 67-76.

Peck S. (1988). *Ο δρόμος ο λιγότερο ταξιδεμένος*, Αθήνα: Κέδρος (25-143).

Pierce, T., & Lydon, J. E. (2001). Global and specific relational models in the experience of social interactions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80, 613-631.

Πιντέρης Γ. (2006). *Έρωτας, Αγάπη και Εξάρτηση*. Αθήνα : Θυμάρι (101-148).

Reis H. T. & Collins W. A. (2004). Relationships, Human Behavior and Psychological Science. *Current Directions in Psychological Science*, 13 (6), 233-237.

Ripoll-Núñez, K. & Alvarez, C. (2008). Perceived Intimate Partner Acceptance, Remembered Parental Acceptance, and Psychological Adjustment Among Colombian and Puerto Rican Youths and Adults. *Cross-Cultural Research*, 42 (1) 23–34.

Rholes W. S. Simpson J.A. & Friedman M. (2006). Avoidant Attachment and the Experience of Parenting. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32 (3), 275-285.

Rohner, R. P. (2008). Introduction: Parental Acceptance-Rejection Theory Studies of Intimate Adult Relationships. *Cross-Cultural Research*, 42 (1), 5-12.

Rohner, R. P., Uddin, M. K., Shamsunnaher, M. & Khaleque, A. (2008). Intimate Partner Acceptance, Parental Acceptance in Childhood, and Psychological Adjustment Among Japanese Adults. *Cross-Cultural Research*, 42 (1), 87-97.

Robins R. W., Caspi A. & Moffitt T. E. (2000). Two personalities, one relationship: Both parents' personality traits shape the quality of their relationship. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79 (2), 251-259.

Satir V (1983). *Conjoint family therapy*. Palo Alto, CA: Science and Behavior Books.

Sprecher, S. (2001β). Equity and Social Exchange in Dating Couples: Associations with Satisfaction, Commitment and Stability. *Journal of Marriage and the Family*, 63, 599-613.

Sprecher, S. (2002). Sexual Satisfaction in Premarital Relationships. Associations with Satisfaction, Love, Commitment, and Stability. *The Journal of Sex Research*, 39, 190-196.

Sprecher, S. & Cate, R. (2004). Sexual Satisfaction and Sexual Expression as Predictors of Relationship Satisfaction and Stability. In J. H. Harvey, A. Wenzel & S.

Sprecher (eds.), *The Handbook of Sexuality in Close Relationships*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers (7-30).

Sprecher S., Metts S., Burleson B., Hatfield E & Thompson A. (1995). Domains of Expressive Interaction in Intimate Relationships: Associations with Satisfaction and Commitment. *Family Relations*, 44 (2), 203-210.

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

Swann W. B. Jr., Rentfrow P. J., and Gosling S. D. (2003). The Precarious Couple Effect: Verbally Inhibited Men ,Critical, Disinhibited Women and Bad Chemistry. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85 (6), 1095–1106.

Tajima E. A., Herrenkohl T. I., Moylan C. A. & Derr A. S. (2010). Moderating the Effects of Childhood Exposure to Intimate Partner Violence: The Roles of Parenting Characteristics and Adolescent Peer Support. *Journal of Research on Adolescent*, 21 (2), 376-394.

Tao A. , Zhou Q. & Wang Y. (2010). Parental Reactions to Children’s Negative Emotions: Prospective Relations to Chinese Children’s Psychological Adjustment. *Journal of Family Psychology*, 24 (2), 135-144.

Χατζηχρήστου Χ. Γ. (2008). *Πρόγραμμα Προαγωγής της Ψυχικής Υγείας και της Μάθησης. Κοινωνική και Συναισθηματική Αγωγή στο Σχολείο*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Χριστοπούλου Ε. (2006). *Αισθητισμός, Κριτήρια Επιλογής Συντρόφου και Ικανοποίηση από τις Στενές Διαπροσωπικές Σχέσεις*. Αθήνα.

6. Παράρτημα

Ερωτηματολόγιο Έρευνας

Αγαπητέ φοιτητή/ φοιτήτρια.

Η παρούσα έρευνα αποσκοπεί στην διερεύνηση της αλληλεπίδρασης μεταξύ της γονεϊκής και της συντροφικής αποδοχής και απόρριψης,. Το ερωτηματολόγιο χρησιμοποιείται ως μέσο συγκέντρωσης πληροφοριών για το σκοπό αυτό. Δεν υπάρχουν σωστές και λάθος απαντήσεις. Οι απαντήσεις σας είναι εμπιστευτικές και δεν υπάρχει πιθανότητα αναγνώρισης της ταυτότητας σας. Παρακαλούμε απαντήστε με όσο το δυνατό μεγαλύτερη ειλικρίνεια.

Βάλτε ένα X στο κουτάκι με την απάντηση που σας αντιπροσωπεύει ή συμπληρώστε τα στοιχεία που σας ζητούνται όπου υπάρχει κενό.

1. Φύλο

Ανδρας Γυναίκα

2. Ηλικία (σε έτη):

3. Εθνικότητα:

4. Τόπος Ανατροφής:

Μεγάλη Πόλη Κωμόπολη Χωριό

5. Σχολή Φοίτησης:

6. Επίπεδο Σπουδών

Προπτυχιακό Μεταπτυχιακό

Άλλο.....

7. Αντικείμενο Σπουδών:

8. Έτος Φοίτησης:

9. Μένεις:

Μόνος/η Με την πατρική οικογένεια Με συγγενείς Με
συγκάτοικο Άλλο:

10. Οικογενειακή Κατάσταση Γονέων

Παντρεμένοι, μένουν μαζί Σε διάσταση
Διαζευγμένοι Ο ένας γονιός είναι χήρος
Ανύπαντροι

Αριθμός αδελφών:

Δική σου σειρά γέννησης:

Πρώτος/η Δεύτερος/η Τρίτος/η
Άλλο.....

Μορφωτικό επίπεδο πατέρα:

Δεν τελείωσε σχολείο Απόφοιτος δημοτικού Απόφοιτος
γυμνασίου Απόφοιτος λυκείου Απόφοιτος Ανώτερης/ Ανώτατης
Σχολής Κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος

Μορφωτικό επίπεδο μητέρας:

Δεν τελείωσε σχολείο Απόφοιτος δημοτικού Απόφοιτος
γυμνασίου Απόφοιτος λυκείου Απόφοιτος Ανώτερης/ Ανώτατης
Σχολής Κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος

Οι παρακάτω σελίδες περιλαμβάνουν μια σειρά από δηλώσεις που περιγράφουν τον τρόπο με τον οποίο οι γονείς μερικές φορές φέρονται προς τα παιδιά τους. Διάβασε κάθε δήλωση προσεκτικά και σκέψου πόσο καλά περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο οι γονείς σου, σου φέρονταν όταν ήσουν 7-12 χρονών. Δώσε την πρώτη σου εντύπωση και προχώρα στην επόμενη ερώτηση χωρίς να επιμείνεις περισσότερο σε κάποια από αυτές.

Απάντησε σε κάθε δήλωση με βάση την πραγματική συμπεριφορά των γονιών σου και όχι την συμπεριφορά που θα ήθελες να έχουν. Δώσε μία απάντηση κάθε φορά. Απάντησε πρώτα για τον πατέρα σου και έπειτα για την μητέρα σου.

PARQ_F_Tot (Parental Acceptance-Rejection Q're - Αναμνήσεις αποδοχής/ απόρριψης από πατέρα

	Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΜΟΥ	Πάντα	Μερικές Φορές	Σπάνια	Ποτέ
1.	Έλεγε καλά λόγια για μένα.	☐	☐	☐	☐
2.	Δε μου έδινε καθόλου σημασία.	☐	☐	☐	☐
3.	Με διευκόλυνε με τον τρόπο του να του μιλώ για πράγματα που ήταν σημαντικά για μένα.	☐	☐	☐	☐
4.	Με χτυπούσε ακόμη κι αν μερικές φορές δεν το άξιζα.	☐	☐	☐	☐
5.	Με έβλεπε ως μεγάλο μπελά.	☐	☐	☐	☐
6.	Με τιμωρούσε πολύ αυστηρά όταν θύμωνε.	☐	☐	☐	☐
7.	Ήταν πάντοτε πολύ απασχολημένος για να απαντήσει στις ερωτήσεις μου.	☐	☐	☐	☐
8.	Φαινόταν να με αντιπαθεί.	☐	☐	☐	☐

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

9.	Έδειχνε πραγματικά ενδιαφέρον για τις δραστηριότητές μου.	☐	☐	☐	☐
10.	Μου έλεγε πολλά σκληρά λόγια.	☐	☐	☐	☐
11.	Με αγνοούσε όταν του ζητούσα βοήθεια.	☐	☐	☐	☐
12.	Με έκανε να νιώθω ότι με θέλει και με χρειάζεται.	☐	☐	☐	☐
13.	Μου έδινε πολλή σημασία.	☐	☐	☐	☐
14.	Έκανε τα πάντα για να με στεναχωρεί.	☐	☐	☐	☐
15.	Ξεχνούσε σημαντικά πράγματα που νομίζω θα έπρεπε να θυμάται.	☐	☐	☐	☐
16.	Με έκανε να νιώθω ότι δε μ' αγαπά, αν έκανα κάποια αταξία.	☐	☐	☐	☐
17.	Με έκανε να αισθάνομαι ότι ασχολούμαι με σημαντικά πράγματα	☐	☐	☐	☐
18.	Με φοβέριζε ή με απειλούσε όταν έκανα κάποιο λάθος.	☐	☐	☐	☐
19.	Ενδιαφερόταν για το τι σκέφτομαι και ήθελε να το συζητώ μαζί του.	☐	☐	☐	☐
20.	Ό,τι και αν έκανα, νόμιζε ότι τα άλλα παιδιά συμπεριφέρονταν καλύτερα από μένα.	☐	☐	☐	☐
21.	Μου έδειχνε ότι δεν με θέλει.	☐	☐	☐	☐
22.	Μου έδειχνε την αγάπη του.	☐	☐	☐	☐
23.	Με αγνοούσε όσο δεν έκανα κάτι που τον ενοχλεί.	☐	☐	☐	☐

24.	Μου συμπεριφερόταν με στοργή και καλοσύνη.	☐	☐	☐	☐
-----	--	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

PARQ_M_Tot (Αναμνήσεις αποδοχής-απόρριψης από μητέρα

	Η ΜΗΤΕΡΑ ΜΟΥ	Πάντα	Μερικές Φορές	Σπάνια	Ποτέ
1.	Έλεγε καλά λόγια για μένα.	☐	☐	☐	☐
2.	Δε μου έδινε καθόλου σημασία.	☐	☐	☐	☐
3.	Με διευκόλυνε με τον τρόπο της να της μιλάω για πράγματα που ήταν σημαντικά για μένα.	☐	☐	☐	☐
4.	Με χτυπούσε ακόμη κι αν μερικές φορές δεν το άξιζα.	☐	☐	☐	☐
5.	Με έβλεπε ως μεγάλο μπελά.	☐	☐	☐	☐
6.	Με τιμωρούσε πολύ αυστηρά όταν θύμωνε.	☐	☐	☐	☐
7.	Ήταν πάντοτε πολύ απασχολημένη για να απαντήσει στις ερωτήσεις μου.	☐	☐	☐	☐
8.	Φαινόταν να με αντιπαθεί.	☐	☐	☐	☐
9.	Έδειχνε πραγματικά ενδιαφέρον για τις δραστηριότητές μου.	☐	☐	☐	☐
10.	Μου έλεγε πολλά σκληρά λόγια.	☐	☐	☐	☐
11.	Με αγνοούσε όταν της ζητούσα βοήθεια.	☐	☐	☐	☐
12.	Με έκανε να νιώθω ότι με ήθελε και με χρειαζόταν.	☐	☐	☐	☐

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

	Η ΜΗΤΕΡΑ ΜΟΥ	Πάντα	Μερικές Φορές	Σπάνια	Ποτέ
13.	Μου έδινε πολλή σημασία.	☐	☐	☐	☐
14.	Έκανε τα πάντα για να με στεναχωρεί.	☐	☐	☐	☐
15.	Ξεχνούσε σημαντικά πράγματα που νομίζω θα έπρεπε να θυμάται.	☐	☐	☐	☐
16.	Με έκανε να νιώθω ότι δε μ' αγαπούσε, αν έκανα κάποια αταξία.	☐	☐	☐	☐
17.	Με έκανε να αισθάνομαι ότι ασχολούμαι με σημαντικά πράγματα	☐	☐	☐	☐
18.	Με φοβέριζε ή με απειλούσε όταν έκανα κάποιο λάθος.	☐	☐	☐	☐
19.	Ενδιαφερόταν για το τι σκεφτόμουν και ήθελε να το συζητώ μαζί της.	☐	☐	☐	☐
20.	Ό,τι και αν έκανα, νόμιζε ότι τα άλλα παιδιά συμπεριφέρονταν καλύτερα από μένα.	☐	☐	☐	☐
21.	Μου έδειχνε ότι δεν με θέλει.	☐	☐	☐	☐
22.	Μου έδειχνε την αγάπη της.	☐	☐	☐	☐
23.	Με αγνοούσε όσο δεν έκανα κάτι που την ενοχλούσε.	☐	☐	☐	☐
24.	Μου συμπεριφερόταν με στοργή και καλοσύνη.	☐	☐	☐	☐

1. Έχεις στο παρόν ή είχες κάποια στιγμή στο παρελθόν κάποια βαθιά συναισθηματική ή στενή σχέση με κάποιο άτομο για το οποίο νοιαζόσουν πραγματικά; Μπορείς να συμπεριλάβεις οποιαδήποτε ρομαντική ή προσωπική σχέση, όμως όχι την σχέση σου με τον/ τους γονέα/ γονείς σου. Εάν είχες παραπάνω από μια τέτοια σχέση, σκέψου αυτήν που συνολικά ήταν η πιο σημαντική για εσένα.

Εάν ΟΧΙ, πήγαινε κατευθείαν στην σελίδα 7. Εάν ΝΑΙ, παρακαλώ συνέχισε κανονικά.

ΝΑΙ (1)

ΟΧΙ (2)

Οι παρακάτω σελίδες περιλαμβάνουν μια σειρά από δηλώσεις και ερωτήσεις που περιγράφουν τον τρόπο με τον οποίο οι ενήλικες στις στενές τους σχέσεις μπορεί να αισθάνονται ο ένας για τον άλλον. Διάβασε κάθε δήλωση/ ερώτηση προσεκτικά και σκέψου πόσο καλά περιγράφει τη σχέση σου με το/τη σύντροφό σου. Απάντησε γρήγορα. Δώσε την πρώτη σου εντύπωση και προχώρα στην επόμενη ερώτηση χωρίς να επιμείνεις περισσότερο σε κάποια απ' αυτές.

Οι ερωτήσεις γράφονται σε παροντικό χρόνο, υποδηλώνοντας ότι η σχέση σου συνεχίζεται ακόμη. Ωστόσο, εάν η σχέση σου έχει λήξει, διάβασε τα θέματα σαν να ήταν γραμμένα σε παρελθοντικό χρόνο. Σημείωσε την απάντηση που σε αντιπροσωπεύει περισσότερο.

IPAQ_Tot (Intimate Partner Attachment Q're - αντιλαμβανόμενη ποιότητα της σχέσης/ αντιλαμβανόμενη ικανοποίηση από την σχέση

		ΝΑΙ (1)	ΟΧΙ (2)		
2	Η σχέση σου αυτή συνεχίζεται μέχρι σήμερα;	☐	☐		
		ΧΡΟΝΙΑ	ΜΗΝΕΣ		
3	Ποια είναι η διάρκεια της	_____	_____		

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

	σχέσης σου;	Προσδιόρισε	Προσδιόρισε		
		Ρομαντική σχέση	Συζυγική σχέση	Φιλική σχέση	Άλλο
4	Ποια είναι η φύση της σχέσης σου;	☐	☐	☐	Προσδιόρισε
Σε ποιο βαθμό:					
		Πλήρως	Σε μεγάλο βαθμό	Κάπως	Σχεδόν καθόλου
5	Αισθάνεσαι ότι ο/η σύντροφος σου είναι μοναδικός/ή και αναντικατάστατος/η;	☐	☐	☐	☐
		Πάντα	Τις περισσότερες φορές	Κάποιες φορές	Σχεδόν ποτέ
6	Επιθυμείς να περνάς χρόνο με το/τη σύντροφο σου ή να είσαι κοντά του/της;	☐	☐	☐	☐
		Πολύ λυπημένος/η	Κάπως λυπημένος/η	Όχι πολύ λυπημένος/η	Καθόλου λυπημένος/η
7	Αισθάνεσαι δυσαρεστημένος/η ή λυπημένος/η εάν απροσδόκητα κάτι σε εμποδίσει	☐	☐	☐	☐

	να δεις ή να είσαι με το σύντροφο σου;				
		Πλήρως ευτυχισμένος/η	Κυρίως ευτυχισμένος/η	Κάπως ευτυχισμένος/η	Καθόλου ευτυχισμένος/η
8	Αισθάνεσαι ευτυχισμένος/η όταν συναντάς το/τη σύντροφό σου μετά από μια περίοδο χωρισμού;	☐	☐	☐	☐
		Επηρεάζεται πλήρως	Επηρεάζεται πολύ	Επηρεάζεται κάπως	Δεν επηρεάζεται καθόλου
9	Η συνολική αίσθηση συναισθηματικής ασφάλειας, άνεσης και ευεξίας επηρεάζεται από τα αισθήματά σου για τη σχέση σου με το/τη σύντροφο σου;	☐	☐	☐	☐
	Σε ποιο βαθμό έχεις τα παρακάτω συναισθήματα μέσα στη σχέση σου;	Σχεδόν πάντα	Τις περισσότερες φορές	Κάποιες φορές	Σπάνια/ Ποτέ
1	Αισθάνομαι	☐	☐	☐	☐

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

0.	συναισθηματική εγγύτητα με το/τη σύντροφο μου.				
1	1. Αισθάνομαι ανασφάλεια ή ανησυχία στη σχέση μου.	☐	☐	☐	☐
1	2. Έχω ανάμικτα συναισθήματα απέναντι στο σύντροφο μου (για παράδειγμα αγάπη και θυμό ταυτόχρονα).	☐	☐	☐	☐
1	3. Θέλω να αποφεύγω ή να αγνοώ το/τη σύντροφο μου.	☐	☐	☐	☐
1	4. Αισθάνομαι άνεση, ασφάλεια και ευεξία μέσα στη σχέση μου.	☐	☐	☐	☐
Εάν η σχέση σου έχει λήξει:		Έντονη θλίψη	Αρκετή θλίψη	Πολύ λίγη θλίψη	Καθόλου θλίψη
1	5. Σε ποιο βαθμό αισθάνθηκες θλίψη και στενοχώρια όταν τελείωσε η σχέση αυτή;	☐	☐	☐	☐

**IPAR_60 (Intimate Partner Acceptance-Rejection –total – Ερωτηματολόγιο
αντιλαμβανόμενης αποδοχής-απόρριψης από τον/την σύντροφο**

**IPAR_Control (Intimate Partner Acceptance-Rejection – Υποκλίμακα ελέγχου –
Αντιλαμβανόμενος έλεγχος μέσα στην σχέση από τον σύντροφο**

Ο/Η ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ ΜΟΥ		Πάντα	Μερικές φορές	Σπάνια	Ποτέ
1.	Λέει καλά λόγια για εμένα	☐	☐	☐	☐
2.	Μουρμουρά και με μαλώνει	☐	☐	☐	☐
3.	Δε μου δίνει καθόλου σημασία	☐	☐	☐	☐
4.	Στην πραγματικότητα δε με αγαπά	☐	☐	☐	☐
5.	Προσπαθεί να ελέγξει αυτά που κάνω	☐	☐	☐	☐
6.	Μου μιλά για τα σχέδια μας και ακούει τη γνώμη μου	☐	☐	☐	☐
7.	Παραπονιέται για εμένα σε άλλους	☐	☐	☐	☐
8.	Δείχνει με τις πράξεις του/της το ενδιαφέρον του/της για εμένα	☐	☐	☐	☐
9.	Θέλει να ξέρει ακριβώς πού πηγαίνω όταν βγαίνω έξω	☐	☐	☐	☐
10.	Με ενθαρρύνει να φέρνω τους φίλους μου μαζί μου και προσπαθεί να τους ευχαριστήσει	☐	☐	☐	☐
11.	Με γελοιοποιεί και με κοροϊδεύει	☐	☐	☐	☐

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

Ο/Η ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ ΜΟΥ		Πάντα	Μερικές φορές	Σπάνια	Ποτέ
12.	Με αγνοεί όσο δεν κάνω κάτι που τον/την ενοχλεί	☐	☐	☐	☐
13.	Μου φωνάζει όταν θυμώνει	☐	☐	☐	☐
14.	Μου λέει πώς θα έπρεπε να συμπεριφερόμαι	☐	☐	☐	☐
15.	Με διευκολύνει με τον τρόπο του/της να του/της μιλώ για πράγματα που είναι σημαντικά για εμένα	☐	☐	☐	☐
16.	Μου συμπεριφέρεται σκληρά	☐	☐	☐	☐
17.	Απολαμβάνει τη συντροφιά μου	☐	☐	☐	☐
18.	Έχει πολλούς κανόνες και προσπαθεί να με αναγκάσει να τους ακολουθώ κι εγώ	☐	☐	☐	☐
19.	Με κάνει να νιώθω περήφανος/η όταν επιτυγχάνω σε κάτι	☐	☐	☐	☐
20.	Με χτυπά	☐	☐	☐	☐
21.	Ξεχνά πράγματα που αναλαμβάνει να κάνει για εμένα	☐	☐	☐	☐
22.	Με βλέπει ως μεγάλο μπελά	☐	☐	☐	☐
23.	Μου δίνει όση ελευθερία θέλω	☐	☐	☐	☐
24.	Με επαινεί στους άλλους	☐	☐	☐	☐
25.	Μου φέρεται αυστηρά όταν	☐	☐	☐	☐

Ο/Η ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ ΜΟΥ		Πάντα	Μερικές φορές	Σπάνια	Ποτέ
	θυμώνει				
26.	Λαμβάνει υπόψη του/της τις προτιμήσεις μου στα φαγητά	☐	☐	☐	☐
27.	Μου λέει πώς ακριβώς πρέπει να πράττω	☐	☐	☐	☐
28.	Μου μιλά με τρόπο στοργικό και γεμάτο αγάπη	☐	☐	☐	☐
29.	Θυμώνει εύκολα μαζί μου	☐	☐	☐	☐
30.	Είναι πάντοτε πολύ απασχολημένος/η για να απαντήσει τις ερωτήσεις μου	☐	☐	☐	☐
31.	Φαίνεται να με αντιπαθεί	☐	☐	☐	☐
32.	Με αφήνει να πηγαίνω όπου θέλω χωρίς να τον/την ρωτάω	☐	☐	☐	☐
33.	Μου λέει όμορφα λόγια όταν το αξίζω	☐	☐	☐	☐
34.	Θυμώνει γρήγορα και τα βάζει μαζί μου	☐	☐	☐	☐
35.	Θέλει να γνωρίζει τους φίλους μου	☐	☐	☐	☐
36.	Επιμένει ότι πρέπει να κάνω ακριβώς ό,τι μου λέει	☐	☐	☐	☐
37.	Δείχνει πραγματικό ενδιαφέρον για τις δραστηριότητες μου	☐	☐	☐	☐

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

Ο/Η ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ ΜΟΥ		Πάντα	Μερικές φορές	Σπάνια	Ποτέ
38.	Μου λέει πολλά σκληρά λόγια	☐	☐	☐	☐
39.	Με αγνοεί όταν ζητώ βοήθεια	☐	☐	☐	☐
40.	Νομίζει ότι είναι δικό μου το φταιξιμο όταν έχω μπλεξίματα	☐	☐	☐	☐
41.	Με αφήνει να πηγαίνω όπου θέλω	☐	☐	☐	☐
42.	Με κάνει να νιώθω ότι με θέλει και με χρειάζεται	☐	☐	☐	☐
43.	Μου λέει ότι του/της δίνω στα νεύρα	☐	☐	☐	☐
44.	Μου δίνει πολλή σημασία	☐	☐	☐	☐
45.	Θα του/της άρεσε να μπορεί να μου λέει τι να κάνω συνεχώς	☐	☐	☐	☐
46.	Μου λέει πόσο περήφανος/η είναι για εμένα όταν επιτυγχάνω κάτι	☐	☐	☐	☐
47.	Κάνει τα πάντα για να με στενοχωρεί	☐	☐	☐	☐
48.	Ξεχνά σημαντικά πράγματα που νομίζω θα έπρεπε να θυμάται	☐	☐	☐	☐
49.	Με κάνει να νιώθω ότι δεν με αγαπά	☐	☐	☐	☐
50.	Μου αναθέτει να κάνω κάποια πράγματα και δεν με αφήνει να κάνω τίποτα άλλο μέχρι να τα τελειώσω	☐	☐	☐	☐

Ο/Η ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ ΜΟΥ		Πάντα	Μερικές φορές	Σπάνια	Ποτέ
51.	Με κάνει να αισθάνομαι ότι τα πράγματα που κάνω είναι σημαντικά	☐	☐	☐	☐
52.	Με φοβερίζει ή με απειλεί όταν κάνω κάτι που δεν εγκρίνει	☐	☐	☐	☐
53.	Απολαμβάνει να περνά χρόνο μαζί μου	☐	☐	☐	☐
54.	Με αφήνει να κάνω οτιδήποτε θέλω	☐	☐	☐	☐
55.	Προσπαθεί να με βοηθά όταν είμαι φοβισμένος/η ή αναστατωμένος/η	☐	☐	☐	☐
56.	Με ντροπιάζει μπροστά στους φίλους μου	☐	☐	☐	☐
57.	Προσπαθεί να με αποφεύγει	☐	☐	☐	☐
58.	Παραπονιέται για εμένα	☐	☐	☐	☐
59.	Θέλει να ελέγχει ό,τι κάνω	☐	☐	☐	☐
60.	Ενδιαφέρεται για το τι σκέφτομαι και θέλει να το συζητώ μαζί του/της	☐	☐	☐	☐
61.	Ό,τι και αν κάνω, νομίζει ότι οι άλλοι άνθρωποι συμπεριφέρονται καλύτερα από μένα	☐	☐	☐	☐
62.	Όταν προγραμματίζει κάτι ενδιαφέρεται και για τις δικές μου προτιμήσεις	☐	☐	☐	☐
63.	Με αφήνει να κάνω πράγματα τα οποία θεωρώ σημαντικά έστω κι όταν	☐	☐	☐	☐

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

Ο/Η ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ ΜΟΥ		Πάντα	Μερικές φορές	Σπάνια	Ποτέ
	δεν τον/την βολεύουν				
64.	Νομίζει ότι οι άλλοι άνθρωποι συμπεριφέρονται καλύτερα από εμένα	☐	☐	☐	☐
65.	Με «φορτώνει» στους άλλους (για παράδειγμα, φίλους ή οικογένεια)	☐	☐	☐	☐
66.	Μου δείχνει ότι είμαι ανεπιθύμητος/η	☐	☐	☐	☐
67.	Ενδιαφέρεται να γνωρίζει τις ασχολίες μου	☐	☐	☐	☐
68.	Προσπαθεί να με παρηγορεί αν είμαι στενοχωρημένος/η ή άρρωστος	☐	☐	☐	☐
69.	Μου λέει πόσο ντρέπεται για μένα όταν κάνω κάτι λάθος	☐	☐	☐	☐
70.	Μου δείχνει την αγάπη του/της	☐	☐	☐	☐
71.	Μου φέρεται με στοργή και καλοσύνη	☐	☐	☐	☐
72.	Με κάνει να αισθάνομαι ντροπή ή ενοχή όταν τον/την δυσαρεστώ	☐	☐	☐	☐
73.	Προσπαθεί να με κάνει να νιώθω ευτυχισμένος/η	☐	☐	☐	☐

Repertory Grid technique: Επιφυλακτικότητα στην έκφραση μέσα στη σχέση, Αίσθημα αποδοχής στην έκφραση μέσα στη σχέση, Αίσθημα ασφάλειας στην έκφραση μέσα στη σχέση.

Οδηγίες: Παρακάτω παρατίθεται μια λίστα από προτάσεις, όπου για την καθεμία θα χρειαστεί να φανταστείτε τον εαυτό σας να βιώνει την κάθε κατάσταση ξεχωριστά. Απαντήστε λαμβάνοντας υπόψη την εξής κλίμακα (από το 1 έως το 5) για να περιγράψετε πως θα νιώθατε σε κάθε συνθήκη. Παρακαλώ να σημειώσετε για κάθε πρόταση και τα τρία κελιά παράλληλα της στήλης, προτού προχωρήσετε στην επόμενη συνθήκη.

1=Ποτέ δεν θα ένιωθα

2=Συνήθως θα το ένιωθα

3=Μερικές φορές θα ένιωθα

4=Συνήθως θα ένιωθα

5=Πάντα θα ένιωθα

	Είμαι Επιφυλακτικός	Νιώθω αποδοχή	Νιώθω ασφάλεια
1.Να ζητήσω συγνώμη από τον/την σύντροφο μου.			
2.Να αποζητήσω από τον/την σύντροφο μου οικειότητα και φροντίδα.			
3.Να ακουμπήσω και αγκαλιάσω τον/την σύντροφο μου.			

Η γονεϊκή απόρριψη, η συντροφική αποδοχή και η ικανοποίηση από την συντροφικότητα

4.Να πω στον/στην σύντροφο μου τι είναι αυτό που με αρέσει σε αυτόν.			
5.Να πω στον/στην σύντροφο μου τι είναι αυτό που με θυμώνει.			
6.Να πω στον/στην σύντροφο μου πόσο στεναχωρημένος/-η είμαι.			
7.Να μιλήσω στον/στην σύντροφο μου για ένα προσωπικό μου πρόβλημα.			
8.Να παραδεχτώ στον/στην σύντροφο μου ότι είμαι ταραγμένος.			
9.Να γελάω και να περνάω καλά μαζί του/της.			
10.Να πω στον/στην σύντροφο μου πόσο καλά νιώθω.			
11.Να δείχνω στον/στην σύντροφο μου ότι είμαι νευριασμένος.			
12. Να είμαι λυπημένος/-η και στεναχωρημένος/-η μπροστά στον σύντροφο μου.			

Ευχαριστούμε πολύ για την συμμετοχή σας!